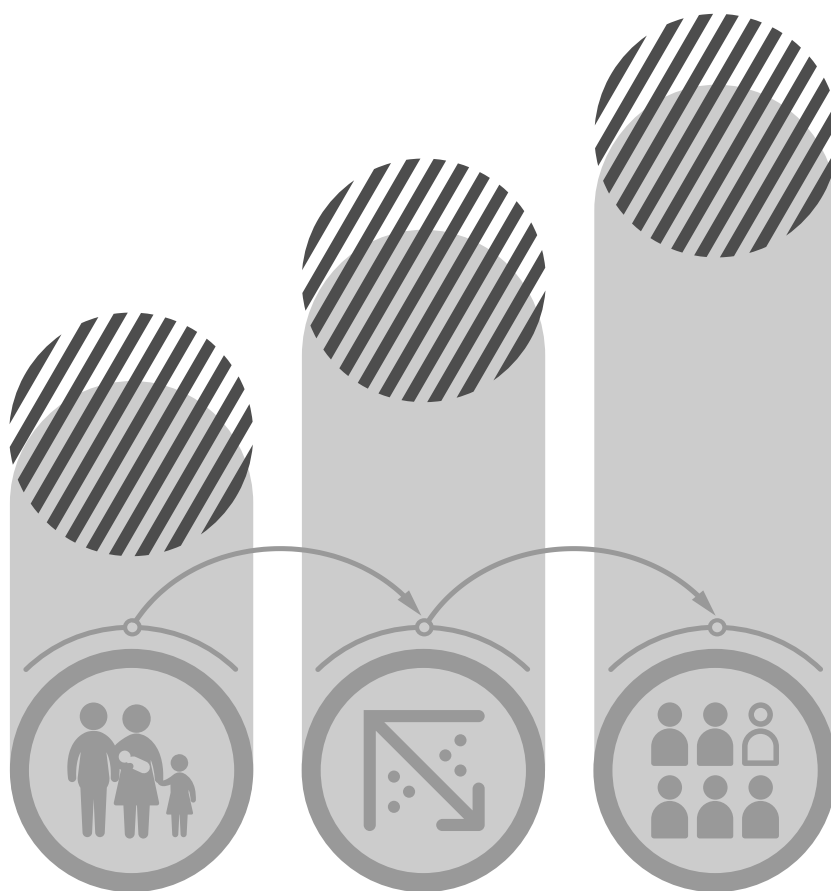

Sytuacja demograficzna województwa wielkopolskiego w 2022 r.

Demographic situation of Wielkopolskie Voivodship in 2022

Sytuacja demograficzna województwa wielkopolskiego w 2022 r.

Demographic situation of Wielkopolskie Voivodship
in 2022

Opracowanie merytoryczne, graficzne i prace wydawnicze

Content-related works, graphics and editorial works

Urząd Statystyczny w Poznaniu, Wielkopolski Ośrodek Badań Regionalnych – Dział Opracowań Zbiorczych

Statistics Office in Poznań, Wielkopolski Regional Research Centre – Division of Aggregate Studies

Zespół autorski

Editorial team

Agnieszka Bieniek, Ewa Filipczuk, Marta Kowalczyk, Ewa Kowalka, Katarzyna Piętaś, Maciej Pilarski, Leszek Siwka, Ewelina Żełobowska

pod kierunkiem

supervised by

Ewy Kowalki

ISSN 2719-4108

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website

<https://poznan.stat.gov.pl>

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data please indicate the source

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Poznaniu przekazuje Państwu kolejne wydanie publikacji „Sytuacja demograficzna województwa wielkopolskiego w 2022 r.” ukazującej się w cyklu rocznym w ramach serii wydawniczej Analizy statystyczne.

Tegoroczne wydanie stanowi kontynuację poprzednich edycji. Opracowanie przedstawia analizę procesów demograficznych zachodzących w województwie wielkopolskim. Zawiera ono informacje o ludności i czynnikach kształtujących jej liczbę i strukturę, o zmianach w dzietności, umieralności, trwaniu życia, małżeństwach i rozwodach oraz migracjach. Całość wzbogacono graficzną ilustracją w postaci map i wykresów prezentujących wybrane zjawiska i tendencje. Zestawienie najważniejszych danych demograficznych zamieszczono w części tabelarycznej w formacie Excel.

Nowością w bieżącej edycji publikacji jest Delimitacja Obszarów Wiejskich (DOW), opracowana z wykorzystaniem typologii Funkcjonalnych Obszarów Miejskich. Podziału obszarów wiejskich dokonano z uwzględnieniem oddziaływania na te obszary dużych miast. Celem zastosowanej delimitacji jest zapewnienie jednolitej prezentacji wyników badań statystycznych dotyczących obszarów wiejskich, z podkreśleniem ich różnorodności.

Dane o liczbie i strukturze ludności oraz współczynniki z zakresu ruchu naturalnego od 2020 r. zostały opracowane w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań 2021 z dnia 31 marca 2021 r.

Bardziej szczegółowe informacje o stanie i strukturze ludności oraz o ruchu naturalnym i migracjach dostępne są na stronie internetowej GUS: w Bazie Demografia i Banku Danych Lokalnych oraz w zakładce tematycznej „Ludność”, gdzie znajdują się liczne opracowania dotyczące tych obszarów.

Wyrażam nadzieję, że niniejsza publikacja stanowić będzie przydatne źródło informacji o sytuacji demograficznej mieszkańców województwa wielkopolskiego dla odbiorców zainteresowanych tą tematyką. Będziemy zobowiązani za wszelkie opinie i uwagi dotyczące tematyki i struktury opracowania, co pozwoli na lepsze dostosowanie kolejnych edycji do oczekiwań odbiorców.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Poznaniu

Jacek Kowalewski

Poznań, lipiec 2023 r.

Preface

The Statistical Office in Poznań presents the another edition of the annual “Demographic situation of Wielkopolskie Voivodship in 2022” in the series Statistical analyses.

The study continues the format of the previous editions. It presents an analysis of demographic processes taking place in the Wielkopolskie Voivodship, including information on the population and factors shaping its number and structure, changes in fertility, mortality, life expectancy, marriages and divorces and migrations. The analytical text was enriched by maps and charts illustrating of the various phenomena and trends. A summary of the most important demographic data is provided in the tabular part of the study in Excel format.

Another novelty of this edition is the Delimitation of Rural Areas, which is based on the typology of functional urban areas. Rural areas are classified in terms of how they are influenced by cities. The purpose of the applied delimitation is to ensure a uniform presentation of the results of statistical surveys on rural areas, emphasizing their diversity.

Data on size and structure of population and vital statistics rates since 2020 were prepared on the basis of the results of the National Population and Housing Census 2021 as of 31 March 2021.

More detailed information on the size and structure of the population as well as vital statistics and migrations is available on the website of Statistics Poland: in the Demography Database and the Local Data Bank, and in the topic – Population – there are numerous studies concerning the population, demographic phenomenon and migration.

I sincerely hope that the publication will be a useful source of information about the demographic situation residents of Wielkopolskie Voivodship for all interested in the subject matter. Any comments and suggestions concerning the thematic scope and structure of the review will be greatly appreciated and will help us improve future editions to meet the needs of our readers.

Director
of the Statistical Office
in Poznań

Jacek Kowalewski

Poznań, July 2023

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych	12
Symbols	12
Skróty	12
Abbreviations	12
Synteza	13
Executive summary	15
Rozdział 1. Stan i struktura ludności	17
Chapter 1. Size and population structure	
1.1. Powierzchnia i podział terytorialny	17
1.1. Area and territorial division	
1.2. Stan ludności	18
1.2. Size of population	
1.3. Rozmieszczenie ludności	20
1.3. Population distribution	
1.4. Ludność według płci	24
1.4. Population by sex	
1.5. Ludność według ekonomicznych grup wieku	27
1.5. Population by economic age group	
1.6. Trwanie życia	31
1.6. Life expectancy	
1.7. Starzenie się ludności	32
1.7. Population ageing	
1.8. Typologia trójkąta Osanna	40
1.8. Typology Osanna's triangle	
Rozdział 2. Ruch naturalny ludności	43
Chapter 2. Vital statistics of population	
2.1. Małżeństwa	45
2.1. Marriages	
2.2. Separacje	50
2.2. Separations	
2.3. Rozwody	51
2.3. Divorces	
2.4. Urodzenia żywe	53
2.4. Live births	
2.5. Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności	56
2.5. Female fertility rate and reproduction rates	
2.6. Umieralność	59
2.6. Mortality	
2.7. Zgony według przyczyn	61
2.7. Deaths by causes	
2.8. Przyrost naturalny	63
2.8. Natural increase	

	Str. Page
Rozdział 3. Migracje ludności	65
Chapter 3. Migration of population	
3.1. Migracje wewnętrzne na pobyt stały	68
3.1. Internal migration for permanent residence	
3.2. Migracje zagraniczne na pobyt stały	70
3.2. International migration for permanent residence	
3.3. Migracje na pobyt czasowy	71
3.3. Migration for temporary stay	
Rozdział 4. Aktywność demograficzna	73
Chapter 4. Demographic activity	
Rozdział 5. Delimitacja Obszarów Wiejskich	77
Chapter 5. Delimitation of Rural Areas	
Uwagi metodologiczne	82
Methodological notes	87

Spis tablic

List of tables

	Str. Page
Tablica 1. Powierzchnia i ludność w 2022 r.	17
Table 1. Area and population in 2022	
Tablica 2. Miasta i ludność w miastach w 2022 r.	22
Table 2. Towns and urban population in 2022	
Tablica 3. Gminy zamieszkałe przez ludność wiejską w 2022 r.	24
Table 3. Gminas and rural population in 2022	
Tablica 4. Ludność według ekonomicznych grup wieku w 2022 r.	27
Table 4. Population by economic age groups in 2022	
Tablica 5. Ludność według biologicznych grup wieku i mediana wieku w 2022 r.	32
Table 5. Population by biological age groups and median age in 2022	
Tablica 6. Podstawowe dane o ruchu naturalnym ludności w 2022 r.	43
Table 6. Major data on vital statistics of population in 2022	
Tablica 7. Nowożeńcy według płci, poprzedniego stanu cywilnego i wieku w 2022 r.	46
Table 7. Grooms and brides by sex, previous marital status and age in 2022	
Tablica 8. Separacje orzeczone w 2022 r.	50
Table 8. Separations in 2022	
Tablica 9. Rozwody w 2022 r.	51
Table 9. Divorces in 2022	
Tablica 10. Urodzenia żywe w 2022 r. według wieku i poziomu wykształcenia matki	55
Table 10. Live births by age and educational level of mother in 2022	
Tablica 11. Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności w 2022 r.	57
Table 11. Female fertility and reproduction rates of population in 2022	
Tablica 12. Przyrost naturalny w 2022 r.	63
Table 12. Natural increase in 2022	
Tablica 13. Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały w 2022 r.	66
Table 13. Internal and international migration of population for permanent residence in 2022	
Tablica 14. Podstawowe informacje o obszarach wiejskich według Delimitacji Obszarów Wiejskich (DOW) w 2022 r.	77
Table 14. Basic information for rural areas by Delimitation of Rural Areas in 2022	

Tablice dostępne w formacie plików MS Excel

Tables available in MS Excel file format

- TABL. 1. Podstawowe dane demograficzne dla województwa wielkopolskiego
Basic demographic data for Wielkopolskie Voivodship
- TABL. 2. Stan, ruch naturalny i saldo migracji według podregionów, powiatów i gmin w 2022 r.
Population, vital statistics and net migration by subregions, powiats and gminas in 2022
- TABL. 3. Ruch naturalny i saldo migracji według województw w 2022 r.
Vital statistics and net migration by voivodships in 2022
- TABL. 4. Mediana wieku (wiek środkowy) ludności według płci, miejsca zamieszkania oraz podregionów i powiatów w 2022 r.
Median age of population by sex, place of residence as well as subregions and powiats in 2022
- TABL. 5. Uszeregowanie gmin województwa wielkopolskiego według wybranych cech w 2022 r.
Arrangement of gminas of Wielkopolskie Voivodship by selected characteristics in 2022
- TABL. 6. Uszeregowanie powiatów i miast na prawach powiatu województwa wielkopolskiego według wybranych cech w 2022 r.
Arrangement of powiats and cities with powiat status of Wielkopolskie Voivodship by selected characteristics in 2022
- TABL. 7. Uszeregowanie województw według wybranych cech w 2022 r.
Arrangement of voivodships by selected characteristics in 2022

Spis wykresów

List of charts

	Str. Page
Wykres 1. Ludność w miastach i na wsi	18
Chart 1. Population in urban areas and rural areas	
Wykres 2. Różnica między liczbą kobiet a liczbą mężczyzn według wieku w 2022 r.	26
Chart 2. Difference between the number of females and the number of males by age in 2022	
Wykres 3. Ludność według płci i wieku w latach 2020, 2022 oraz prognoza na 2050	28
Chart 3. Population by sex and age in 2020, 2022 and 2050 projection	
Wykres 4. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	29
Chart 4. Non-working age population per 100 persons of working age	
Wykres 5. Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat	32
Chart 5. Life expectancy at 0 age	
Wykres 6. Mediana wieku ludności według płci	33
Chart 6. Median age of population by sex	
Wykres 7. Indeks starości	37
Chart 7. The old age index	
Wykres 8. Zróżnicowanie gmin pod względem udziału liczby dzieci w wieku 0–14 lat oraz osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności w 2022 r.	38
Chart 8. The diversity of gminas in terms of the share of numer of children aged 0–14 years and persons aged 65 years and more in total population in 2022	
Wykres 9. Ruch naturalny na 1000 ludności	44
Chart 9. Vital statistics per 1000 population	
Wykres 10. Małżeństwa zawarte na 1000 ludności	45
Chart 10. Marriages contracted per 1000 population	
Wykres 11. Mediana wieku nowożeńców	47
Chart 11. Median age of bridegrooms and brides	
Wykres 12. Małżeństwa cywilne i wyznaniowe	48
Chart 12. Civil marriages and religious marriages	
Wykres 13. Małżeństwa zawarte w latach 2000 i 2022	48
Chart 13. Marriages contracted in 2000 and 2022	
Wykres 14. Separacje na 100 tys. ludności	50
Chart 14. Separations per 100 thousand population	
Wykres 15. Rozwody na 100 ludności	52
Chart 15. Divorces per 1000 population	
Wykres 16. Urodzenia żywe pozamałżeńskie	53
Chart 16. Illegitimate live births	
Wykres 17. Płodność kobiet – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15–49 lat	57
Chart 17. Female fertility – live births per 1000 women aged 15–49 years	
Wykres 18. Współczynniki reprodukcji ludności	58
Chart 18. Reproduction rates of population	
Wykres 19. Zgony według tygodni	59
Chart 19. Deaths by weeks	
Wykres 20. Zgony według wybranych przyczyn	62
Chart 20. Deaths by selected causes	
Wykres 21. Saldo migracji ludności	65
Chart 21. Net migration of population	
Wykres 22. Migracje zagraniczne na pobyt stały	71
Chart 22. International migration for permanent residence	

Spis wykresów (dok.)

List of charts (cont.)

	Str. Page
Wykres 23. Typologia demograficzna powiatów według metody Webba w latach 2015–2022	75
Chart 23. Demographic typology of powiats by Webb's method in 2015–2022	
Wykres 24. Ludność i powierzchnia według typów obszarów wiejskich w 2022 r.	79
Chart 24. Population and area by type of rural areas in 2022	
Wykres 25. Współczynnik feminizacji w 2022 r.	79
Chart 25. Sex ratio in 2022	
Wykres 26. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2022 r.	80
Chart 26. Non-working age population per 100 persons of working age in 2022	
Wykres 27. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2022 r.	81
Chart 27. Natural increase per 1000 population in 2022	
Wykres 28. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2022 r.	81
Chart 28. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2022	

Spis map

List of map

	Str. Page
Mapa 1. Ludność według powiatów i gmin w 2022 r.	19
Map 1. Population by powiats and gminas in 2022	
Mapa 2. Gęstość zaludnienia według powiatów i gmin w 2022 r.	21
Map 2. Population density by powiats and gminas in 2022	
Mapa 3. Wskaźnik urbanizacji według powiatów w 2022 r.	23
Map 3. Urbanization rate by powiats in 2022	
Mapa 4. Współczynnik feminizacji według powiatów i gmin w 2022 r.	25
Map 4. Femininity ratio by powiats and gminas in 2022	
Mapa 5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym według powiatów i gmin w 2022 r.	30
Map 5. Non-working age population per 100 persons of working age by powiats and gminas in 2022	
Mapa 6. Mediana wieku ludności według płci i powiatów w 2022 r.	34
Map 6. Median age of population by sex and powiats in 2022	
Mapa 7. Mediana wieku ludności według miejsca zamieszkania i powiatów w 2022 r.	35
Map 7. Median age of population by place of residence and powiats in 2022	
Mapa 8. Współczynnik starości demograficznej według powiatów	36
Map 8. The rate of demographic ageing by powiats	
Mapa 9. Wskaźnik wsparcia osób najstarszych według powiatów	39
Map 9. Elderly support ratio by powiats	
Mapa 10. Klasyfikacja powiatów według ekonomicznych grup wieku w 2022 r.	41
Map 10. Classification of powiats by economic groups of age in 2022	
Mapa 11. Klasyfikacja gmin według ekonomicznych grup wieku w 2022 r.	42
Map 11. Classification of gminas by economic groups of age in 2022	
Mapa 12. Małżeństwa (cywilne i wyznaniowe) zawarte w 2022 r. według powiatów	49
Map 12. Civil marriages and religious marriages in 2022 by powiats	
Mapa 13. Urodzenia żywe na 1000 ludności według powiatów i gmin w 2022 r.	54
Map 13. Live births per 1000 population by powiats and gminas in 2022	
Mapa 14. Zgony na 1000 ludności według powiatów i gmin w 2022 r.	60
Map 14. Deaths per 1000 population by powiats and gminas in 2022	
Mapa 15. Przyrost naturalny na 1000 ludności według powiatów i gmin w 2022 r.	64
Map 15. Natural increase per 1000 population by powiats and gminas in 2022	
Mapa 16. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności według powiatów i gmin w 2022 r.	67
Map 16. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population by powiats and gminas in 2022	
Mapa 17. Napływ migrantów z innych województw do województwa wielkopolskiego na pobyt stały według płci w 2022 r.	69
Map 17. Inflow of migrants from other voivodships to Wielkopolskie Voivodship for permanent residence by sex in 2022	
Mapa 18. Odpływ migrantów z województwa wielkopolskiego do innych województw na pobyt stały według płci w 2022 r.	70
Map 18. Outflow of migrants from Wielkopolskie Voivodship to other voivodships for permanent residence by sex in 2022	
Mapa 19. Typologia demograficzna gmin i powiatów według metody Webba w latach 2015–2022	76
Map 19. Demographic typology of gminas and powiats by Webb's method in 2015–2022	
Mapa 20. Delimitacja Obszarów Wiejskich (DOW) w 2022 r.	78
Map 20. Delimitation of Rural Areas in 2022	

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
„W tym” “Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given
Comma (,)	used in figures to represent the decimal point

Skróty

Abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
p.proc. pp	punkt procentowy percentage point
dok. cont.	dokończenie continued
r.	rok
np. e.g.	na przykład for example
poz.	pozycja
nr (Nr) No.	numer number
ust.	ustęp
Dz. U.	Dziennik Ustaw
z późn. zm.	z późniejszymi zmianami
PESEL	Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności Universal Electronic System for Registration of the Population
GUS	Główny Urząd Statystyczny

Synteza

Pandemia koronawirusa w sposób szczególny wpłynęła na przebieg zjawisk demograficznych w latach 2020 i 2021, pogłębiając niekorzystne trendy obserwowane już w latach wcześniejszych. Na sytuację w 2022 r. największy wpływ miała bardzo niska liczba urodzeń i nadal wysokie natężenie zgonów.

W końcu 2022 r. w województwie wielkopolskim mieszkało 3493,6 tys. osób, co stanowiło 9,3% ludności Polski. Pod względem liczebności populacji wielkopolskie zajmowało 3. miejsce w kraju, po mazowieckim i śląskim. Na 1 km² powierzchni województwa przypadało przeciętnie 117 osób (wobec 121 osób w Polsce).

W porównaniu z 2021 r. liczba ludności obniżyła się o 6,5 tys. osób. Stopa ubytku rzeczywistego wyniosła -0,18%. Oznacza to, że na każde 10 tys. ludności ubyło 18 osób, przy czym ludność miejska zmniejszyła się o 65 osób, a na wsi wzrosła o 35 osób. Spadek liczby ludności dotyczył 147 spośród 226 gmin regionu.

Nie uległa zmianie struktura ludności według płci, kobiety nadal stanowią większą część mieszkańców województwa (51,4%), a współczynnik feminizacji pozostaje na niezmiennym poziomie (106). W miastach liczba kobiet na 100 mężczyzn wyniosła 111, a na wsi – 100, co wskazuje na równowagę płci na obszarach wiejskich.

W województwie wielkopolskim, podobnie jak w całej Polsce, postępuje proces starzenia się ludności. W 2022 r. współczynnik starości demograficznej zwiększył się o 0,6 p.proc. do 18,2% (w kraju o 0,6 p.proc. do 19,5%). Mediana wieku przesunęła się z 40,7 w 2021 r. do 41,1 lat w 2022 r. (w kraju z 41,9 do 42,3). Indeks starości, czyli relacja pokoleniowa dziadków i wnuczków zwiększyła się o 5 do 111 osób. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego wyniósł 10, co oznacza, że na 100 osób w wieku 50–64 lata przypadało 10 osób w wieku 85 lat i więcej.

W wyniku zmian w strukturze wieku ludności, wzrasta wartość współczynnika obciążenia demograficznego. W 2022 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 69,4 osób w wieku nieprodukcyjnym wobec 68,4 przed rokiem (w kraju 70,4 wobec 69,3).

Analizując proces starzenia się mieszkańców województwa wielkopolskiego na niższym poziomie podziału terytorialnego przy użyciu typologii trójkąta Osanna uwzględniającej strukturę ekonomicznych grup wieku, można stwierdzić, że nadal duży obszar regionu cechuje młodość demograficzna. W 2022 r. zaliczała się do tego typu prawie połowa powiatów (17) oraz ponad 66% gmin (150).

W 2022 r. zarejestrowano 14,7 tys. nowych małżeństw, tj. o 7,7% mniej niż rok wcześniej. W przeliczeniu na 1000 ludności liczba zawartych małżeństw wyniosła 4,20 (wobec 4,54 przed rokiem). Każdego roku maleje udział związków wyznaniowych. W 2022 r. stanowiły one już mniej niż połowę ogółu zawieranych małżeństw (49,7%). Ponadto orzeczono 4,7 tys. rozwodów (o 13,2% mniej) i 32 separacje (o 40,7% mniej).

Rok 2022 był trzecim z kolei, w którym notowano ubytek naturalny, wynikający przede wszystkim z bardzo niskiej liczby urodzeń, a także z nadal niekorzystnej sytuacji w zakresie umieralności. Liczba zgonów była o 7,5 tys. większa od liczby urodzeń (w 2021 r. o 9,6 tys. większa). Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł -2,16 wobec -2,74 rok wcześniej (w kraju -3,79 wobec -4,95). Zarówno w miastach, jak i na wsi odnotowano poprawę wskaźnika, który jednak nadal przyjmował wartości ujemne (odpowiednio -3,53 i -0,58).

Współczynnik płodności kobiet (liczba urodzeń żywych na 1000 kobiet w wieku 15–49 lat) w 2022 r. wyniósł 37,10 (wobec 40,54 rok wcześniej), co plasowało województwo wielkopolskie na 4. miejscu w kraju (średnio 35,05). Największy poziom wskaźnika płodności kobiet odnotowano w grupie wieku 25–29 lat (96,71).

Wielkopolskie jest województwem o stosunkowo dużym natężeniu migracji wewnętrznej, a liczba osób przemieszczających się (przybywających i wyjeżdżających łącznie) należy do największych w kra-

ju, po województwie mazowieckim. Utrzymuje się przewaga napływu migracyjnego nad odpływem. W 2022 r. ogólne saldo migracji stałej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniosło +0,40 (wobec +0,57 w 2021 r.). W miastach odnotowano ubytek migracyjny na poziomie -4,24, natomiast na wsi przyrost +5,73 (przed rokiem odpowiednio -3,81 i +5,66).

Zgodnie z klasyfikacją Webba, biorącą pod uwagę relację przyrostu naturalnego i salda migracji stałej, wielkopolskie od 2020 r. należało do grupy województw nieaktywnych demograficznie, czyli wyludniających się. Spadek liczby ludności był tu konsekwencją ujemnego przyrostu naturalnego przewyższającego przyrost migracyjny.

W procesie delimitacji obszarów wiejskich w województwie wielkopolskim, z uwzględnieniem oddziaływania na nie dużych miast, wyróżniono następujące grupy obszarów: pozaaglomeracyjne dużej gęstości – obejmujące południową część regionu (133 jednostki), pozaaglomeracyjne małej gęstości – położone najczęściej w północnej części województwa (52) oraz aglomeracyjne dużej gęstości – tworzące pierścień wokół centralnego rdzenia – miasta Poznania (10) i aglomeracyjne małej gęstości – zlokalizowane w niedalekiej odległości od stolicy regionu, ale niegraniczące bezpośrednio z nią (12 jednostek).

Executive summary

The coronavirus pandemic had a particular impact on the course of demographic phenomena in 2020 and 2021, exacerbating the unfavorable trends observed over the past years. The situation in 2022 was most influenced by a very low number of births and, at the same time, a high intensity of deaths.

At the end of 2022 the number of people living in Wielkopolskie Voivodship was 3493.6 thousand, accounting for 9.3% of the population of Poland, which makes it the third most populous voivodship in the country, behind Mazowieckie and Śląskie. The average population density per 1 km² was 121 persons (compared to 121 persons for Poland).

The negative population change amounted to 6.5 thousand persons compared to 2021. The rate of actual decrease was -0.18%, i.e. for every 10 thousand of inhabitants 18 persons declined, while the urban population decreased by 65 persons and the rural population increased by 35 persons. Population decline was recorded in 147 out of 226 communes in the region.

There was no change in the population structure in terms of sex, with women still slightly outnumbering men (51.4%). While the feminization coefficient (the number of women per 100 men) has remained at the same level (106) for a number of years, in 2020 it was 111 in towns and 100 in rural areas, which indicates a balanced sex ratio.

Like the rest of Poland, Wielkopolskie Voivodship is experiencing population aging. In 2022 the share of population aged 65 and over has increased by 0.6 percentage points reaching 18.2% (for Poland the increase was 0.6 pp to 19.5%). The median age has increased from 40.7 years in 2021 to 41.1 years in 2022 (in the country from 41.9 years to 42.3 years). The old age index, i.e. the generational relation between grandparents and grandchildren, increased by 5 to 111 persons. The intergenerational support ratio was 10, which means that for 100 persons aged 50–64 there were 10 persons aged 85 and more.

Changes in the population structure have caused a rise in the total dependency ratio, which is the ratio of now-working age dependents to 100 people of working age. In 2022 this ratio was equal to 69.4, compared to 68.4 one year earlier (70.4 compared to 69.3 for Poland).

Analyzing the aging process of the population in the Wielkopolskie Voivodship at the lower level of the territorial division using the Osann's triangle typology which takes into account the structure of economic age groups, it can be concluded that a significant area of the region is characterized as the type of demographic youth. In 2022, almost half of the powiats (17) and over 66% of gminas (150) were of this type.

14.7 thousand new marriages were registered in Wielkopolskie in 2022, which is 7.7% less than in 2021. The crude marriage rate (per 1000 population) was 4.20 (compared to 4.54 a year earlier). The share of religious associations is decreasing every year. In 2022, they accounted for less than half of all marriages (49.7%). Furthermore courts granted 4.7 thousand decrees of divorce (decrease by 13.2%) and 32 decrees of separation (decrease by 40.7%).

The year 2022 was the third consecutive year in which a negative natural increase was recorded, resulting mainly from a very low number of births and still unfavorable situation in terms of mortality. The number of deaths outnumbered births by 7.5 thous. (by 9.6 thous. in 2021). The indicator per 1000 population amounted to -2.16 against -2.74 a year earlier (in Poland -3.79 against -4.95). Both in urban and rural areas, an improvement in the indicator was noted, but it still had negative values (-3.53 to -0.58).

The fertility rate (the number of live birth per 1000 women aged 15–49) in 2022 was 37.10 (compared to 40.54 a year earlier), the fourth highest in Poland (35.05 on average). The highest age specific fertility rate was observed in the group of women aged 25–29 (96.71).

Wielkopolskie is a voivodship with a relatively high rate of internal migration, where the number of migrants (incoming and outgoing combined) is one of the highest in Poland, following Mazowieckie

Voivodship. Incoming migration flows continued to exceed outgoing flows. In 2022 the permanent net migration per 1000 population was +0.40 in 2022 (compared to +0.57 in 2021). There was decline in migration in urban areas at the level -4.24 while in urban areas +5.73 (compared to respectively -3.81 and +5.66 one year earlier).

According to the classification of Webb, taking into account the ratio of natural increase and permanent net migration, Wielkopolskie Voivodship since 2020 has belonged to the group of voivodships that are demographically inactive, i.e. depopulating. The decrease in the population here was a consequence of the negative natural increase exceeding the migration increase.

In the process of delimitation of rural areas in Wielkopolskie Voivodship, taking into account the impact of cities on them, the following groups of areas were distinguished: non-agglomeration high density – covering the southern part of the region (133 units), non-agglomeration low density – mostly located in the northern part of the voivodship (52) as well as agglomeration high density – forming a ring around the central core – city of Poznań (10) and agglomeration low density – located in the vicinity of the capital of the region, but not directly adjacent to it (12 units).

Rozdział 1

Chapter 1

Stan i struktura ludności

Size and population structure

1.1. Powierzchnia i podział terytorialny

1.1. Area and territorial division

Województwo wielkopolskie, położone w środkowo-zachodniej części Polski, zajmuje obszar 29827 km², stanowiący 9,5% powierzchni kraju. Zgodnie z Klasyfikacją Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), wielkopolskie wraz z województwami lubuskim i zachodniopomorskim tworzy makroregion północno-zachodni. W 2022 r. struktura administracyjna województwa wielkopolskiego obejmowała 31 powiatów, 4 miasta na prawach powiatu oraz 226 gmin, z tego 19 miejskich, 97 miejsko-wiejskich i 110 wiejskich. Sieć osadniczą województwa tworzyło 116 miast i 5447 miejscowości wiejskich.

**Tablica 1. Powierzchnia i ludność w 2022 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 1. Area and population in 2022
As of 31 December

Województwa Voivodships	Powierzchnia w km ² Area in km ²	Ludność Population		Lokata według Ranking position by	
		ogółem total	na 1 km ² per 1 km ²	powierzchni w km ² area in km ²	ludności population
Dolnośląskie	19947	2888033	145	7	5
Kujawsko-pomorskie	17972	2006876	112	10	10
Lubelskie	25122	2024637	81	3	9
Lubuskie	13988	979976	70	13	15
Łódzkie	18218	2378483	131	9	6
Małopolskie	15184	3429014	226	12	4
Mazowieckie	35559	5510612	155	1	1
Opolskie	9411	942441	100	16	16
Podkarpackie	17845	2079098	117	11	8
Podlaskie	20187	1143355	57	6	14
Pomorskie	18336	2358307	129	8	7
Śląskie	12334	4346702	352	14	2
Świętokrzyskie	11709	1178164	101	15	13
Warmińsko-mazurskie	24174	1366430	57	4	12
Wielkopolskie	29827	3493577	117	2	3
Zachodniopomorskie	22907	1640622	72	5	11

Pod względem powierzchni wielkopolskie zajmuje 2. miejsce w kraju za mazowieckim, a biorąc pod uwagę gęstość zaludnienia (117 osób na 1 km², przy średniej w kraju 121 osób), pozycjonowane jest w środkowej części listy województw (7. lokata). Województwem o największym zagęszczeniu ludności było śląskie (352 osoby na 1 km²), a najmniej zaludnione pozostają podlaskie oraz warmińsko-mazurskie (po 57 osób na 1 km²).

1.2. Stan ludności

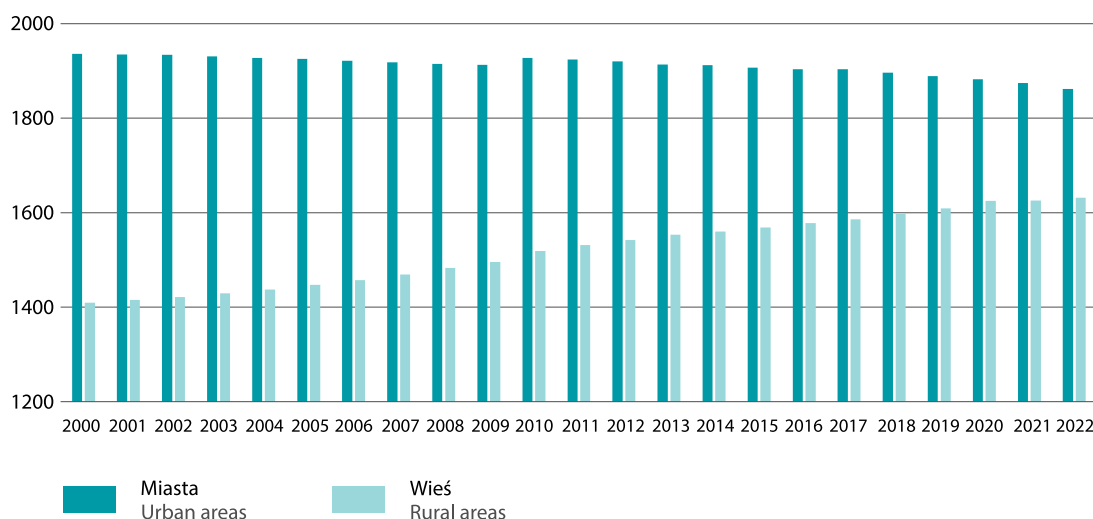
1.2. Size of population

Według stanu w końcu 2022 r., w województwie wielkopolskim mieszkało 3493,6 tys. osób, co stanowiło 9,3% ludności Polski i lokowało wielkopolskie na 3. miejscu w kraju po mazowieckim (14,6%) i śląskim (11,5%). Do największych pod względem liczby mieszkańców powiatów w wielkopolskim należały Poznań (541,3 tys. osób) i powiat poznański (442,7 tys. osób). Najmniejszą liczbę ludności odnotowano w powiatach międzychodzkiem (35,8 tys. osób) oraz chodzieskim (45,5 tys. osób).

Wykres 1. Ludność w miastach i na wsi
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 1. Population in urban areas and rural areas
As of 31 December

tys. osób
thousand persons

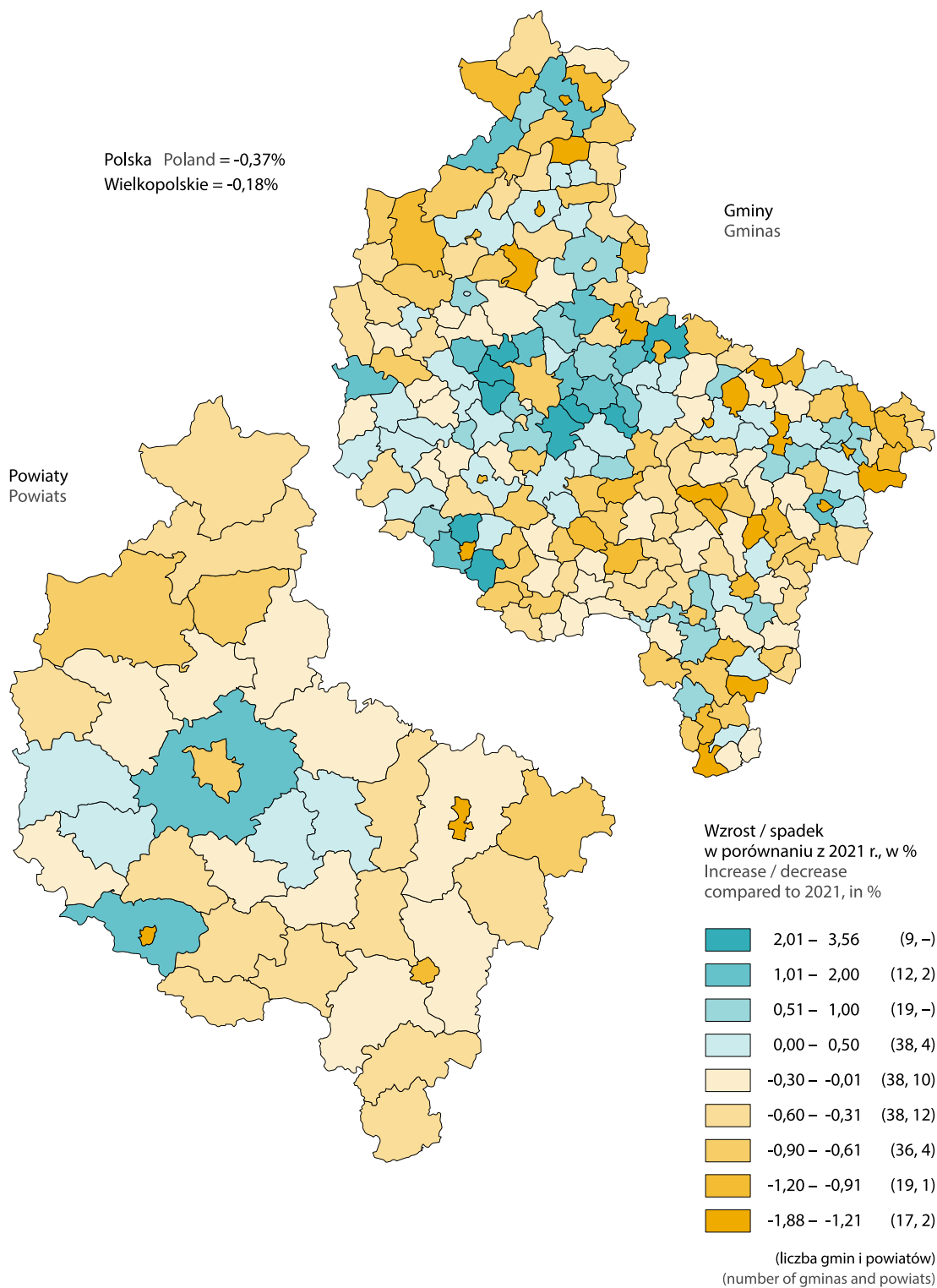

Sytuacja demograficzna województwa wielkopolskiego, podobnie jak Polski, jest nadal trudna. Pandemia koronawirusa, szczególnie w latach 2020 i 2021, wpłynęła na przebieg zjawisk populacyjnych, pogłębiając niekorzystne trendy obserwowane w latach poprzednich. W 2022 r. liczba mieszkańców regionu obniżyła o 6,5 tys. osób (w 2021 r. spadek wyniósł 7,0 tys. osób). Stopa ubytku rzeczywistego osiągnęła poziom -0,18% wobec -0,37% w kraju. Oznacza to, że na każde 10 tys. ludności ubyło 18 osób wobec 37 osób w Polsce. Od 2021 r. wielkopolskie należy do grupy województw depopulacyjnych (nie wielki przyrost ludności utrzymał się jedynie w pomorskim). Natomiast w 2022 r. we wszystkich województwach odnotowano zmniejszenie się liczby mieszkańców.

W miastach liczba mieszkańców zmniejszyła się o 12,2 tys., podczas gdy na wsi liczba ludności zwiększyła się w tym czasie o 5,8 tys. osób. W 2022 r. stopa ubytku rocznego w miastach wyniosła -0,65%, natomiast na wsi przyrost sięgnął 0,35%. Na wsi liczba kobiet wzrosła nieco bardziej niż mężczyzn (odpowiednio o 0,4% i 0,3%), a w miastach spadek był mniejszy wśród kobiet (0,6% wobec 0,7% w populacji mężczyzn).

Mapa 1. Ludność według powiatów i gmin w 2022 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 1. Population by powiats and gminas in 2022
As of 31 December

Spośród większości depopulacyjnych powiatów w województwie wielkopolskim największy ubytek liczby ludności w porównaniu z 2021 r. obserwowano w miastach na prawach powiatu: Koninie (o 1,39%), Lesznie (o 1,23%) i Kaliszu (o 1,10%). Natomiast zaludniających się powiatów było jedynie 6 (wobec 4 w 2021 r.). Liczba mieszkańców poznańskiego zwiększyła się o 1,42%, a leszczyńskiego – o 1,10%, mniejszy przyrost ludności odnotowano w średzkim (o 0,22%), grodziskim (o 0,18%), wrzesińskim (o 0,12%) oraz nowotomyskim (o 0,01%).

Populacja w dużych ośrodkach miejskich maleje również z powodu migracji ludności do okolicznych gmin. Najbardziej ten proces jest widoczny w podpoznańskich gminach, w których liczba mieszkańców wzrosła m.in.: po 1,1 tys. osób (po 3,2%) w Kórniku i Dopiewie, o 0,8 tys. osób (o 2,6%) w Tarnowie Podgórnym oraz po 0,6 tys. osób w Rokietnicy i Swarzędzu (odpowiednio o 2,8% i 1,0%), przy ubytku w Poznaniu o 3,8 tys. osób (o 0,7%).

1.3. Rozmieszczenie ludności

1.3. Population distribution

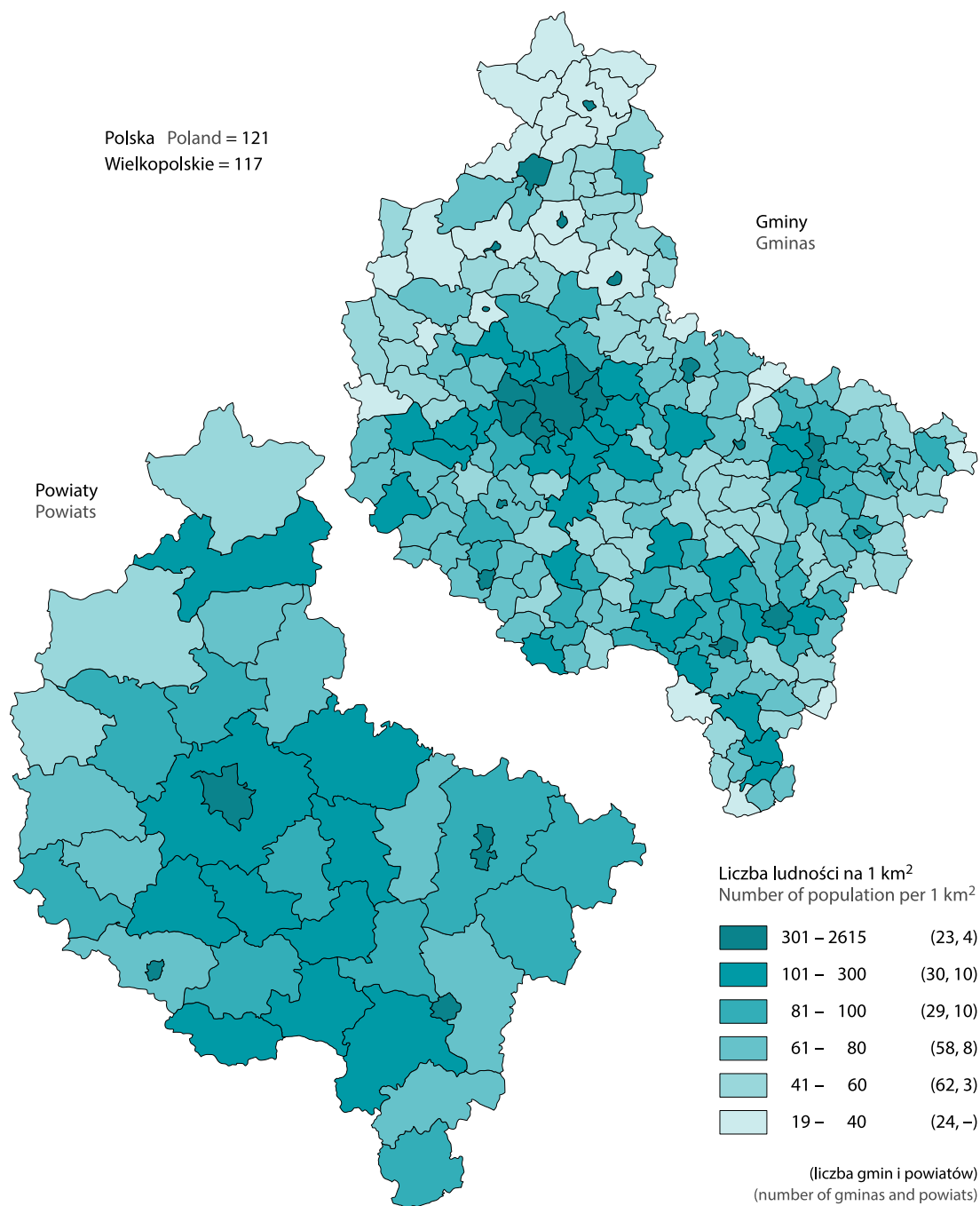
Najmniej zaludnione są powiaty północno-zachodniej części województwa, charakteryzujące się niskim stopniem zurbanizowania, a tym samym znaczną dekoncentracją ludności, co wynika z występowania w tej części regionu rozległych terenów leśnych. W 2022 r. najniższy poziom wskaźnika odnotowano w powiatach: złotowskim (41 osób na 1 km²), czarnkowsko-trzcieńskim (46) i międzychodzkiem (49). Najślabiej zaludnionymi gminami były: Miedzichowo w powiecie nowotomyskim (19 osób na 1 km²), Tarnówka, Okonek i Lipka w powiecie złotowskim (odpowiednio 22, 24 i 28), a także gmina miejsko-wiejska Wieleń w powiecie czarnkowsko-trzcieńskim (27) oraz wiejskie: Powidz w słupeckim (28) i Chodzież w chodzieskim (29).

W ujęciu powiatowym największą gęstością zaludnienia charakteryzują się miasta na prawach powiatu. W 2022 r. w Poznaniu na 1 km² powierzchni przypadało przeciętnie 2067 osób, w Lesznie wskaźnik zaludnienia wyniósł 1903 osób na 1 km², w Kaliszu – 1354, a w Koninie – 828. Wśród pozostałych powiatów najbardziej zaludnione były: poznański (233 osoby na 1 km²), ostrowski (137), jarociński (119) i gnieźnieński (113).

Wśród gmin (pomijając miejskie) były to przede wszystkim jednostki administracyjne z powiatu poznańskiego: Swarzędz (552 osoby na 1 km²), Komorniki (547), Czerwonak (339), Dopiewo (323) i Tarnowo Podgórne (321). W wielkopolskich miastach gęstość zaludnienia wynosiła przeciętnie 1151 osób na 1 km². Większą gęstością zaludnienia wyróżniało się 48 miast spośród 116, a w 6 z nich wskaźnik przekraczał 2500 osób na 1 km². Do takich najgęściej zaludnionych miast należały: Swarzędz (3470 osób na 1 km²), Nowe Skalmierzyce (2950), a także Nowy Tomyśl (2646), Kościan (2615), Wolsztyn (2528) i Września (2503).

**Mapa 2. Gęstość zaludnienia według powiatów i gmin w 2022 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 2. Population density by powiats and gminas in 2022
As of 31 December

W ciągu roku największe zmiany gęstości zaludnienia w ujęciu powiatowym zaobserwowano w Lesznie, gdzie liczba osób na 1 km² obniżyła się o 24, a także w Kaliszu i Poznaniu (po 14 mniej) oraz Koninie (o 12 mniej). Obserwowany wzrost zaludnienia w przeliczeniu na 1 km² był mniejszy niż spadek. Wskaźnik najbardziej zwiększył się w powiecie poznańskim (o 3 osoby). Również w przekroju gminnym największy przyrost zaludnienia odnotowano w gminach tego powiatu, tj. Dopiewie (o 10 osób na 1 km² więcej niż w 2021 r.), a także w Rokietnicy i Tarnowie Podgórnym (po 8 więcej). Natomiast największy spadek zarejestrowano w gminach miejskich: Kościan (o 30 osób na 1 km² mniej niż przed rokiem), Koło (o 28 mniej), Leszno i Turek (po 24 mniej), Złotów (o 22 mniej) oraz Chodzież (o 20 mniej).

Współczynnik urbanizacji

Udział liczby ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności wyrażony w %.

W województwie wielkopolskim nadal większa część ludności mieszka w miastach, pomimo systematycznego spadku współczynnika urbanizacji od 2001 r. W końcu 2022 r. liczba ludności miejskiej wyniosła 1862,0 tys. osób, tj. o 12,2 tys. mniej niż przed rokiem. Odsetek ludności miejskiej wyniósł 53,3% i był niższy niż przeciętnie w kraju (59,6%).

Nieco ponad 40% ludności miejskiej województwa koncentrowało się w 4 miastach na prawach powiatu, a stosunkowo duży udział miały również miasta w powiatach: poznańskim (7,2% ogółu ludności miejskiej), pilskim (4,7%), gnieźnieńskim (4,5%) i ostrowskim (4,4%).

Poza miastami na prawach powiatu, ludność miejska przeważała także w powiatach: pilskim (66,5%), chodzieskim (64,1%), gnieźnieńskim i krotoszyńskim (po 59,4%), a także wrzesińskim (53,9%), śremskim (53,0%) i ostrowskim (51,3%). W powiecie złotowskim ludność miejska stanowiła połowę mieszkańców. Najbardziej „wiejski” charakter miały natomiast powiaty kaliski i leszczyński, gdzie współczynnik urbanizacji wyniósł odpowiednio 8,2% i 9,0%.

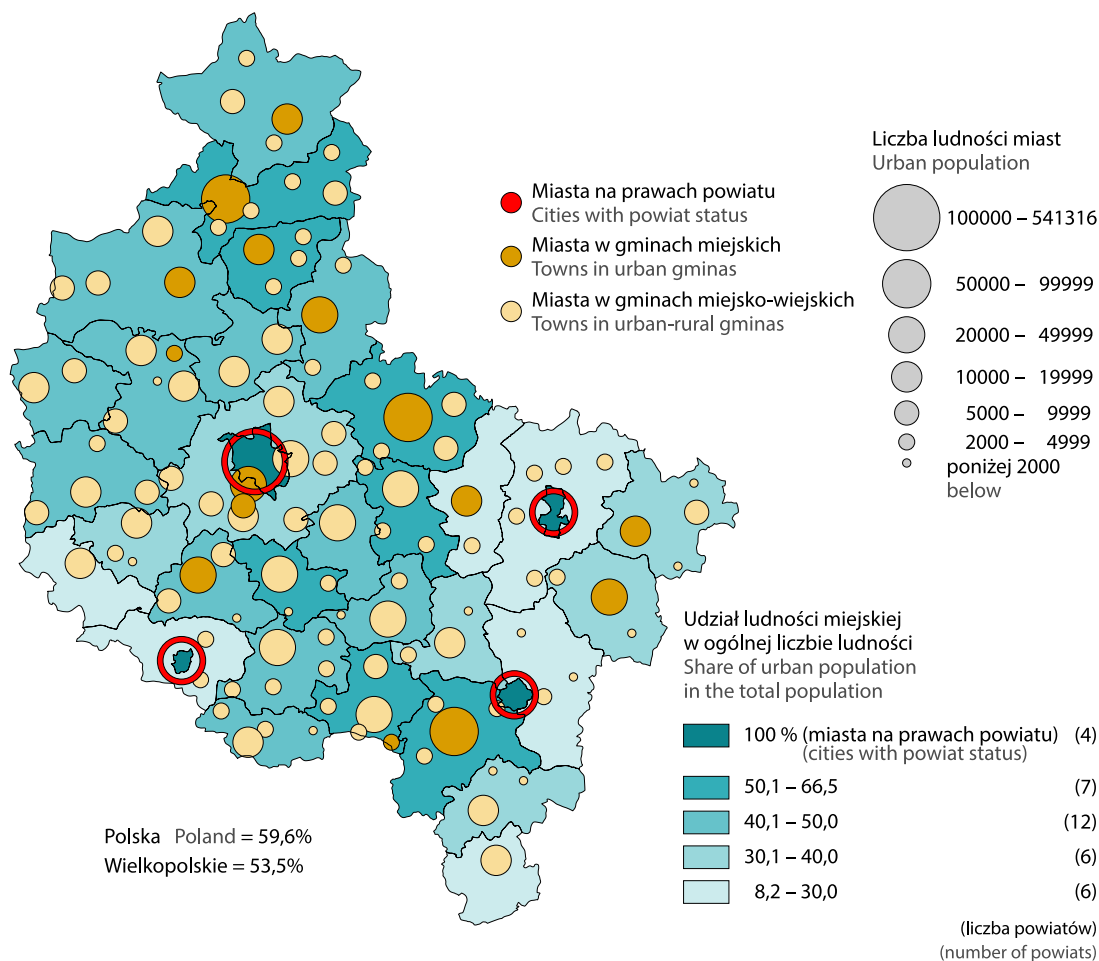
**Tablica 2. Miasta i ludność w miastach w 2022 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 2. Towns and urban population in 2022
As of 31 December

Grupy miast według liczby ludności Groups of towns by number of population	Miasta Towns	Ludność w miastach Urban population	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w % ogółu ludności in % of total population
Ogółem Total	116	1861954	53,3
Poniżej 2000 Below	14	23088	0,7
2000– 4999	44	141645	4,1
5000– 9999	20	141864	4,1
10000– 19999	20	292331	8,4
20000– 49999	11	294384	8,4
50000– 99999	6	427326	12,2
100000 i więcej and more	1	541316	15,5

**Mapa 3. Wskaźnik urbanizacji według powiatów w 2022 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 3. Urbanization rate by powiats in 2022
As of 31 December

Współczynnik urbanizacji w powiatach wykazuje w zdecydowanej większości tendencję spadkową. W porównaniu z 2021 r. odsetek ludności miejskiej obniżył się w 28 spośród 31 powiatów ziemskich, przy czym najgłębszy spadek notowano w powiatach: poznańskim (o 0,6 p.proc.) oraz gnieźnieńskim, śremskim i szamotulskim (po 0,5 p.proc.). Udział ludności miejskiej zwiększył się jedynie w pilskim (o 2,0 p.proc., co było efektem administracyjnej zmiany rodzaju gminy Kaczory z wiejskiego na miejsko-wiejski), kościańskim (o 0,3 p.proc.) i gostyńskim (o 0,1 p.proc.). W powiecie kaliskim wskaźnik urbanizacji pozostał na poziomie sprzed roku.

Miasta liczące poniżej 10 tys. mieszkańców stanowiły 67,2% całości obszarów miejskich województwa wielkopolskiego i skupiały 16,5% ogółu ludności miejskiej. Ponad jedna trzecia ogółu ludności miejskiej zamieszkuje dwa największe miasta regionu, czyli Poznań i Kalisz. Sam Poznań koncentrował 29,1% mieszkańców miast i 15,5% ogółu ludności województwa.

Tablica 3. Gminy zamieszkałe przez ludność wiejską w 2022 r. Stan w dniu 31 grudnia

Table 3. Gminas and rural population in 2022 As of 31 December

Grupy gmin według liczby ludności Groups of gminas by number of population	Gminy ^a Gminas ^a	Ludność na wsi Rural population	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w % ogółu ludności in % of total population
Ogółem Total	207	1631623	46,7
Poniżej 5000 Below	61	237724	6,8
5000–6999	61	360796	10,3
7000–9999	43	360923	10,3
10000 i więcej and more	42	672180	19,2

a Wiejskie i miejsko-wiejskie.
a Rural and urban-rural areas.

Obszary wiejskie w wielkopolskim (110 gmin wiejskich i wiejskie części 97 gmin miejsko-wiejskich) w 2022 r. zamieszkiwało 46,7% ludności regionu. W ciągu roku udział ludności wiejskiej zwiększył się o 0,2 p.proc., przy średnim wzroście liczby mieszkańców wsi o 0,4%. W 42 największych gminach, tj. z liczbą ludności 10 tys. i więcej, mieszkało ponad 40% ludności wiejskiej (41,2%, czyli o 0,4 p.proc. więcej niż w 2021 r.). Z 58 do 61 zwiększyła się liczba gmin najmniejszych (do 5 tys. mieszkańców), których populacja wzrosła o 6,1% (z udziałem ludności wiejskiej 14,6%, tj. o 0,8 p.proc. więcej). Udział ludności gmin liczących od 5,0 do 7,0 tys. oraz 7,0 do 10,0 tys. mieszkańców wyniósł po 22,1% ogółu populacji na wsi (wobec 22,5% i 23,0% w 2021 r.), przy spadku liczby gmin odpowiednio o 1 i 2.

W 2022 r. pierwsze 5 gmin, w których obserwowano największy wzrost liczby ludności wiejskiej, były położone wokół Poznania, tj. część wiejska gmin Kórnik (o 4,3%) i Swarzędz (o 3,7%), Kleszczewo oraz część wiejska gminy Kostrzyn (po 3,6%), a także Dopiewo (o 3,2%). Jest to proces tzw. „rozlewania się miasta” (eksuburbanizacji), co oznacza, że tereny wiejskie otaczające miasto stają się zurbanizowanymi obszarami, chociaż nadal, w sensie administracyjnym, pozostają wsiami. Największy spadek liczby ludności odnotowano na obszarze wiejskim gmin Czempin (o 5,0%), Rychtal (o 1,7%) oraz Borek Wielkopolski (o 1,7%), a także w gminie wiejskiej Ostrowite (o 1,6%).

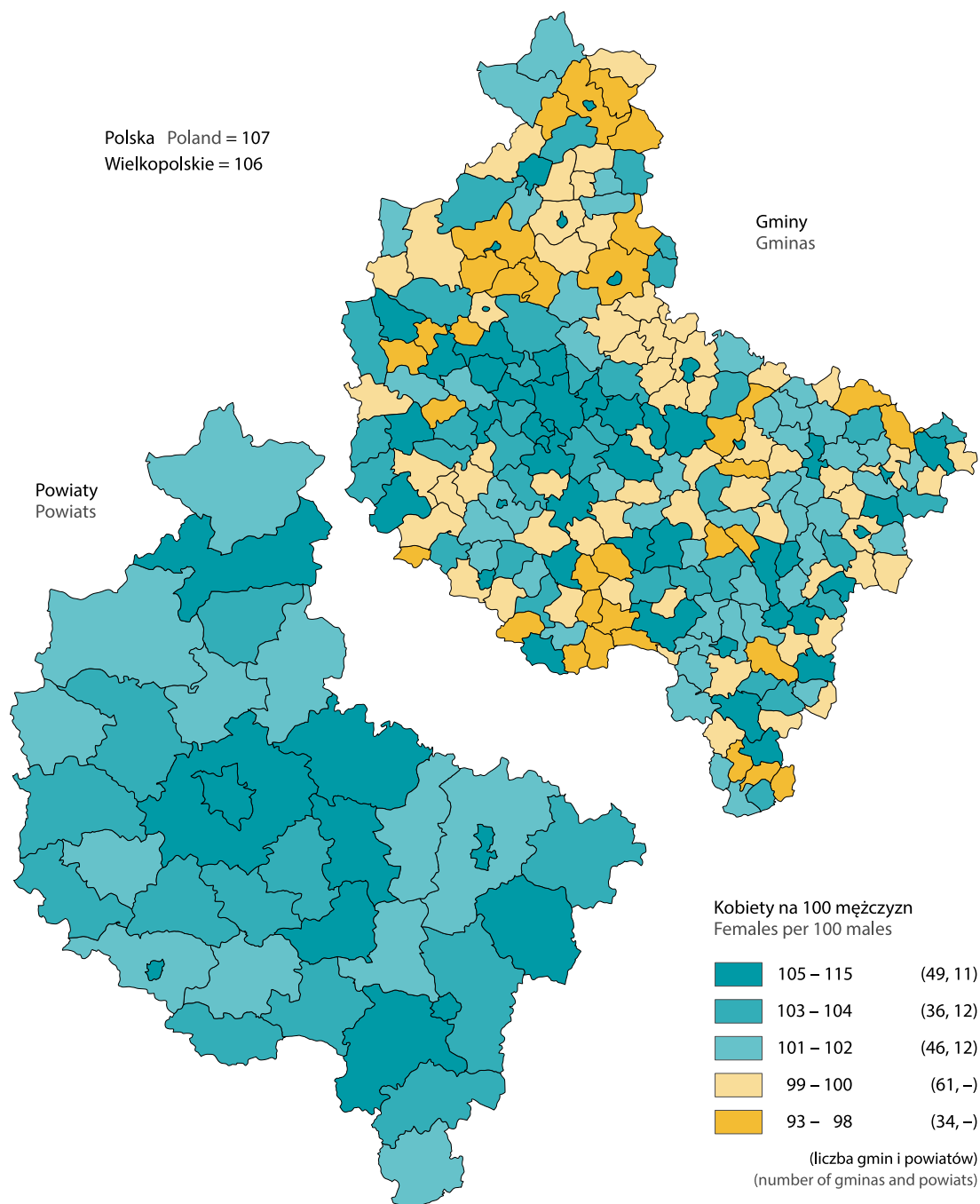
1.4. Ludność według płci

1.4. Population by sex

W końcu 2022 r. populacja kobiet liczyła 1796,3 tys. osób i była o 99,1 tys. większa od populacji mężczyzn. Podobnie jak przed rokiem kobiety stanowiły 51,4% ogółu ludności województwa wielkopolskiego. W porównaniu z 2021 r. liczba kobiet zmniejszyła się w mniejszym stopniu niż mężczyzn (odpowiednio o 2,7 tys. i 3,7 tys. osób). W miastach obserwowano ubytek populacji kobiet o 5,8 tys. osób (wobec spadku o 6,4 tys. w grupie mężczyzn). Podczas gdy na terenach wiejskich odnotowano wzrost liczby ludności, który w przypadku kobiet wyniósł 3,1 tys. osób, a wśród mężczyzn – 2,7 tys. osób.

**Mapa 4. Współczynnik feminizacji według powiatów i gmin w 2022 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 4. Femininity ratio by powiats and gminas in 2022
As of 31 December

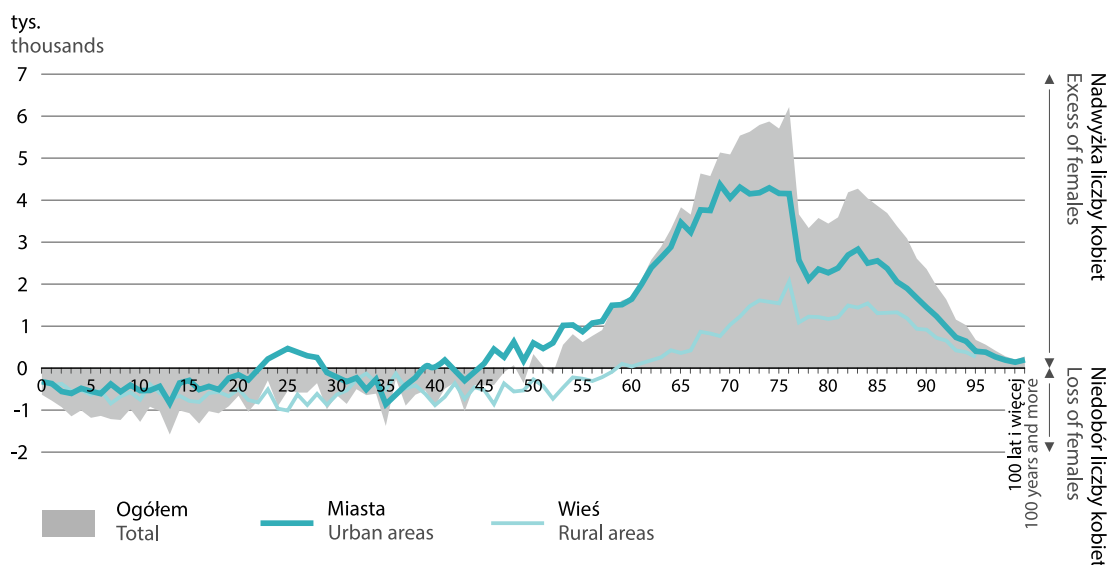

W 2022 r., podobnie jak przed rokiem, poziom współczynnika feminizacji wyniósł 105,8. W miastach przewaga liczebna kobiet była większa – na 100 mężczyzn przypadło przeciętnie 110,9 kobiet, podczas gdy na wsi utrzymywał się stan zbliżony do równowagi płci (100,4 kobiety na 100 mężczyzn). Największe wartości współczynnik osiąga w miastach na prawach powiatu. W 2021 r. w Kaliszu na 100 mężczyzn przypadło 115,4 kobiet, w Poznaniu – 114,4, w Koninie – 113,4, a w Lesznie – 111,4. Najbardziej wyrównane pod względem proporcji płci były powiaty grodziski, koniński i leszczyński, gdzie na 100 mężczyzn przypadło odpowiednio po 100,9, 101,0 i 101,1 kobiet.

W przekroju gmin największą przewagą liczebną kobiet obserwowano w gminach miejskich. Wyłączając z tej grupy miasta na prawach powiatu współczynnik feminizacji wyniósł tam przeciętnie 110,1, a największą wartość przyjął w gminach: Koło (114,9), Turek (113,7), Chodzież (111,9), Kościan (110,9), Słupca (110,6) i Gniezno (110,0). Wyjątek w tej grupie stanowiła gmina Sulmierzyce w powiecie krotoszyńskim, w której liczba kobiet jest nieznacznie mniejsza niż mężczyzn (wskaźnik 99,9). W gminach miejsko-wiejskich na 100 mężczyzn przypadły przeciętnie 103,5 kobiety, w tym najwięcej w gminach: Rawicz (108,4), Szamotuły (107,6) i Jarocin (107,2). Mężczyźni większość stanowili tylko w 22 gminach miejsko-wiejskich (na 97), w największym stopniu widoczne to było w gminie Gołańcz w wągrowieckim, gdzie na 100 mężczyzn przypadło 96,0 kobiet. Gminy wiejskie są regionami najmniej sfeminizowanymi, współczynnik wyniósł tu średnio 101,0 kobiet na 100 mężczyzn. Największą przewagą liczebną miały mieszkańcy gmin Lisków w powiecie kaliskim (107,6) i Tarnowo Podgórne w poznańskim (106,8), podczas gdy w gminach Pakosław w rawickim oraz Tarnówka w złotowskim na 100 mężczyzn przypadły odpowiednio 92,9 i 94,1 kobiety. W gminach Krzymów w powiecie konińskim i Gniezno współczynnik feminizacji wyniósł 100,0, ukazując stan najbliższy równowadze płci.

Wykres 2. Różnica między liczbą kobiet a liczbą mężczyzn według wieku w 2022 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 2. Difference between the number of females and the number of males by age in 2022
As of 31 December

Współczynnik feminizacji jest zróżnicowany ze względu na wiek. W 2022 r. wśród ludności do 47. roku życia notowano liczebną przewagę mężczyzn, co wynika z większej liczby urodzeń chłopców niż dziewczynek. Na 100 mężczyzn w tej grupie wieku przypadło nieco ponad 96 kobiet. Następnie, z powodu nadumieralności mężczyzn, relacja ta ulega odwróceniu (za wyjątkiem 49. i 52. roku życia). Dla populacji osób w wieku 48 i więcej lat współczynnik feminizacji wynosił 122,6, przy czym w najstarszych rocznikach wieku (75 lat i więcej) na 100 mężczyzn przypadło średnio 186 kobiet. Wśród mieszkańców wsi przewaga liczebna kobiet następuje począwszy od 59. roku życia, w miastach już od 44 roku życia.

1.5. Ludności według ekonomicznych grup wieku

1.5. Population by economic age group

W strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku widoczny jest postępujący powolny proces starzenia się populacji województwa wielkopolskiego. Podobnie jak w kraju obserwowany jest tu systematyczny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. W 2022 r. liczebność tej grupy wieku zwiększyła się o 12,2 tys. osób, tj. o 1,7%. Mimo że odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ciągu roku wzrósł o 0,4 p.proc. do 21,4%, nadal był jednym z najniższych udziałów w kraju (za województwami pomorskim – 21,2% i małopolskim – 21,0%). Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się o 2,7 tys. osób, tj. o 0,4%, ale udział tej zbiorowości pozostał na poziomie sprzed roku (19,6%). W tym aspekcie wielkopolskie ustępowało jedynie pomorskiemu (19,8%). Bardziej obniżyła się liczba ludności w wieku produkcyjnym (o 16,0 tys. osób, tj. o 0,8%), a jej odsetek obniżył się o 0,4 p.proc. do 59,0%, co dawało 5. lokatę wśród województw.

Tablica 4. Ludność według ekonomicznych grup wieku w 2022 r. Stan w dniu 31 grudnia

Table 4. Population by economic age groups in 2022
As of 31 December

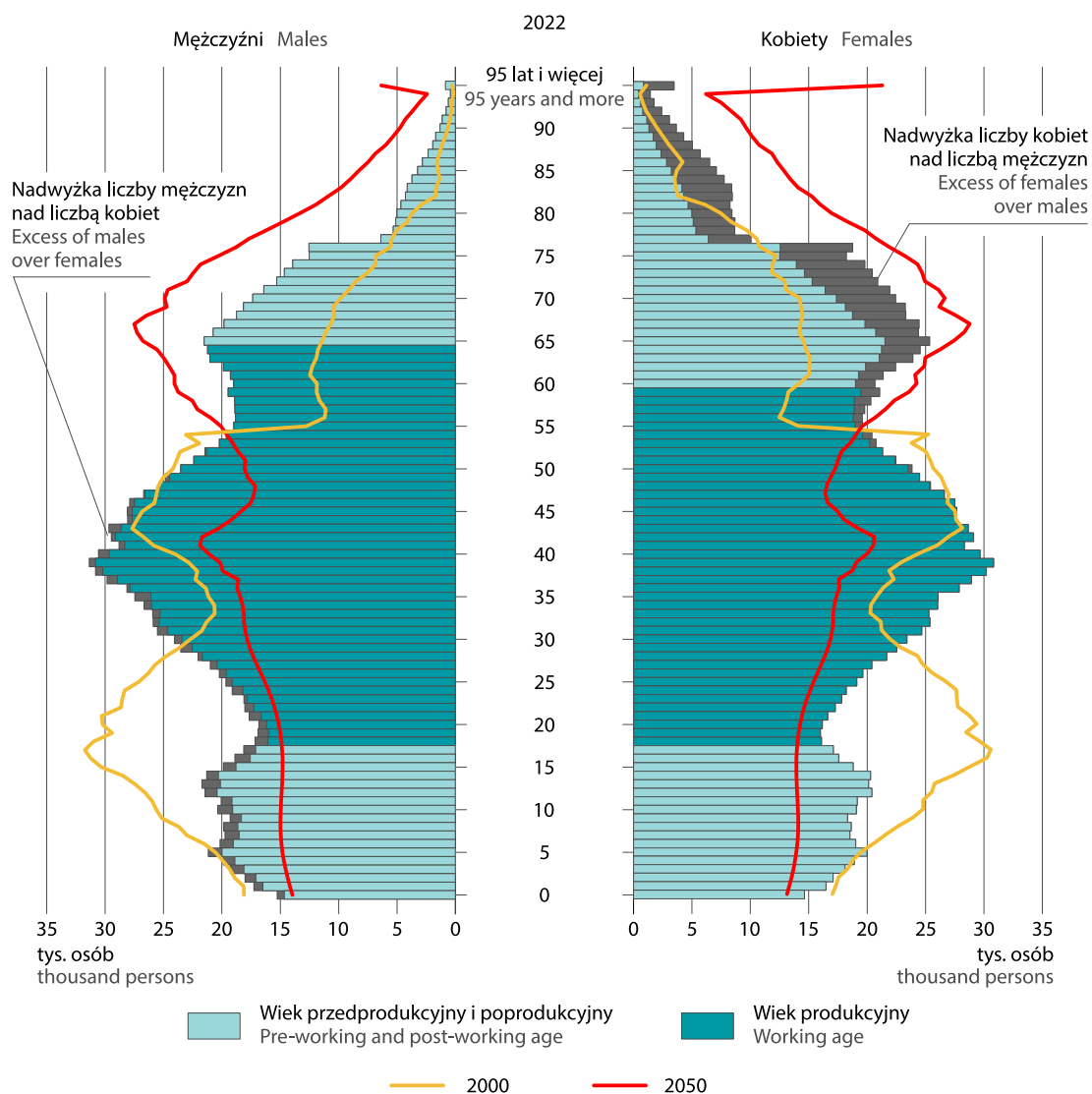
Wiek Age	Ogółem Grand total			Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females		
Ogółem Total	3493577	1697252	1796325	1861954	1631623
w wieku: of age:					
Przedprodukcyjnym Pre-working	683794	351633	332161	324084	359710
Produkcyjnym Working	2062704	1088080	974624	1084795	977909
mobilnym mobility	1286166	652472	633694	676978	609188
niemobilnym non-mobility	776538	435608	340930	407817	368721
Poprodukcyjnym Post-working	747079	257539	489540	453075	294004

Dla ludności w wieku produkcyjnym można dodatkowo zastosować podział na osoby w wieku produkcyjnym mobilnym (18–44 lata) oraz niemobilnym (45–64 lata dla mężczyzn i 45–59 lat dla kobiet). W porównaniu z 2021 r. populacja w wieku mobilnym zmniejszyła się o 1,8%, natomiast liczba ludności w wieku niemobilnym wzrosła o 1,0%. W rezultacie udział osób w wieku mobilnym w ludności ogółem zmniejszył się o 0,6 p.proc. do 36,8%, a odsetek ludności w wieku niemobilnym wzrósł o 0,2 p.proc. do 22,2%. Biorąc pod uwagę udział ludności w wieku produkcyjnym mobilnym, wielkopolskie zajęło 4. lokatę w kraju za województwami małopolskim (37,5%) pomorskim (37,1%) i mazowieckim (36,9%).

W strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku widoczne są różnice w zależności od miejsca zamieszkania. Występuje wyraźne zróżnicowanie między miastem i wsią sięgające prawie 5 p.proc. w przypadku odsetka populacji w wieku przedprodukcyjnym – wśród ludności mieszkającej na wsi wynosi on 22,1%, a w miastach 17,4%. Udział osób w wieku produkcyjnym na wsi był również wyższy niż w miastach (odpowiednio 59,9% i 58,3%). Odmienna sytuacja dotyczyła ludności w wieku poprodukcyjnym – udział tej grupy osób w miastach wyniósł 24,3% wobec 18,0% na wsi.

Wykres 3. Ludność według płci i wieku w latach 2000, 2022 oraz prognoza na 2050 Stan w dniu 31 grudnia

Chart 3. Population by sex and age in 2000, 2022 and 2050 projection
As of 31 December

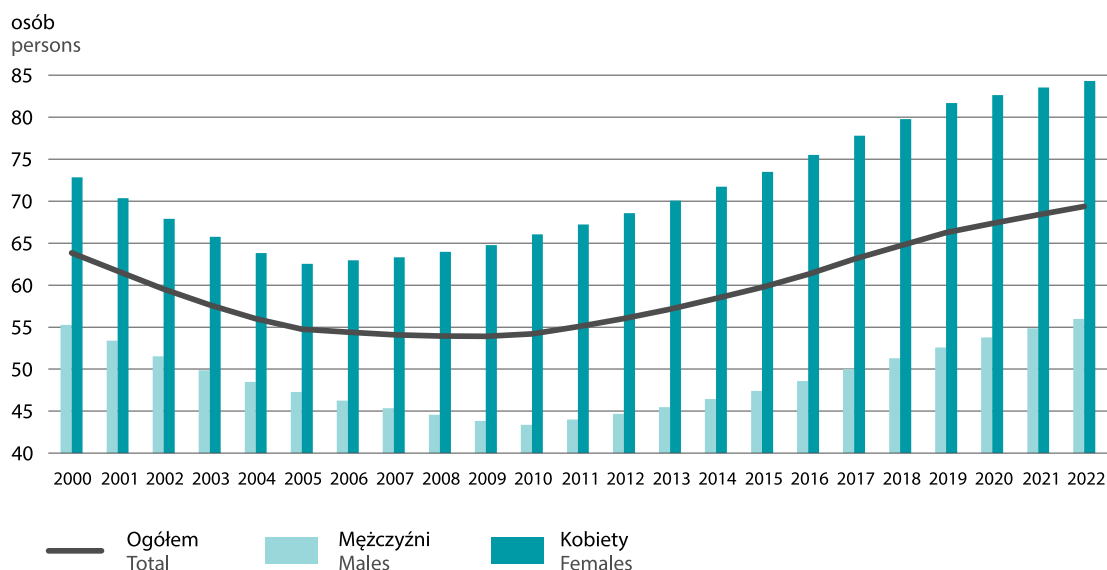
W przypadku ekonomicznych grup wieku istotne różnice występują także między powiatami. Najmłodszymi powiatami, czyli o najwyższym udziale ludności w wieku przedprodukcyjnym, były poznański (w 2022 r. 23,4%) i leszczyński (22,9%). Natomiast najniższy wskaźnik obserwowano w miastach na prawach powiatu: Koninie (15,2%), Poznaniu (15,7%), Kaliszu (16,4%) i Lesznie (17,6%). Największy udział ludności w wieku produkcyjnym odnotowano w konińskim (60,9%), Poznaniu (60,4%), kępińskim (60,0%) oraz poznańskim (59,8%), a najmniejszy, podobnie jak w przypadku odsetka ludności w wieku przedprodukcyjnym, w Koninie (56,0%), Kaliszu (56,1%) i Lesznie (57,0%). Biorąc pod uwagę odsetek populacji w wieku poprodukcyjnym należy stwierdzić, że najstarszymi byli mieszkańcy Konina (28,8% osób w wieku poprodukcyjnym), a najmniejszy odsetek ludności w tym wieku odnotowano w powiecie poznańskim (16,8%). Nieco większe zróżnicowanie obserwowane jest na poziomie gminnym. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosił od 15,0% w gminie Chodów w powiecie kolskim do 27,8% w Dopiewie w poznańskim. Pod względem odsetka potencjalnych zasobów pracy różnica sięgała blisko 8 p.proc. (od 54,9% w gminie miejskiej Koło do 62,7% w gminie Perzów w kępińskim). Natomiast w przy-

padku udziału osób w wieku poprodukcyjnym rozpiętość wyniosła prawie 18 p.proc. (od 11,0% w gminie Kleszczewo w poznańskim do 28,9% w gminie miejskiej Koło).

Efektom zmian w strukturze ekonomicznych grup wieku jest obserwowany wzrost współczynnika obciążenia demograficznego. W 2022 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 69,4 osób w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym), tj. o 1 osobę więcej niż w 2021 r. (w kraju 70,4 wobec 69,3). Szybsze tempo wzrostu dotyczyło przede wszystkim wieku poprodukcyjnego, ponieważ cząstkowy współczynnik obciążenia liczony tylko dla tej grupy wieku zwiększył się o 0,8 do 36,2 osób, podczas gdy wskaźnik obciążenia osobami w wieku przedprodukcyjnym wzrósł o 0,2 do 33,2.

Wykres 4. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym Stan w dniu 31 grudnia

Chart 4. Non-working age population per 100 persons of working age
As of 31 December

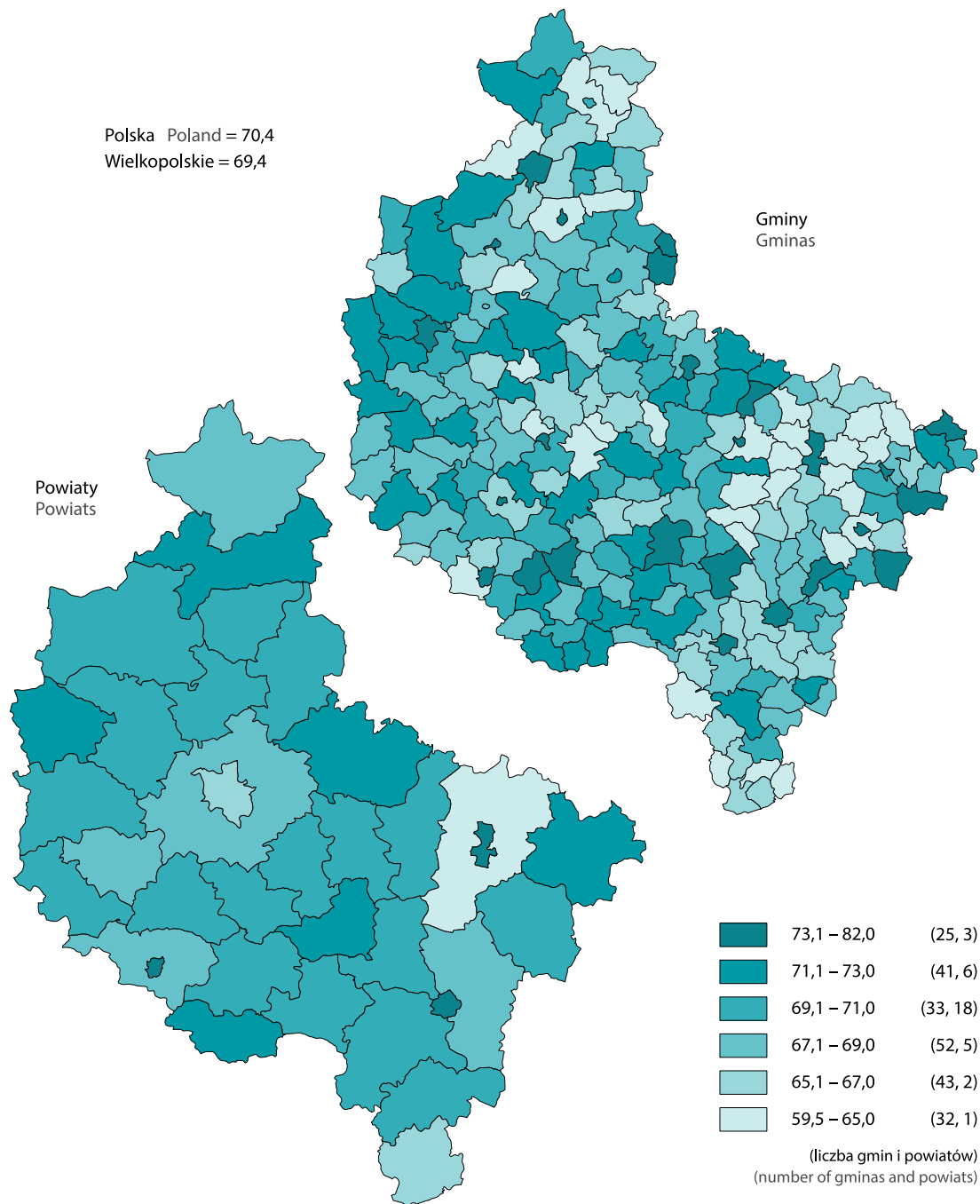

W relacji liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym rozpatrywanej według płci obserwuje się istotne różnice. Dla kobiet współczynnik obciążenia demograficznego wyniósł 84,3, podczas gdy dla mężczyzn ukształtował się on na wyraźnie niższym poziomie (56,0). Tempo wzrostu miernika było nieco szybsze wśród mężczyzn niż w grupie kobiet (odpowiednio o 1,1 i 0,8). Zróżnicowanie współczynnika, choć w mniejszym stopniu niż w przypadku płci, odnotowano także pod względem miejsca zamieszkania. W 2022 r. w miastach na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 71,6 osób w wieku nieprodukcyjnym, natomiast na wsi – 66,8. W porównaniu z 2021 r. wskaźnik zwiększył się bardziej na terenach miejskich (o 1,2 wobec o 0,7 na wsi).

Współczynnik obciążenia demograficznego najmniejszą wartość przyjął w powiecie konińskim, gdzie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały nieco ponad 64 osoby w wieku nieprodukcyjnym. Niski poziom miernika odnotowano również w Poznaniu (65,6) oraz w powiatach: kępińskim (66,5), poznańskim (67,3), złotowskim (67,7) i leszczyńskim (67,9). Najwyższe wartości wskaźnik osiągnął natomiast w miastach: Koninie (78,5), Kaliszu (78,4) i Lesznie (75,6). W miastach na prawach powiatu na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 69 osób w wieku nieprodukcyjnym, przy czym były to przede wszystkim osoby w wieku poprodukcyjnym (ponad 42 osoby na 100 w wieku produkcyjnym). Nie licząc miast na prawach powiatu obciążenie głównie osobami starszymi przeważało w 20 powiatach (o 2 więcej niż w 2021 r.), w tym w największym stopniu w kolskim, pilskim i chodzieskim. W 11 powiatach cząstkowe współczynniki dla wieku poprodukcyjnego były niższe od liczonych dla wieku przedprodukcyjnego, co nadal oznacza liczebną przewagę osób, które dopiero będą wchodzić na rynek pracy, nad tymi, którzy rynek ten już opuścili. W najkorzystniejszej sytuacji były powiaty poznański i leszczyński, w których obciążenie osobami młodymi wyniosło odpowiednio 39,2 i 38,4, podczas gdy osobami w wieku poprodukcyjnym – 28,1 i 29,5.

Mapa 5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym według powiatów i gmin w 2022 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 5. Non-working age population per 100 persons of working age by powiats and gminas in 2022 As of 31 December

Wskaźnik potencjalnego wsparcia

Liczba osób w wieku 15–64 lata przypadająca na 100 osób w wieku 65 lat i więcej.

Innym miernikiem obciążenia ekonomicznego jest wskaźnik potencjalnego wsparcia, który w 2022 r. wyniósł 361 osób (o 13 mniej niż przed rokiem). Jego wartość oznacza, że hipotetycznie na 100 osób będących już poza rynkiem pracy przypadało 361 osób pozostających na nim. W kraju wskaźnik był na niższym poziomie (324 osoby, tj. o 12 mniej niż w 2021 r.). Wielkopolskie (wraz z pomorskim) plasowało się na 2. miejscu w kraju za województwem małopolskim (369), a najniższy wskaźnik potencjalnego wsparcia odnotowano w łódzkim (293) i świętokrzyskim (295).

Uwzględniając podział terytorialny można zaobserwować, że najmniej korzystna sytuacja w zakresie potencjalnego wsparcia występowała w miastach na prawach powiatu. Jednocześnie, najwyższy poziom tego miernika notowano w 3 z 4 okalających je powiatów. Wskaźnik potencjalnego wsparcia najwyższe wartości osiągnął w powiecie poznańskim – 470 osób (o 17 mniej niż w 2021 r.), leszczyńskim – 452 (o 14 mniej), grodziskim – 429 (o 17 mniej) oraz konińskim – 418 (o 19 mniej), a najniższe w Koninie, gdzie wyniósł 251 osób (o 11 mniej niż przed rokiem), Kaliszu – 261 (o 10 mniej), Lesznie – 290 (o 14 mniej) i Poznaniu – 313 (o 8 mniej).

1.6. Trwanie życia

1.6. Life expectancy

Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

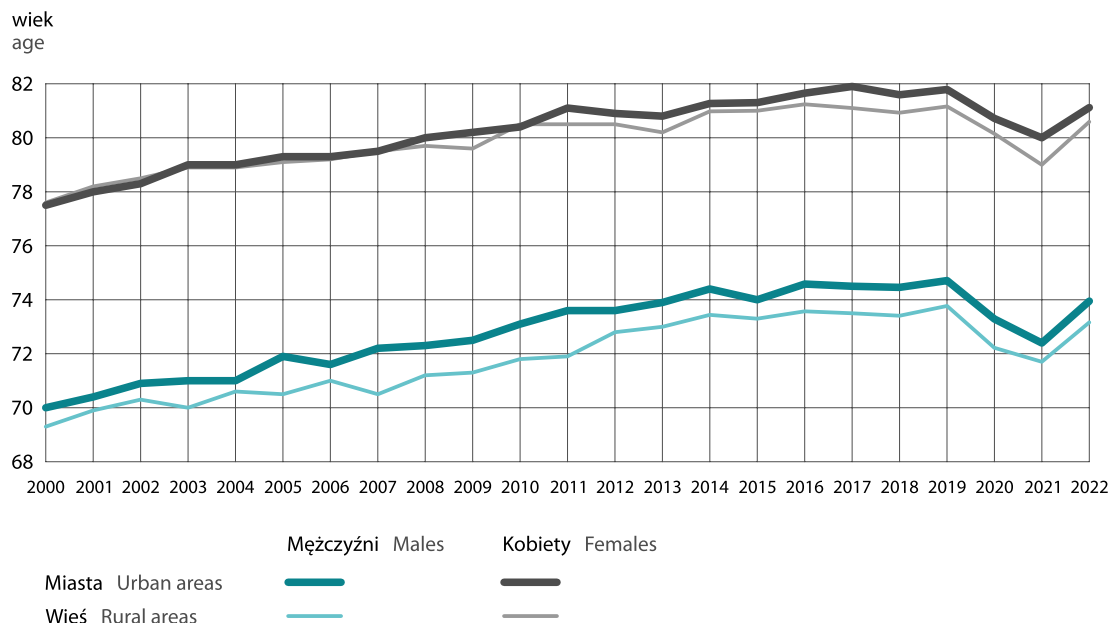
Od 2022 r. tablice trwania życia są opracowywane przy wykorzystywaniu bilansów stanu struktury ludności wyprowadzonych na bazie wyników spisu ludności i mieszkań z 2021 r.

Od 2000 do 2019 r. trwanie życia w województwie wielkopolskim wydłużyło się o około 5 lat wśród mężczyzn oraz o 4 lata wśród kobiet. Jednak w wyniku epidemii COVID-19 nastąpił znaczący przyrost natężenia zgonów, a tym samym trwanie życia w latach 2020–2021 uległo skróceniu (o 2,2 lata w przypadku mężczyzn oraz o 1,9 wśród kobiet w porównaniu z 2019 r.). W 2022 r. zaobserwowano odwrócenie tej niekorzystnej tendencji – trwanie życia ponownie wzrosło (w odniesieniu do 2021 r. o 1,5 roku dla mężczyzn i 1,4 dla kobiet). Należy jednak podkreślić, iż dla obu płci jest ono ciągle niższe niż było w 2019 r. (o 0,7 roku w przypadku mężczyzn i 0,5 roku w przypadku kobiet).

Urodzony w 2022 r. chłopiec miał przed sobą 73,6 lat przeciętnego trwania życia (w warunkach umieralności z tego roku), a dziewczynka – 81,0 lat. Mężczyźni w wielkopolskim żyli nieco dłużej niż przeciętnie w kraju (o 0,2 roku), natomiast kobiety – krócej (o 0,1). Krótsze trwanie życia mężczyzn jest efektem zjawiska wysokiej nadumieralności mężczyzn, które obserwowane jest we wszystkich grupach wieku, ale różnica ta zmniejsza się wraz z wiekiem. W województwie wielkopolskim w miastach żyje się dłużej niż na obszarach wiejskich. Przeciętne trwanie życia mężczyzn w miastach było o 0,8 roku dłuższe niż na wsi (74,0 wobec 73,2 lata), a kobiet średnio o 0,5 roku dłuższe (81,1 wobec 80,6 lat).

Długość trwania życia wykazuje zróżnicowanie również w przekroju regionalnym. W 2022 r. podregionem o najdłuższym przeciętnym trwaniu życia był Poznań, zarówno w przypadku mężczyzn (75,4 lat), jak i kobiet (81,6 lat). Z kolei najkrótsze trwanie życia notowano wśród mieszkańców podregionu pilskiego (odpowiednio 72,7 i 80,0 lat). Rozpiętość między najwyższym i najniższym wskaźnikiem wśród podregionów była większa dla mężczyzn i wyniosła 2,6 lata wobec 1,6 w przypadku kobiet.

Wykres 5. Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat
Chart 5. Life expectancy at 0 age

1.7. Starzenie się ludności

1.7. Population ageing

Starzenie się ludności jest procesem złożonym, na który wpływ ma szereg czynników m.in. zamożność społeczeństwa, poziom opieki społecznej i ochrony zdrowia czy polityka społeczna państwa. Zjawisko starzenia się należy rozpatrywać nie tylko w wymiarze demograficznym, ale ma ono także silny wpływ na procesy ekonomiczne oraz społeczne. W ciągu ostatnich dekad zwiększyła się intensywność tego zjawiska, co znalazło potwierdzenie m.in. we wzroście mediany wieku, współczynnika starości demograficznej, a także indeksu starości.

Tablica 5. Ludność według biologicznych grup wieku i mediana wieku w 2022 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Table 5. Population by biological age groups and median age in 2022
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total			Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females		
Ludność ogółem Total population	3493577	1697252	1796325	1861954	1631623
0–14 lat years	573474	294764	278710	271030	302444
15–64	2286016	1144949	1141067	1202421	1083595
65 lat i więcej years and more	634087	257539	376548	388503	245584
w tym 85 lat i więcej in which 85 years and more	61678	17242	44436	39023	22655
Mediana wieku Median age	41,1	39,7	42,6	42,7	39,4

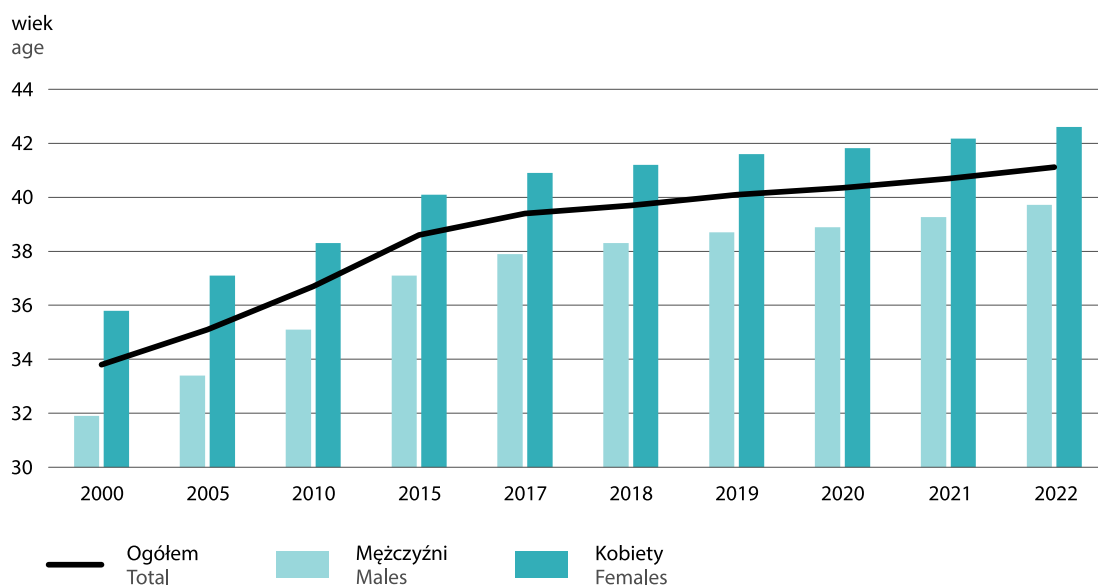
Mediana wieku (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, której połowa ludności jeszcze nie przekroczyła, a druga połowa już osiągnęła.

O postępach procesu starzenia informuje systematyczny wzrost mediany wieku. W ciągu roku w województwie wielkopolskim wiek środkowy przesunął się z 40,7 w 2021 r. do 41,1 lat w 2022 r. (w kraju z 41,9 do 42,3). Młodszy niż w wielkopolskim byli tylko mieszkańcy pomorskiego i małopolskiego – wiek środkowy w obu województwach przyjął wartość 40,7 lat. Natomiast przeciętnie najstarszą populacją charakteryzowało się świętokrzyskie, gdzie mediana wieku wyniosła 44,3 lata, a także łódzkie oraz opolskie (po 44,1 lata).

Kobiety są starsze od mężczyzn – mediana wieku kobiet wzrosła w ciągu roku z 42,2 do 42,6 lat, podczas gdy wiek środkowy mężczyzn przesunął się z 39,3 do 39,7 lat. Wyższa mediana wieku charakteryzuje również ludność miejską; w 2022 r. wskaźnik wyniósł tam 42,7 lata wobec 39,4 na wsi (rok wcześniej 42,2 wobec 39,0).

Wykres 6. Mediana wieku ludności według płci
Stan w dniu 31 grudnia

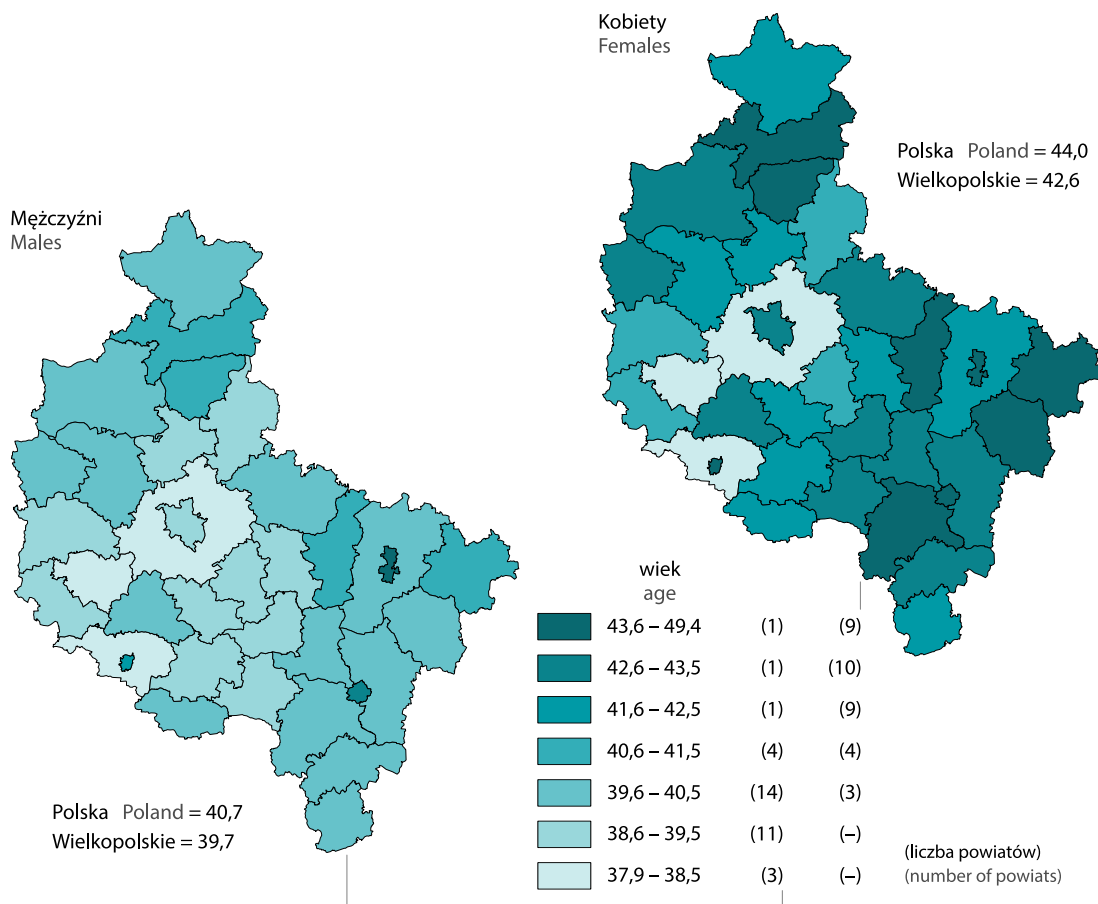
Chart 6. Median age of population by sex
As of 31 December

Najwyższą wartość mediany w 2022 r. odnotowano wśród mieszkańców Konina (46,8 wobec 46,2 lat przed rokiem), Kalisza (45,8 wobec 45,3) i Leszna (43,9 wobec 43,2). Najniższy wiek środkowy zaobserwowano natomiast w powiatach: leszczyńskim (38,8 wobec 38,4 lat), grodziskim (38,9 wobec 38,5) i poznańskim (39,2 wobec 38,7).

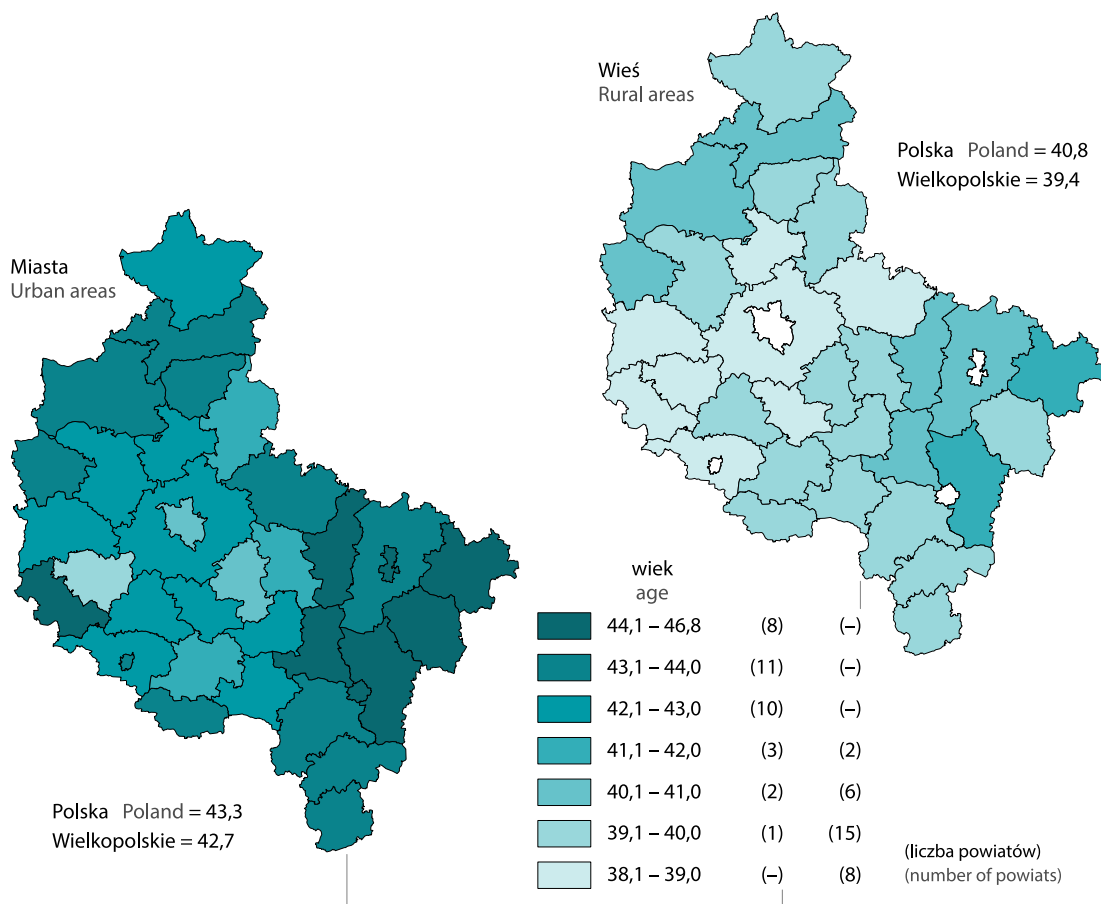
**Mapa 6. Mediana wieku ludności według płci i powiatów w 2022 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 6. Median age of population by sex and powiats in 2022
As of 31 December

**Mapa 7. Mediana wieku ludności według miejsca zamieszkania i powiatów w 2022 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 7. Median age of population by place of residence and powiats in 2022
As of 31 December

Współczynnik starości demograficznej

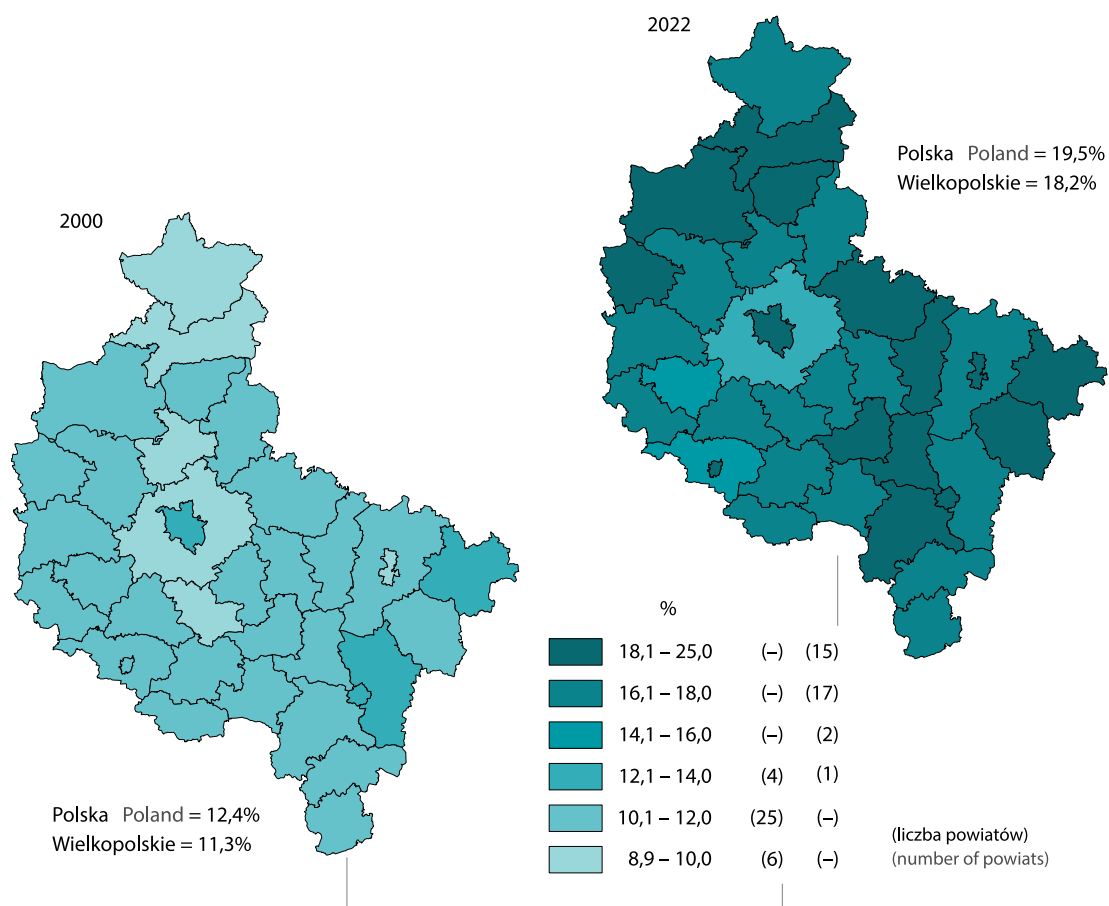
Relacja liczby osób w starszym wieku (65 lat i więcej) do ogólnej liczby ludności.

W województwie wielkopolskim populacja osób w wieku 65 lat i więcej zwiększyła się w ciągu roku o 2,9% i w 2022 r. objęła 634,1 tys. (wśród mężczyzn wzrost wyniósł 3,2%, a w grupie kobiet – 2,7%). W zbiorowości osób starszych obserwuje się przewagę liczebną kobiet – ich udział wyniósł 59,4%, tj. o 0,1 p.proc. mniej niż w 2021 r. Licznieszka grupa ludności w wieku 65 lat i więcej mieszkała w miastach (61,3% wobec 38,7% na wsi).

Symptodem wskazującym na starzenie się społeczeństwa jest wzrost współczynnika starości demograficznej. W 2022 r. udział osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności wyniósł 18,2%, tj. o 0,6 p.proc. więcej niż przed rokiem. Niższy poziom wskaźnika obserwowano jedynie w małopolskim (17,9%) i pomorskim (18,1%). Najwyższą jego wartość zanotowano natomiast w łódzkim i świętokrzyskim (po 21,8%). Wyżej niż przeciętnie w województwie wielkopolskim współczynnik kształtował się w grupie kobiet (21,0%, tj. o 0,6 p.proc. więcej niż 2021 r.) oraz wśród mieszkańców miast (20,9%; tj. o 0,7 p.proc. więcej). W zbiorowości mężczyzn wskaźnik ten wyniósł 15,2% (o 0,5 p.proc. więcej niż rok wcześniej), a wśród mieszkańców wsi – 15,1% (o 0,5 p.proc. więcej).

Mapa 8. Współczynnik starości demograficznej według powiatów Stan w dniu 31 grudnia

Map 8. The rate of demographic ageing by powiats
As of 31 December

Najniższe wartości współczynnik starości demograficznej przyjął w powiatach: poznańskim, w którym ukształtował się na poziomie 14,0% (o 0,4 p.proc. wyżej niż w 2021 r.), leszczyńskim – 14,6% (o 0,4 p.proc. wyżej), grodziskim – 15,4% (o 0,5 p.proc. wyżej) oraz konińskim – 16,1% (o 0,6 p.proc. wyżej). Najwyższe wartości tego miernika odnotowano natomiast w miastach na prawach powiatu: Koninie – 25,0% (wzrost w ciągu roku o 0,9 p.proc.), Kaliszu – 24,0% (wzrost o 0,7 p.proc.), Lesznie – 21,9% (wzrost o 0,8 p.proc.) i Poznaniu – 21,0% (wzrost o 0,4 p.proc.). Dodatkowo w Lesznie i Koninie oprócz najwyższych wartości współczynnika starości demograficznej odnotowano również największe jego roczne przyrosty.

Wskaźnik/indeks starości

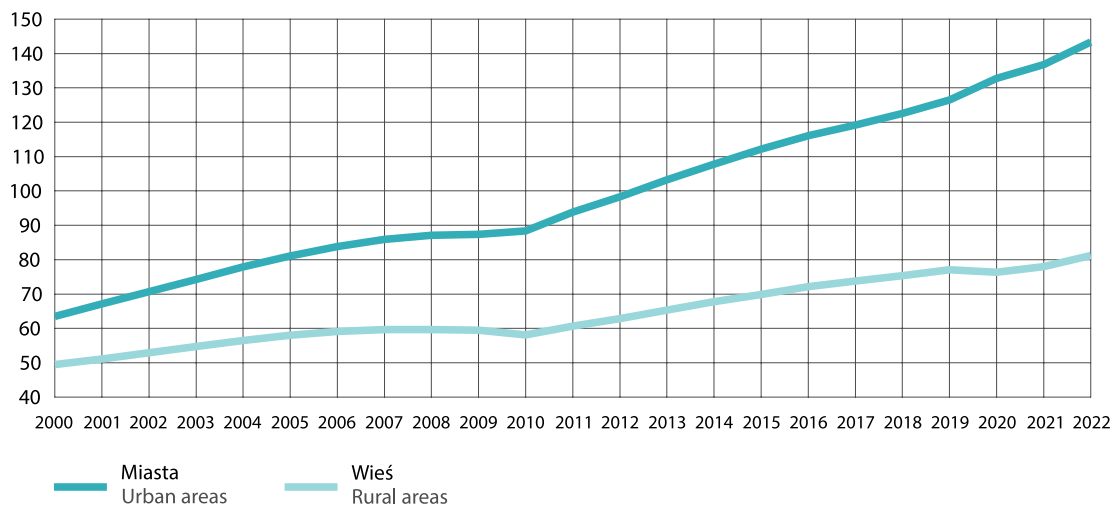
Relacja pokoleniowa dziadków i wnuczków, tj. liczba osób w wieku 65 i więcej lat przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat.

Jednym ze wskaźników pozwalających na ocenę skali starzenia się społeczeństwa jest indeks starości. W 2022 r. miernik ten wyniósł 111 osób (o 5 więcej niż przed rokiem), przy przeciętnej w kraju wynoszącej 126 (o 4 więcej). Oznacza to, że województwie wielkopolskim przeciętnie na 100 potencjalnych wnuczków przypadało 111 dziadków. Wskaźnik niższy odnotowano w pomorskim (109) i małopolskim (110), a najwyższą wartość miernik osiągnął w świętokrzyskim (156) i łódzkim (151).

Wykres 7. Indeks starości
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 7. The old age index
 As of 31 December

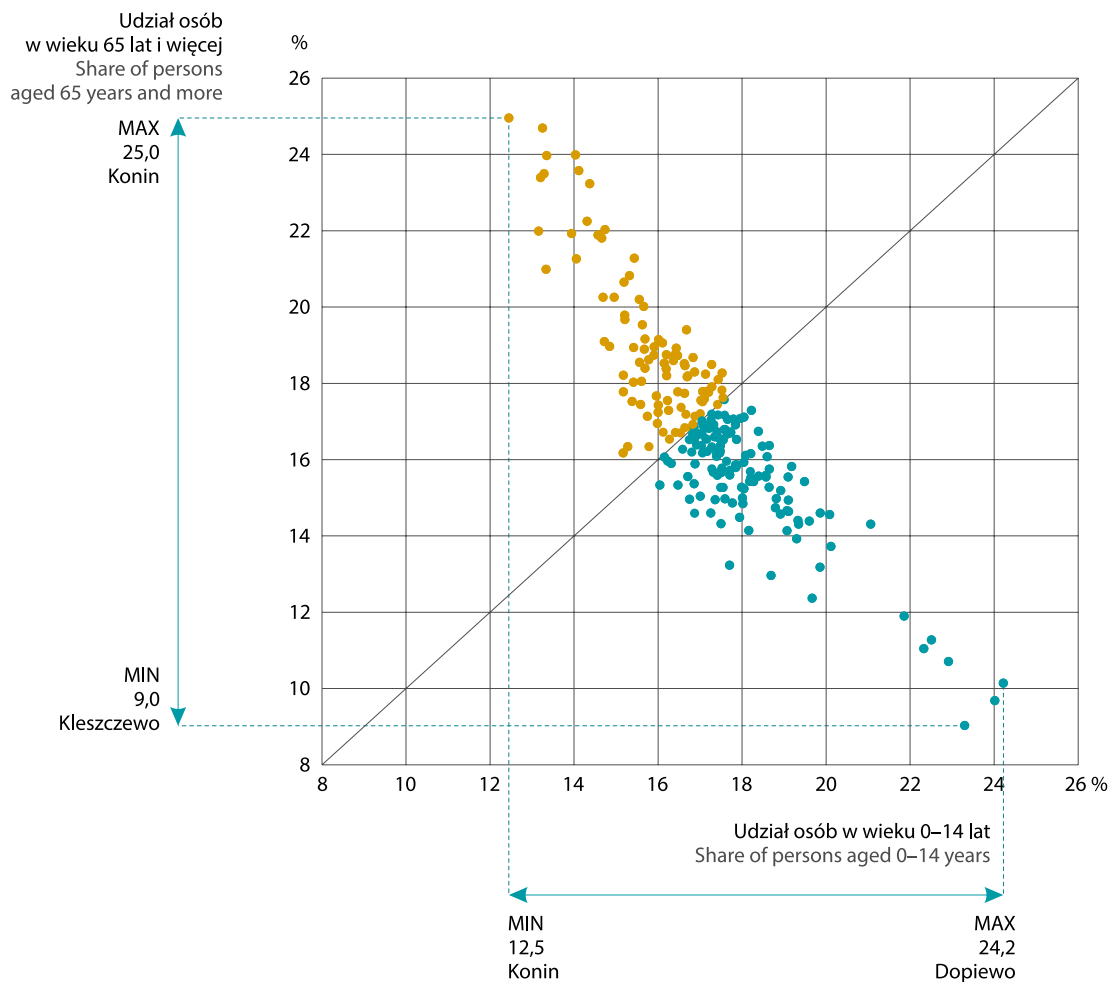
osób
 persons

Biorąc pod uwagę niższy poziom podziału terytorialnego województwa można zaobserwować, że najmniej korzystnym indeksem starości charakteryzowały się miasta na prawach powiatu. Wskaźnik przyjmował najwyższe wartości w Koninie, gdzie wyniósł 200 osób (o 10 więcej niż w 2021 r.), w Kaliszu – 180 (wzrost o 9), w Poznaniu – 157 (wzrost o 3) i w Lesznie – 150 (wzrost o 7). Najmniej osób starszych przypadających na 100 dzieci odnotowano natomiast w powiatach: poznańskim – 70 osób (wzrost o 3), leszczyńskim – 75 (wzrost o 2) oraz grodziskim – 83 (wzrost o 3). Łącznie tylko w 12 na 35 powiatów relacja dziadków i wnuczków była pozytywna (przyjmowała wartości poniżej 100).

Wykres 8. Zróźnicowanie gmin pod względem udziału liczby dzieci w wieku 0–14 lat oraz osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności w 2022 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 8. The diversity of gminas in terms of the share of numer of children aged 0–14 years and persons aged 65 years and more in total population in 2022 As of 31 December

- Udział osób w wieku 65 lat i więcej większy od udziału osób w wieku 0–14 lat (96 gmin)
Share of persons aged 65 years and more is greater than share of persons aged 0–14 years (96 gminas)
- Udział osób w wieku 0–14 lat większy lub równy od udziału osób w wieku 65 lat i więcej (130 gmin)
Share of persons aged 0–14 years is greater than or equal to share of persons aged 65 years and more (130 gminas)

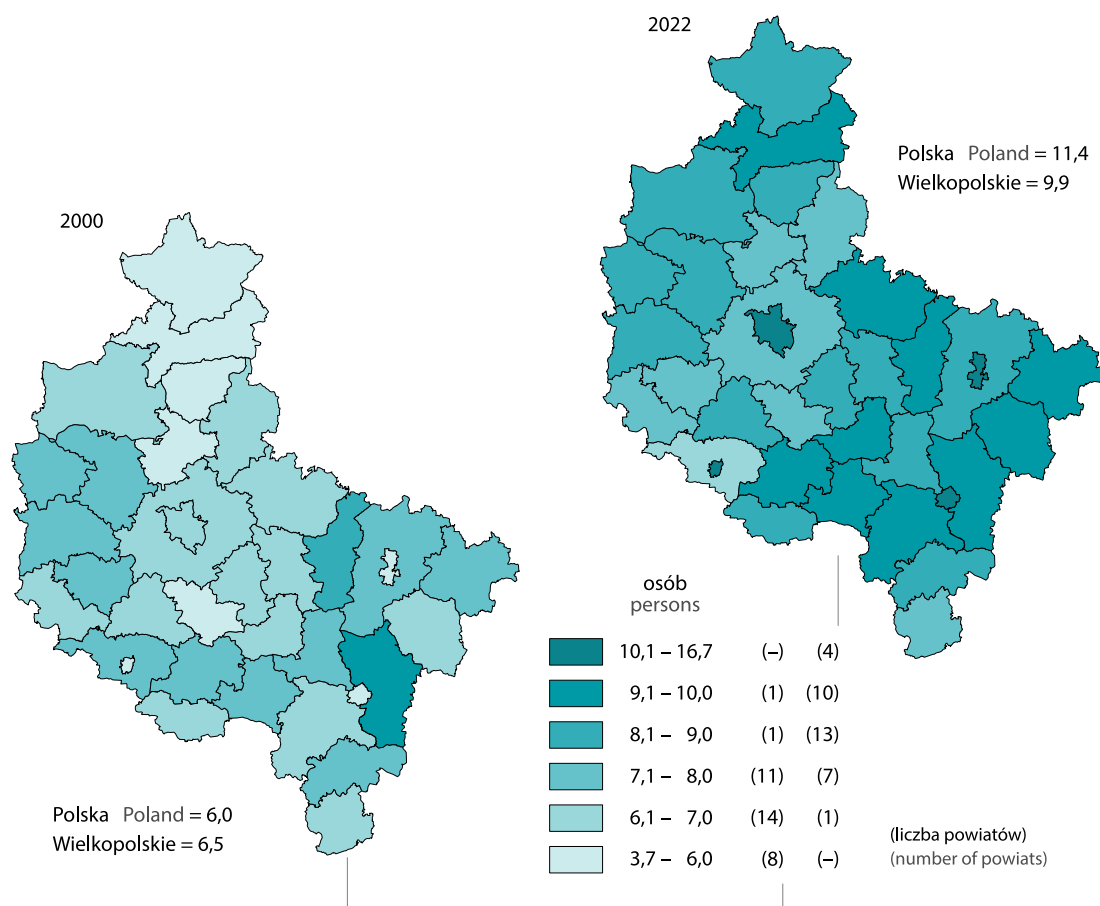
Wskaźnik wsparcia osób najstarszych (wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego)

Liczba osób w wieku 85 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 50–64 lata.

W 2022 r. wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego wyniósł, podobnie jak rok wcześniej, 10, co oznacza, że na 100 osób w wieku 50–64 lata przypadało 10 osób w wieku 85 lat i więcej (w kraju 11; podobnie jak przed rokiem). Wielkopolskie (wraz z warmińsko-mazurskim, lubuskim i kujawsko-pomorskim) znajdowało się w grupie województw o najniższych wartościach tego wskaźnika. Natomiast najwyższy poziom miernika odnotowano w mazowieckim i świętokrzyskim (po 13 osób).

Mapa 9. Wskaźnik wsparcia osób najstarszych według powiatów Stan w dniu 31 grudnia

Map 9. Elderly support ratio by powiats
As of 31 December

W ujęciu powiatowym współczynnik opieki nad rodzicami najniższy poziom przyjmował w grodzickim, leszczyńskim i poznańskim (po 7), a najwyższy odnotowano w miastach na prawa powiatu: Poznaniu (17), Kaliszu (13), Koninie (12) i Lesznie (11).

Podwójne starzenie się populacji

Udział osób w wieku 85 lat i więcej wśród osób w wieku 65 lat i więcej.

Oznacza zmianę struktury populacji w starszym wieku charakteryzującą się zwiększeniem liczby i proporcji osób w najstarszych grupach wiekowych.

Miernikiem, który również pozwala zobrazować skalę starzenia się społeczeństwa jest udział liczby osób najstarszych (85 lat i więcej) wśród osób w wieku 65 lat i więcej. W województwie wielkopolskim obniżył się on z 10,0% w 2021 r. do 9,7% w 2022 r. Jedynie w lubuskim obserwowano niższy wskaźnik (9,4%), natomiast najwyższy występował w podlaskim (12,8%), przy średniej wartości w kraju na poziomie 10,9%. Udział osób sędziwych w populacji osób starszych najniższe wartości przyjmował w powiatach: obornickim (8,0%; spadek o 0,4 p.proc.), leszczyńskim (8,1%; spadek o 0,7 p.proc.) i wolsztyńskim (8,1%; spadek o 0,2 p.proc.). Z kolei najwyższy poziom tego miernika notowano w Poznaniu (12,2%; spadek o 0,1 p.proc.) oraz powiecie kaliskim (10,9%; spadek o 0,3 p.proc.).

1.8. Typologia trójkąta Osanna

1.8. Typology Osanna's triangle

Postępowanie procesu starzenia się ludności można zilustrować przy pomocy wykresu zwanego trójkątem Osanna¹, który pozwala na przedstawianie zjawisk o trójdzielnej strukturze. Do prezentacji wykorzystano podział ludności według ekonomicznych grup wieku.

Województwo wielkopolskie, ze względu na strukturę wiekową ludności według kryterium ekonomicznego, w 2022 r. zaliczało się do typu młodości demograficznej. Wskazuje na to większy niż przeciętnie w kraju udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (a w tym wypadku także w wieku produkcyjnym) oraz mniejszy od krajowego odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym. Podobny warunek spełniały jeszcze 4 województwa (małopolskie, mazowieckie, podkarpackie i pomorskie). W fazie stabilizacji demograficznej znajdowały się 2 województwa (podlaskie i warmińsko-mazurskie), a w fazie starości – 9 (dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, lubelskie, lubuskie, łódzkie, opolskie, śląskie, świętokrzyskie i zachodniopomorskie). Ponieważ procesy demograficzne w całym kraju zachodzą w podobnym tempie, to klasyfikacja województw w 2022 r. nie różni się znacząco od tej z 2021. Jedynie województwo warmińsko-mazurskie przesunęło się ze stadium młodości do stabilizacji.

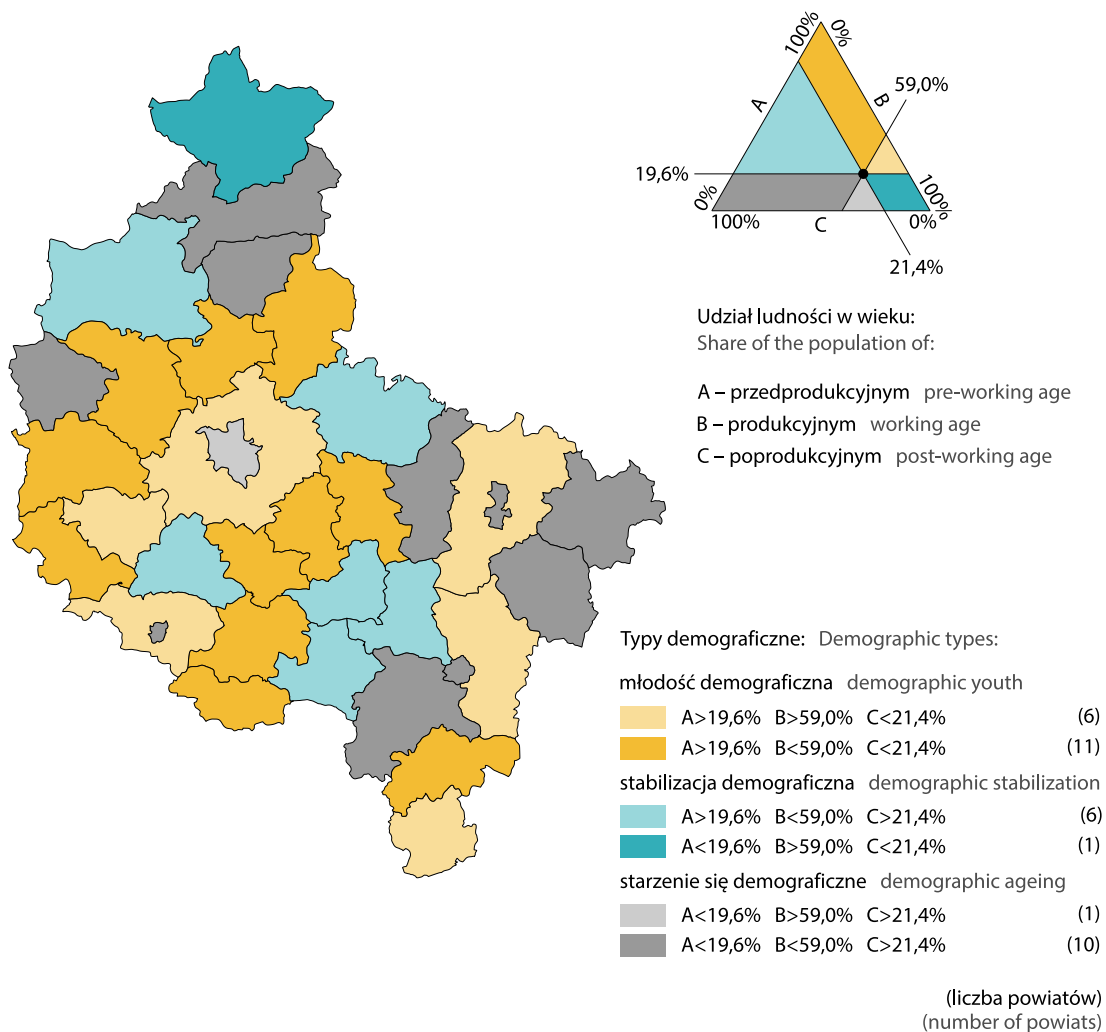
Analizując proces starzenia się mieszkańców województwa wielkopolskiego na niższym poziomie podziału terytorialnego, można stwierdzić, że znaczny obszar województwa cechuje młodość demograficzna. Oznacza to, że zdecydowana większość powiatów i gmin charakteryzowała się wysokim udziałem osób w wieku przedprodukcyjnym (średni poziom w województwie 19,6%) oraz niskim w wieku poprodukcyjnym (21,4%). W 2022 r. mniej więcej co piąty mieszkaniec wielkopolskiego miał mniej niż 18 lat, a do tego typu demograficznego zaliczało się blisko 50% powiatów (17 wobec 20 w 2021 r.) oraz ponad 66% gmin (150 wobec 153 w 2021 r.). W fazie stabilizacji znajdowało się w tym czasie 7 powiatów (4 w 2021 r.) i 29 gmin (31 w 2021 r.). Natomiast starzenie się demograficzne charakteryzowało 11 powiatów (w tym wszystkie miasta na prawach powiatu) oraz 47 gmin. W 2021 r. było to 11 powiatów i 42 gminy.

Klasyfikacja powiatów i gmin w 2022 r. nie różni się znacząco od tej z 2021 r. Jednak im niższy jest poziom agregacji, tym zmiany struktur wiekowych stają się wyraźniejsze. W porównaniu z 2021 r. 32 powiaty pozostały w tym samym typie demograficznym (216 gmin), a jedynie 3 powiaty (10 gmin) zmieniły swój charakter typologiczny. Powiaty kościański, krotoszyński i złotowski przesunęły się ze stadium młodości do stabilizacji. W przypadku gmin, 4 jednostki (Grzegorzew – powiat kolski, Kazimierz Biskupi i Sompolno – powiat koniński, Wyrzysk – powiat pilski) przeszły ze stadium młodości do stabilizacyjnych struktur wieku. Nieco mniej korzystna zmiana typu ze stabilizacji do stadium starzenia się miała miejsce w 5 gminach (Trzcianka – powiat czarnkowsko-trzcianecki, Sieraków – powiat międzychodzki, Orchowo i Ostrowite – powiat słupecki oraz Jastrowie – powiat złotowski). Natomiast jedna gmina Szczytniki – powiat kaliski przeszła od struktur stabilizacyjnych wieku do młodych demograficznie.

¹ Patrz uwagi metodologiczne, pkt 14 na str. 84.

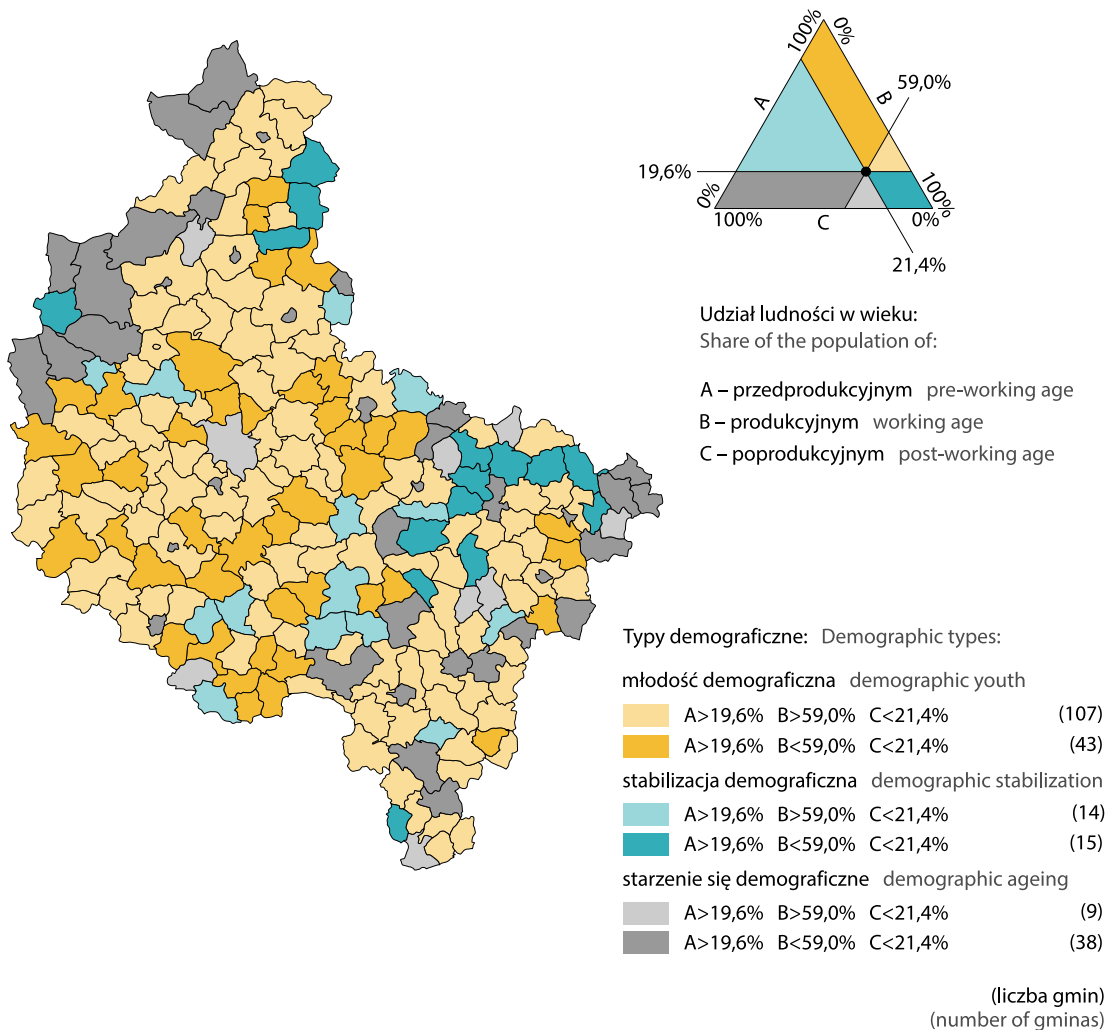
Mapa 10. Klasyfikacja powiatów według ekonomicznych grup wieku w 2022 r.

Map 10. Classification of powiats by economic groups of age in 2022

Mapa 11. Klasyfikacja gmin według ekonomicznych grup wieku w 2022 r.

Map 11. Classification of gminas by economic groups of age in 2022

Rozdział 2

Chapter 2

Ruch naturalny ludności

Vital statistics of population

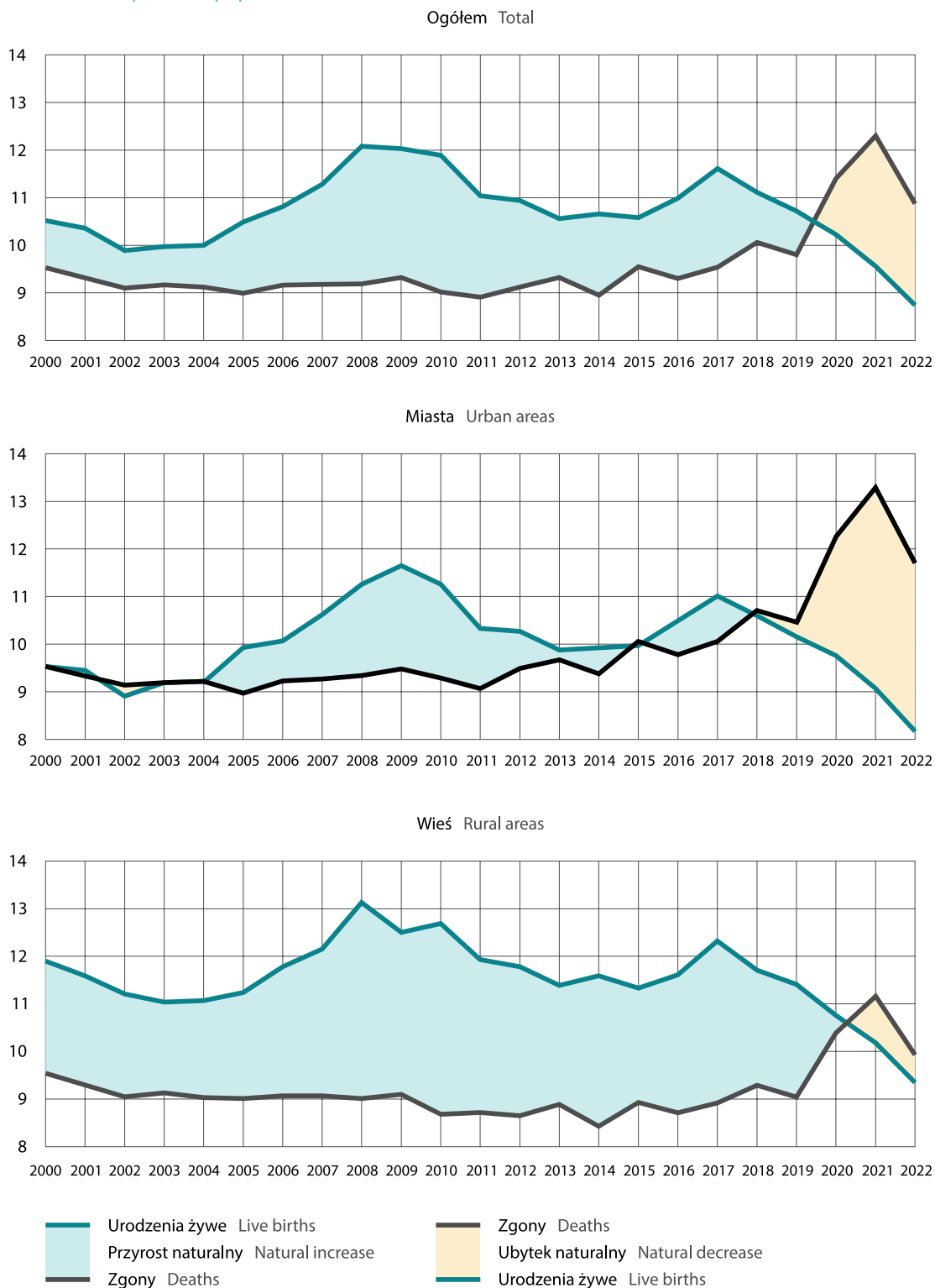
Ruch naturalny ludności kształtowany jest przez jego dynamiczne elementy, tj. zawieranie związków małżeńskich, orzekane przez sądy rozwody i separacje, urodzenia oraz zgony. Wywierają one kluczowy wpływ na stan i strukturę ludności w danej jednostce terytorialnej.

Tablica 6. Podstawowe dane o ruchu naturalnym ludności w 2022 r.
Table 6. Major data on vital statistics of population in 2022

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
Małżeństwa zawarte Marriages contracted	14698	8112	6586
na 1000 ludności per 1000 population	4,20	4,34	4,05
w tym wyznaniowe ^a of which church or religious ^a	7308	3517	3791
na 1000 ludności per 1000 population	2,09	1,88	2,33
Separacje Separations	32	16	16
na 100 tys. ludności per 100 thousand population	0,92	0,86	0,98
Rozwody Divorces	4747	3128	1619
na 1000 ludności per 1000 population	1,36	1,67	1,00
Urodzenia żywe Live births	30478	15273	15205
na 1000 ludności per 1000 population	8,72	8,17	9,35
Zgony Deaths	38025	21876	16149
na 1000 ludności per 1000 population	10,88	11,70	9,93
w tym niemowląt of which infants	108	51	57
na 1000 urodzeń żywych per 1000 live births	3,54	3,34	3,75
Przyrost naturalny Natural increase	-7547	-6603	-944
na 1000 ludności per 1000 population	-2,16	-3,53	-0,58

^a Ze skutkami cywilnymi.
^a With civil law consequences.

Wykres 9. Ruch naturalny na 1000 ludności
 Chart 9. Vital statistics per 1000 population

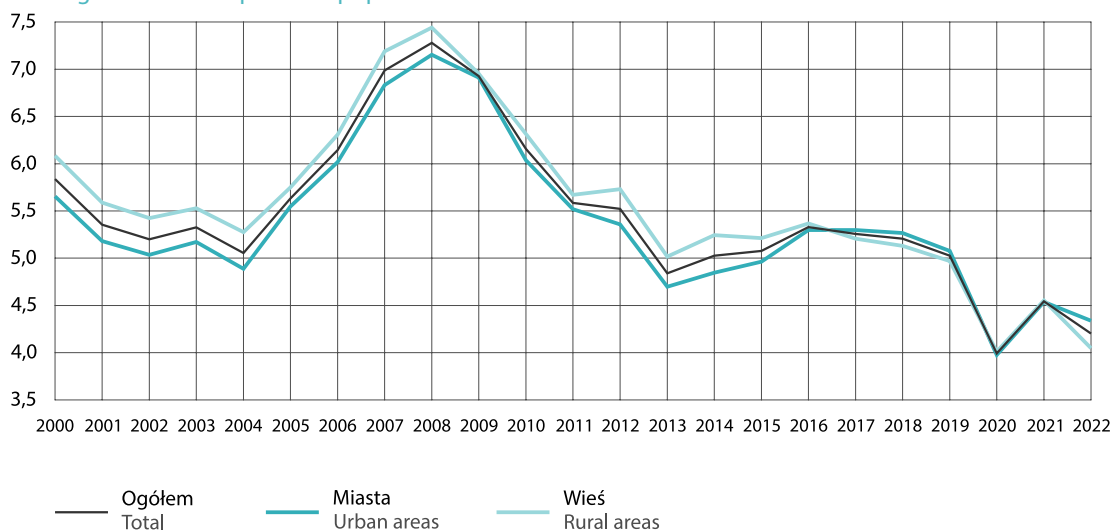
2.1. Małżeństwa

2.1. Marriages

Małżeństwa stanowią jeden z istotnych czynników wpływających na poziom urodzeń. Dzietność kobiet jest determinowana m.in. liczbą zawieranych związków małżeńskich. Należy zauważyć, że wzrost liczby nowo zawartych małżeństw wpływa na zwiększenie liczby urodzeń w kolejnych 2–3 latach. Częstość zawieranych związków wynika ze struktury wieku ludności, ale zależy także od uwarunkowań kulturowych, tradycji i zwyczajów, światopoglądu oraz modelu formowania rodziny.

W województwie wielkopolskim w 2022 r. zarejestrowano 14,7 tys. nowych małżeństw (8,1 tys. w miastach i 6,6 tys. na wsi), tj. o 7,7% mniej niż przed rokiem. W kraju liczba zawieranych małżeństw zmniejszyła się w tym czasie o 7,4%. Spadek ten dotyczył wszystkich województw – największy odnotowano w świętokrzyskim (o 12,3%), a najmniejszy w lubuskim (o 3,2%). W przeliczeniu na 1000 ludności w 2022 r. w wielkopolskim zawarto średnio 4,20 małżeństwa (4,54 przed rokiem), co dawało 5. pozycję w kraju. Najwyższą wartość współczynnika małżeństw na 1000 ludności charakteryzowały się województwa małopolskie (4,49 wobec 4,85 w 2021 r.) i pomorskie (4,46 wobec 4,70), natomiast najniższą – opolskie (3,67 wobec 4,07). W Polsce przeciętna wartość analizowanego współczynnika wyniosła 4,12 (4,43 przed rokiem).

Wykres 10. Małżeństwa zawarte na 1000 ludności
Chart 10. Marriages contracted per 1000 population

W 2022 r. małżeństwa zarejestrowane w miastach stanowiły 55,2% ogólnej liczby małżeństw (przed rokiem 53,6%). Częstość ich zawierania była również wyższa na obszarach miejskich niż na wsiach. W przeliczeniu na 1000 ludności w miastach odnotowano 4,34 małżeństwa, podczas gdy na wsi – 4,05 (przed rokiem odpowiednio 4,54 i 4,55). W kraju odsetek małżeństw w miastach był wyższy niż w wielkopolskim i wyniósł 60,9%, natomiast współczynnik zawieranych małżeństw ukształtował się na niższym poziomie (4,20 w miastach wobec 3,99 na wsi).

Największe natężenie zawieranych małżeństw w 2022 r. odnotowano w Poznaniu (4,95 wobec 5,02 w 2021 r.), w powiatach grodzickim (4,81 wobec 5,43) i ostrzeszowskim (4,71 wobec 5,09), natomiast najmniejsze w Koninie (3,49 wobec 3,92) oraz powiecie pleszewskim (3,66 wobec 4,55 przed rokiem).

W 2022 r. w 6 powiatach zawarto więcej małżeństw niż rok wcześniej, przy czym największy wzrost zaobserwowano w obornickim (o 17,8%) oraz Kaliszu (o 15,4%). Spadek liczby zawieranych małżeństw odnotowano w 29 powiatach, a największy dotyczył powiatów: wrzesińskiego (o 23,0%), kępińskiego (o 20,8%) oraz krotoszyńskiego (o 20,1%).

Najlichnieszą grupą wśród nowożeńców są osoby w wieku od 25 do 29 lat. W 2022 r. małżeństwa zawarte przez osoby z tej grupy wieku stanowiły 21,6% ogólnej liczby nowo zawartych związków (23,8% w 2021 r.). Zmniejszył się udział małżeństw zawieranych przez mężczyzn w wieku 25–29 lat z kobietami z młodszej grupy wieku (20–24 lata); takie związki stanowiły 9,6%, (0,7 p.proc. mniej niż przed rokiem).

Tablica 7. Nowożeńcy^a według płci, poprzedniego stanu cywilnego i wieku w 2022 r.

Table 7. Grooms^a and brides by sex, previous marital status and age in 2022

Wiek nowożeńców Age of grooms and brides	Mężczyźni Males				Kobiety Females			
	ogółem total	kawaler single	wdowiec widower	rozwie- dziony divorced	ogółem total	panna single	wdowa widow	rozwie- dziona divorced
Ogółem Total	14645	12114	243	2288	14590	11927	355	2308
19 lat i mniej Under 20	16	16	–	–	101	101	–	–
20–24	1214	1214	–	–	2653	2639	–	14
25–29	5029	4999	1	29	5441	5323	1	117
30–34	3587	3394	4	189	2744	2414	12	318
35–39	1863	1475	6	382	1388	874	28	486
40–44	1080	594	11	475	848	325	39	484
45–49	666	236	16	414	537	147	49	341
50–54	389	73	22	294	360	58	47	255
55–59	283	51	35	197	208	22	41	145
60 lat i więcej and more	518	62	148	308	310	24	138	148

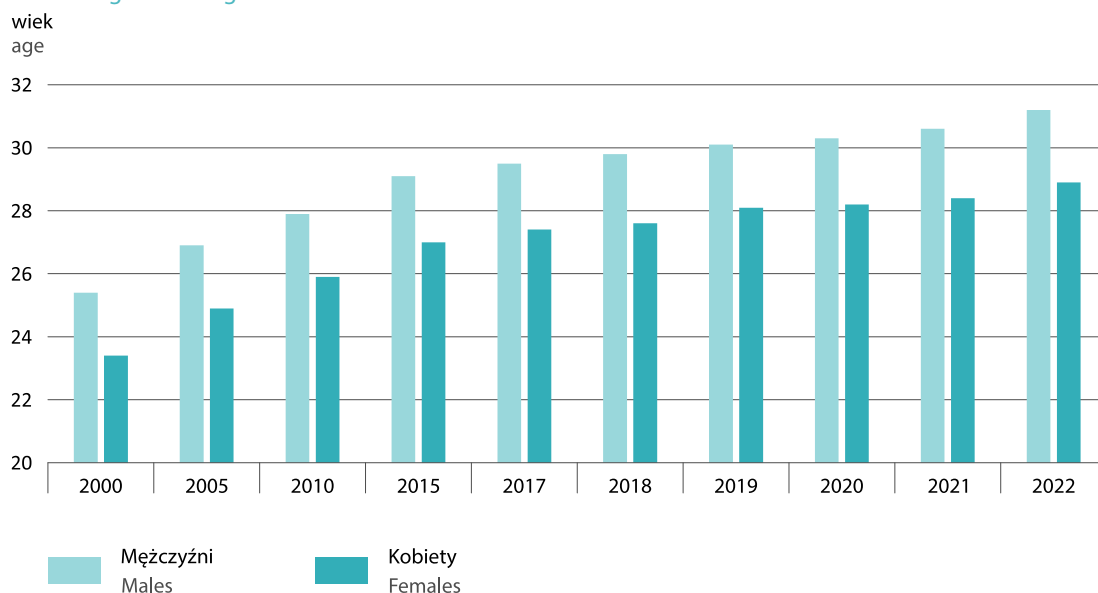
a Dane opracowano osobno dla mężczyzn i kobiet zamieszkałych przed ślubem w Polsce.
a Data were collected separately for men and women living in Poland before marriage.

Wśród nowo zawartych związków zdecydowaną większość stanowią małżeństwa pierwsze, tj. panien z kawalerami. W 2022 r. takich małżeństw było 11058 (75,2%; spadek o 3,3 p.proc. w stosunku do 2021 r.). W miastach odsetek pierwszych małżeństw był niższy niż na wsi (odpowiednio 72,5% wobec 78,6%). Mediana wieku kawalerów wyniosła 29,4 lat wobec 29,2 lat w 2021 r., natomiast wiek środkowy panien ukształtował się na poziomie 27,4 lat wobec 27,2 lat przed rokiem.

W większości zawieranych małżeństw mąż jest starszy od żony; w 2022 r. takie związki stanowiły 67,3% ogółu nowo zawartych małżeństw, co oznacza, że ich udział był mniejszy o 0,3 p.proc. niż w 2021 r. W blisko połowie par małżeńskich (49,0%; przed rokiem 49,6%) mąż był starszy od żony nie więcej niż o 5 lat, przy czym w 25,3% małżeństw różnica ta nie przekraczała 2 lat. W 13,3% nowych związków (podobnie jak w 2021 r.) małżonkowie byli w równym wieku. W 19,4% małżeństw (w 2021 r. w 19,1%) żona była starsza od męża, w tym najczęściej różnica wieku wyniosła 1–2 lata (11,2%).

W ciągu roku zaobserwowano nieznaczne przesunięcie się mediany wieku nowożeńców. W przypadku mężczyzn wiek środkowy wzrósł z 30,6 lat w 2021 r. do 31,2 w 2022 r., natomiast wśród kobiet odpowiednio z 28,4 lat do 28,9. W miastach mediana nowożeńców był wyższa od przeciętnej dla województwa i w 2022 r. wyniosła 31,9 lat dla mężczyzn oraz 29,8 dla kobiet (przed rokiem odpowiednio 31,4 i 29,2 lat). Na wsi wiek środkowy nowożeńców w ciągu roku przesunął się z 29,8 do 30,3 lat w przypadku mężczyzn oraz z 27,6 do 27,9 lat wśród kobiet.

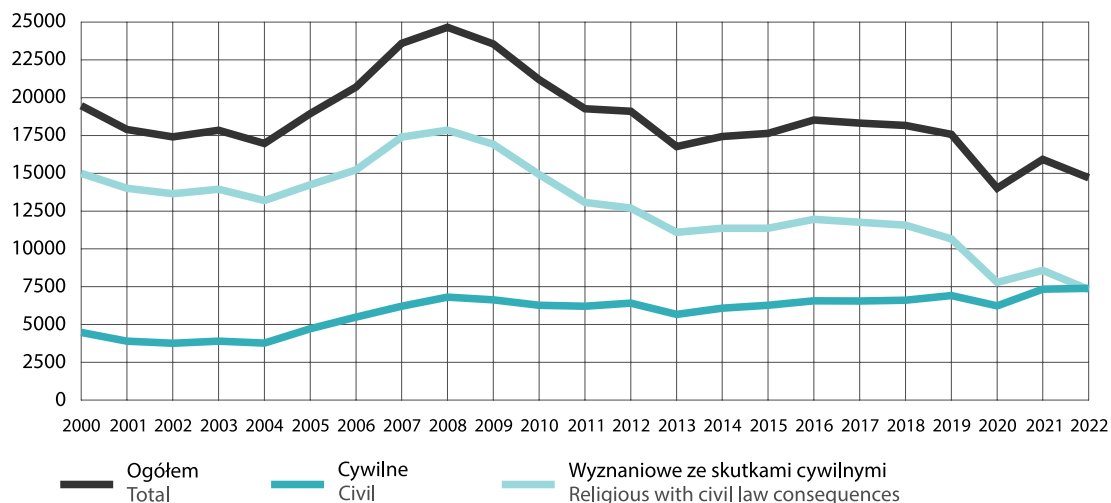
Wykres 11. Mediana wieku nowożeńców
 Chart 11. Median age of bridegrooms and brides

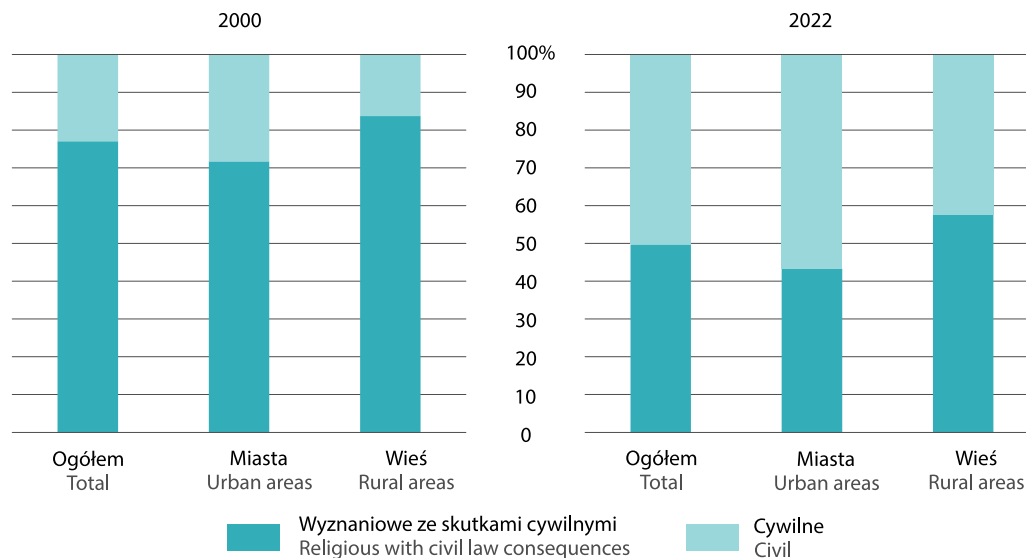
Utrzymuje się obserwowana od lat tendencja spadkowa udziału małżeństw wyznaniowych (tj. zawarte w kościołach i związkach wyznaniowych² oraz jednocześnie zarejestrowane w urzędach stanu cywilnego). W latach 2000–2010 ich odsetek utrzymywał się na poziomie powyżej 70%, w latach 2011–2019 – powyżej 60%, w 2020 r. i 2021 r. ich udział przekroczył 50%, a w 2022 r. stanowiły one mniej niż połowę ogółu zawieranych małżeństw (49,7%, spadek w skali roku o 4,2 p.proc.). Odsetek zawartych małżeństw wyznaniowych obniżył się niezależnie od miejsca zamieszkania – w miastach wyniósł 43,4% wobec 48,0% przed rokiem, a na wsi 57,6% (60,7% w 2021 r.). Związki wyznaniowe przeważały w 20 powiatach. Największy ich udział zaobserwowano w powiatach: kaliskim (68,0% ogółu nowo zawartych małżeństw; w skali roku spadek o 1,4 p.proc.), kolskim (65,5%; wzrost o 5,5 p.proc.), konińskim (64,4%; spadek o 0,1 p.proc.) i kępińskim (64,1%; spadek o 1,8 p.proc.).

² Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy.

Wykres 12. Małżeństwa cywilne i wyznaniowe
Chart 12. Civil marriages and religious marriages

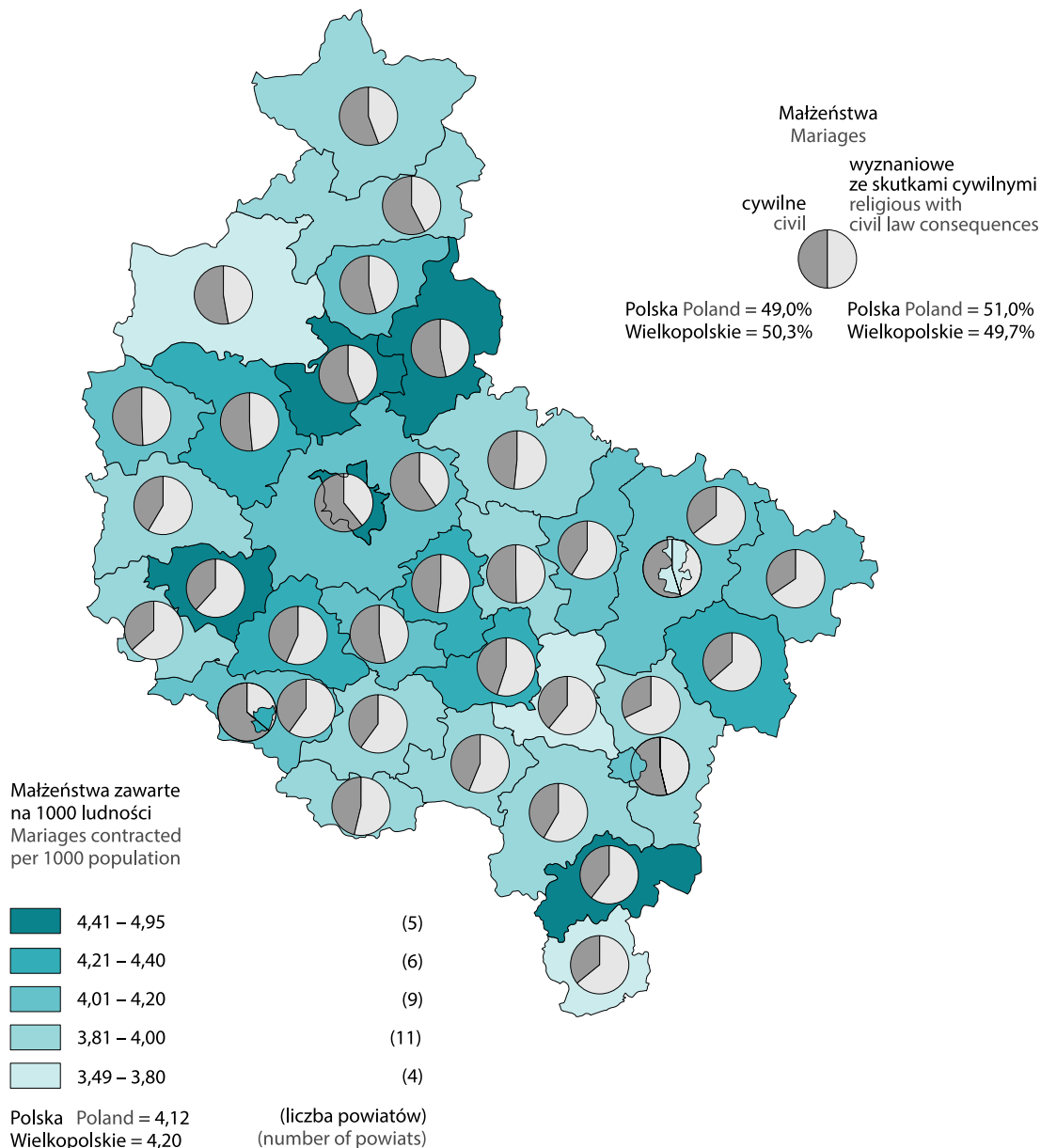
Wykres 13. Małżeństwa zawarte w latach 2000 i 2022
Chart 13. Marriages contracted in 2000 and 2022

Małżeństwa cywilne stanowiły większość w 15 powiatach, przy czym największy ich odsetek odnotowano w Lesznie (63,9%; wzrost o 2,9 p.proc.), Poznaniu (60,8%; wzrost o 5,7 p.proc.), a także powiecie poznańskim (59,5%; wzrost o 4,7 p.proc.). W 9 województwach przeważały związki cywilne, a największy ich udział zaobserwowano w zachodniopomorskim (66,5%), lubuskim (64,3%) oraz dolnośląskim (62,9%). Natomiast najwyższy odsetek małżeństw wyznaniowych wystąpił w podkarpackim (68,8%), podlaskim (64,1%) oraz małopolskim (62,9%).

Mapa 12. Małżeństwa (cywilne i wyznaniowe) zawarte w 2022 r. według powiatów

Map 12. Civil marriages and religious marriages in 2022 by powiat

W całym 2022 r. zostało rozwiązanych 20,2 tys. małżeństw, tj. o 15,0% mniej niż przed rokiem. Po uwzględnieniu salda migracji wewnętrznych i zagranicznych osób pozostających w związku małżeńskim odnotowano ujemną różnicę między małżeństwami zawartymi i rozwiązanymi (-5,2 tys.; w 2021 r. -7,4 tys.). Częstszą przyczyną rozwiązania małżeństwa była śmierć męża (55,5% ogólnej liczby rozwiązanych małżeństw wobec 55,4% w 2021 r.) niż śmierć żony (odpowiednio 21,0% wobec 21,6%). Przez rozwód rozwiązanych zostało 23,5% małżeństw (23,0% w 2021 r.). W efekcie tych zmian na koniec 2022 r. liczba małżeństw istniejących sięgała 805,0 tys., co stanowiło 9,4% wszystkich małżeństw w kraju.

Na 1000 istniejących małżeństw w 2022 r. 25,1 małżeństw zostało rozwiązanych (w tym 19,2 przez śmierć współmałżonka, a 5,9 przez rozwód). Na wsi wskaźnik ten był niższy niż w miastach i wyniósł 20,8 wobec 29,2. W kraju współczynnik ukształtował się na poziomie 26,9 na 1000 istniejących małżeństw.

2.2. Separacje

2.2. Separations

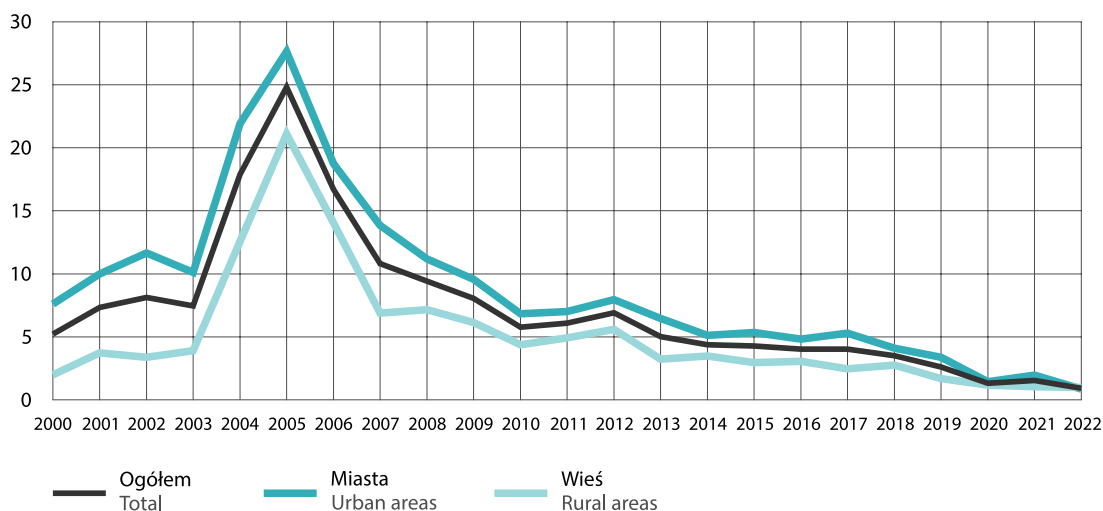
Procedura prawnego orzekania separacji została wprowadzona w Polsce w końcu 1999 r. W województwie wielkopolskim początkowo ich liczba wzrastała bardzo szybko (od 174 w 2000 r. do 835 w 2005 r.). Od 2006 r. obserwuje się systematyczny spadek orzeczonych separacji za wyjątkiem lat 2011–2012 oraz niewielkim wzrostem w 2021 r. (od 563 w 2006 r. do 32 w 2022 r.).

Tablica 8. Separacje orzeczone w 2022 r.
Table 8. Separations in 2022

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
Ogółem Total	32	16	16
na 100 tys. ludności per 100 thousand population	0,92	0,86	0,98
na 1000 zawartych małżeństw per 1000 contracted marriages	2,18	1,97	2,43
Z powództwa męża Petition of husband	4	1	3
Z powództwa żony Petition of wife	23	13	10
Zgodny wniosek stron Joint petition of both parties	5	2	3

W 2022 r. w województwie wielkopolskim sądy orzekły 32 separacje, o 22 mniej niż rok wcześniej. W przeliczeniu na 100 tys. ludności orzeczono 0,92 separacji (przed rokiem 1,54). Najwyższą wartość natężenia separacji odnotowano w województwie podlaskim (3,14), przy przeciętnej dla kraju 1,83. Wskaźnik separacji na 1000 nowo zawartych małżeństw kształtował się na poziomie 2,18 wobec 3,39 w 2021 r. Wielkopolskie było województwem, w którym miernik ten przyjął najmniejszą wartość, natomiast największą odnotowano w podlaskim (7,84), przy średniej dla kraju wynoszącej 4,45.

Wykres 14. Separacje na 100 tys. ludności
Chart 14. Separations per thousand population

W 2022 r. połowa orzeczonych separacji dotyczyła małżeństw zamieszkałych w miastach (wobec 68,5% w 2021 r.). W przeliczeniu na 100 tys. ludności wskaźnik separacji w miastach wyniósł 0,86, a na wsi 0,98 (przed rokiem odpowiednio 1,97 i 1,05). Najczęściej separacje orzekano wśród osób, które w momencie wniesienia powództwa o separację miały 40 lat i więcej (62,5% orzeczeń wobec 63,0% w 2021 r.). Udział osób wnioskujących o separację w tym wieku wyniósł 65,6% dla mężczyzn i 62,5% dla kobiet (w 2021 r. odpowiednio 66,7% i 72,2%). Najwięcej separacji (71,9%, 75,9% w 2021 r.) orzeczono wobec małżeństw zawartych w wieku 20–29 lat. Taka sytuacja dotyczyła 81,3% mężczyzn i 71,9% kobiet (przed rokiem odpowiednio 85,2% i 81,5%). W 2022 r. większość orzeczonych separacji wniesiona była z powództwa żony (71,9% wobec 64,8% w 2021 r.). Stosunkowo wysoki odsetek (15,6% wobec 20,4% przed rokiem) miały separacje orzeczone na zgodny wniosek stron. Zwiększył się udział małżeństw z orzeczoną separacją posiadających dzieci w wieku poniżej 18 lat (43,8% wobec 40,7% przed rokiem). Wykonywanie władzy rodzicielskiej sąd najczęściej powierzał matce (57,1% orzeczonych separacji małżeństw posiadających wspólnie małoletnie dzieci na wychowaniu), a w drugiej kolejności obojgu rodzicom (42,9%); przed rokiem wykonywanie władzy rodzicielskiej sąd częściej powierzał obojgu rodzicom niż matce (odpowiednio 63,6% wobec 36,4%).

W 2022 r. najwięcej separacji w przeliczeniu na 100 tys. ludności orzeczono w Lesznie (4,92 wobec 3,25 rok wcześniej) oraz powiatach: pleszewskim (3,25 wobec 3,23), wągrowieckim (2,90; przed rokiem nie odnotowano separacji) i międzychodzkiem (2,79; przed rokiem nie odnotowano separacji). W 14 powiatach (przed rokiem w 13) nie orzeczono żadnych separacji.

Co roku odnotowuje się też nieliczne przypadki zniesienia separacji, tj. powrotu do małżeństwa, jednak większość pozostających w prawnej separacji małżeństw wnosi o rozwód. W 2022 r. sądy orzekły zniesienie separacji w stosunku do 13 separowanych małżeństw (wobec 18 w 2021 r.), a w całym kraju – do 174 (wobec 203).

2.3. Rozwody

2.3. Divorces

W 2022 r. w województwie wielkopolskim wskutek rozwodu zostało rozwiązanych 4,7 tys. małżeństw, tj. o 13,2% mniej niż przed rokiem. W kraju liczba rozwodów obniżyła się w tym czasie o 0,9%.

Wskaźnik orzeczonych rozwodów w przeliczeniu na 1000 ludności kształtował się na poziomie niższym niż w 2021 r. (1,36 wobec 1,56; w kraju 1,59 wobec 1,60). Województwami o najwyższym wskaźniku nateżenia rozwodów w 2022 r. były zachodniopomorskie (2,02), dolnośląskie (1,80) oraz warmińsko-mazurskie (1,78), natomiast najniższe wartości omawianego miernika zaobserwowano w podkarpackim (1,16) oraz małopolskim (1,21) i świętokrzyskim (1,30).

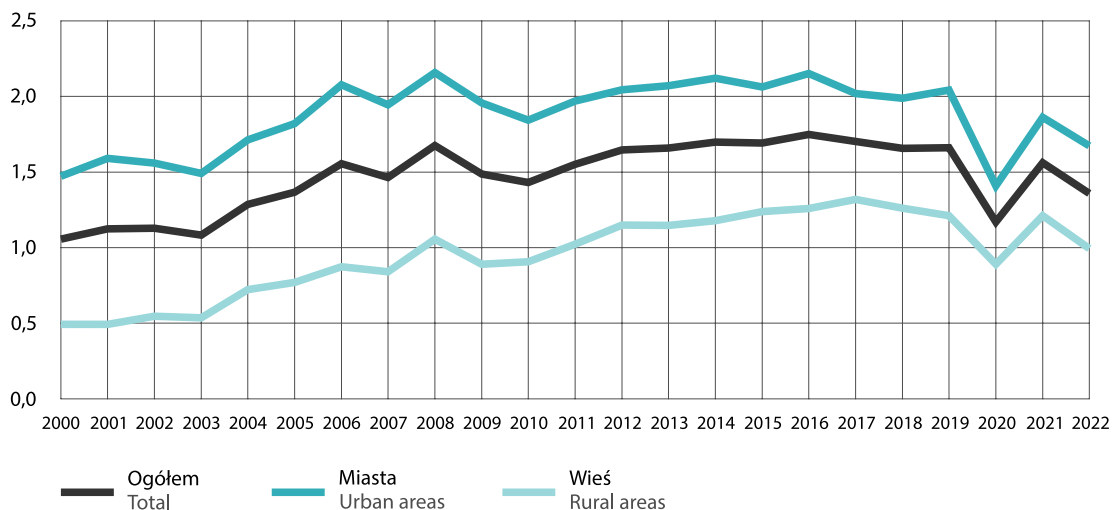
Tablica 9. Rozwody w 2022 r.
Table 9. Divorces in 2022

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
Ogółem Total	4747	3128	1619
na 1000 ludności per 1000 population	1,36	1,67	1,00
na 1000 zawartych małżeństw per 1000 contracted marriages	323,0	385,6	245,8
Z powództwa męża Petition of husband	1592	1018	574
Z powództwa żony Petition of wife	3155	2110	1045

Na 1000 małżeństw zawartych w 2022 r. w wielkopolskim przypadały średnio 323,0 rozwody wobec 343,5 w 2021 r., natomiast na 1000 istniejących małżeństw – 5,9 rozwodów, wobec 6,7 rok wcześniej. W kraju najwyższy wskaźnik rozwodów przypadających na 1000 nowo zawartych małżeństw zanotowano w województwach: zachodniopomorskim (490,0), warmińsko-mazurskim (454,1) oraz łódzkim (443,6). Podobnie było w przypadku wskaźnika na 1000 istniejących małżeństw – najwyższą wartość współczynnik przyjął w zachodniopomorskim (9,4), a w dalszej kolejności w dolnośląskim (8,4) i warmińsko-mazurskim (8,2).

Więcej par małżeńskich rozodzi się w miastach niż na wsi. W 2022 r. rozwody w miastach stanowiły 65,9% ogółu orzeczeń wobec 34,1% na wsi (w 2021 r. było to odpowiednio 64,1% wobec 35,9%). Wskaźnik rozwodów na 1000 ludności wyniósł tu 1,67 wobec 1,00 na wsi (przed rokiem 1,86 wobec 1,21), a biorąc pod uwagę ludność w wieku 20 lat i więcej – 2,07 wobec 1,31 (w 2021 r. 2,30 wobec 1,60). Na 1000 nowo zawartych małżeństw w miastach przypadało w tym czasie średnio 385,6 rozwodów, podczas gdy na wsi – 245,8 (w 2021 r. odpowiednio 410,4 i 266,2), natomiast na 1000 istniejących małżeństw orzeczono 7,6 rozwodów w miastach wobec 4,1 na wsi (w 2021 r. odpowiednio 8,4 wobec 5,0).

Wykres 15. Rozwody na 1000 ludności
Chart 15. Divorces per 1000 population

Natężenie orzeczeń rozwodowych nie jest jednakowe na obszarze całego województwa. W 2022 r. najwięcej rozwodów – w przeliczeniu na 1000 ludności – zarejestrowano w Kaliszu (2,15 wobec 1,72 przed rokiem) i Lesznie (2,12 wobec 2,08) oraz powiecie złotowskim (2,01 wobec 1,58), natomiast najmniej było ich w powiatach: wolsztyńskim (0,70 wobec 1,39 w 2021 r.), konińskim (0,98 wobec 1,78) i nowotomskim (1,01 wobec 1,33).

Pozwy rozwodowe częściej wnoszą kobiety; w 2022 r. z powództwa żony orzeczono 66,5% rozwodów (w 2021 r. 67,5%). Niemal wszystkie rozwody (99,4%) są orzekane bez wcześniejszego wniosku o separację, tj. bezpośrednio po wniesieniu powództwa o rozwód. Najczęstszymi przyczynami rozwodów były: niezgodność charakterów (w 2022 r. 32,9% ogółu orzeczonych rozwodów wobec 37,5% przed rokiem), niedochowanie wierności małżeńskiej (7,8%, podobnie jak przed rokiem) oraz nadużywanie alkoholu (4,9% wobec 4,5%). W 81,8% ogółu rozwodów nie orzeczono o winie, w 11,4% winę orzeczono po stronie męża, w 3,5% spraw – po stronie żony, a w 3,3% – po obu stronach. W 2021 r. udziały kształtowały się na zbliżonym poziomie, odpowiednio: 81,8%, 11,7%, 3,0% i 3,5%. Najczęściej rozwodziły się małżeństwa bezdzietne (41,4% ogólnej liczby rozwodów, 41,2% w 2021 r.) oraz z jednym dzieckiem (31,7%; 33,0% przed rokiem). Wykonywanie władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi sąd najczęściej powierzał razem matce i ojcu (59,5% rozwodów małżeństw posiadających małoletnie dziecko na utrzymaniu; w 2021 r. 57,7%), rzadziej – tylko matce (34,8% wobec 37,5% rok wcześniej), w mniejszym stopniu – tylko ojcu (3,3% wobec 3,2%), czy też oddzielnie matce i ojcu (w 1,1% wobec 0,7%).

W 2022 r. najczęściej rozwody orzekano wśród mężczyzn, którzy w momencie wniesienia powództwa mieli 40–49 lat oraz wśród kobiet w wieku 30–39 lat (odpowiednio 36,7% i 38,5%; przed rokiem 36,7% i 38,4%). Najwięcej orzeczono ich wobec małżeństw zawartych w wieku 20–29 lat – 71,5% mężczyzn i 73,0% kobiet (w 2021 r. odpowiednio 72,0% i 72,6%) oraz wśród osób, których małżeństwo trwało 5–9 lat (19,9% wobec 19,7% przed rokiem) i 10–14 lat (19,7% wobec 20,3%).

2.4. Urodzenia żywe

2.4. Live births

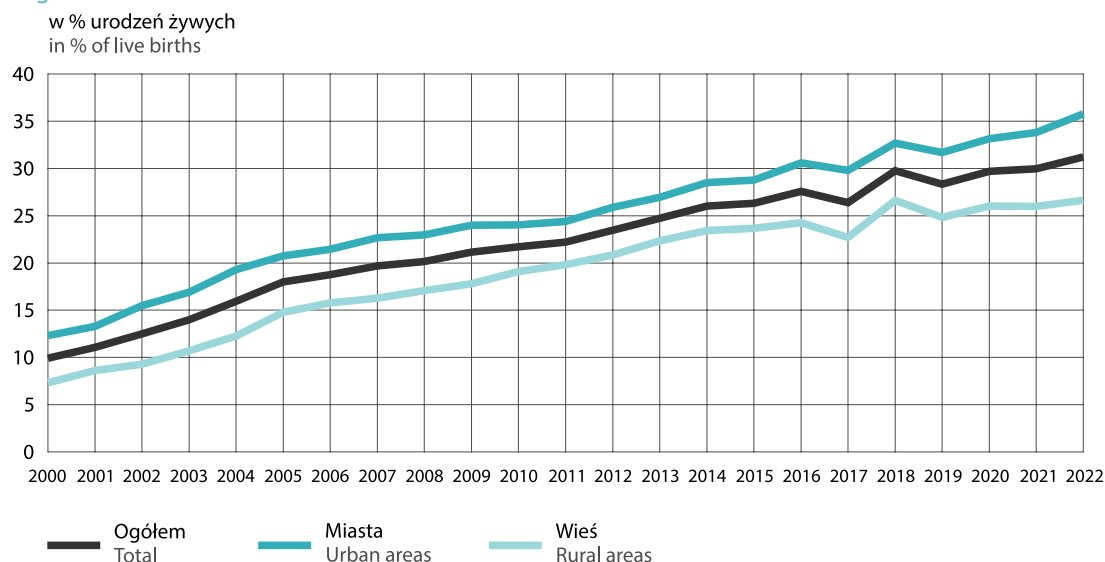
W 2022 r. w województwie wielkopolskim zarejestrowano 30,5 tys. urodzeń żywych. W porównaniu z 2021 r. liczba urodzeń obniżyła się o 3,0 tys., tj. o 9,1% (w kraju spadek o 7,6%). W ciągu zmniejszył się również współczynnik urodzeń żywych w przeliczeniu na 1000 ludności z 9,57 do 8,72 (w kraju z 8,73 do 8,07). Wielkopolskie biorąc pod uwagę wartość wskaźnika natężenia urodzeń zajmuje 4. lokatę w kraju, po województwach: mazowieckim (9,12), małopolskim (9,06) i pomorskim (8,90).

Wśród noworodków nieznacznie przeważali chłopcy (51,1%). W ich przypadku współczynnik urodzeń żywych na 1000 ludności osiągnął wartość 9,18 wobec 8,28 dla dziewczynek (w 2021 r. 10,07 wobec 9,09). Nieznacznie więcej dzieci urodziło się w miastach (50,1%), a współczynnik urodzeń kształtował się tam na poziomie 8,17 (o 0,87 mniej niż przed rokiem) wobec 9,35 na wsi (o 0,84 mniej).

Najwięcej urodzeń na 1000 ludności w 2022 r. odnotowano w powiecie poznańskim, gdzie współczynnik wyniósł 10,16 (wobec 11,05 w 2021 r.), a także w średzkim (10,13 wobec 11,63) i grodzkim (10,07 wobec 10,70), a najmniej było ich w Koninie (6,18 wobec 6,48 przed rokiem) i Kaliszu (6,53 wobec 7,57). W ujęciu gminnym największe natężenie urodzeń żywych obserwowano w gminach: Rokietnica (13,17; o 0,16 więcej niż w 2021 r.) w powiecie poznańskim, Wijewo w leszczyńskim (13,07; o 1,12 więcej) i Dominowo w średzkim (12,63; o 0,42 więcej). Natomiast najmniejszy wskaźnik odnotowano w gminie Puszczykowo w poznańskim (5,01; o 3,03 mniej), a także w gminie wiejskiej Obrzycko w szamotulskim (5,43; o 3,92 mniej) oraz miejskiej Chodzież (5,53; o 1,20 mniej).

W województwie wielkopolskim, podobnie jak w kraju, obserwuje się wzrost odsetka urodzeń pozamałżeńskich. Ze związków niesformalizowanych rodzi się obecnie niemal co trzecie dziecko, a od 2000 r. udział ten zwiększył się ponad trzykrotnie (z 9,9% do 31,2% w 2022 r.; w kraju z 12,1% do 28,1%). Odsetek dzieci urodzonych ze związków pozamałżeńskich jest wyższy w miastach (35,8% wobec 26,6% na wsi).

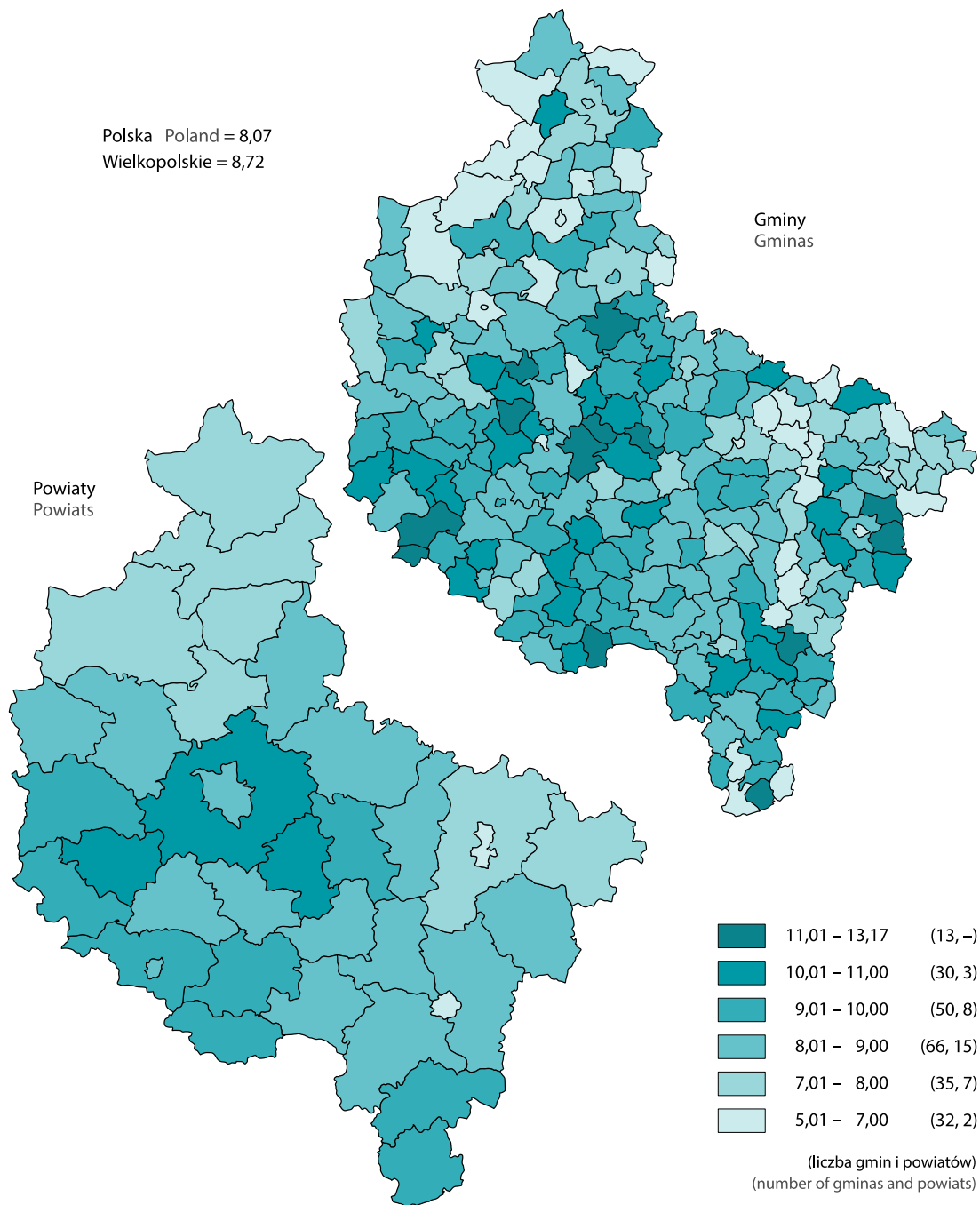
Wykres 16. Urodzenia żywe pozamałżeńskie
Chart 16. Illegitimate live births

Najwyższy udział urodzeń pozamałżeńskich jest notowany w województwach lubuskim (46,6%) i zachodniopomorskim (44,6%), natomiast najniższy w podkarpackim (15,4%) oraz małopolskim (16,8%). W ujęciu powiatowym największy odsetek dzieci urodzonych ze związków niesformalizowanych obserwuje się w międzychodzkiem (46,4%), Kaliszu (42,8%) i obornickim (42,3%), natomiast najmniejszy w kaliskim (20,5%), tureckim (23,4%) i konińskim (25,8%).

Mapa 13. Urodzenia żywe na 1000 ludności według powiatów i gmin w 2022 r.

Map 13. Live births per 1000 population by powiats and gminas in 2022

Jednym z istotnych czynników kształtowania się procesu urodzeń jest liczba kobiet w wieku prokreacyjnym. W ciągu roku populacja kobiet w wieku 15–49 lat zmniejszyła się o 0,7% do 818,8 tys. Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania spadek obserwowano w miastach (o 1,2%), a na wsi liczebność kobiet mogących urodzić dziecko pozostała na poziomie zbliżonym do notowanego w 2021 r. Największa aktywność prokreacyjna kobiet przypada między 25. a 34. rokiem życia (66,9% wszystkich urodzeń). W częściowych grupach wieku (25–29 i 30–34 lata) obserwowano spadek liczebności kobiet w porównaniu z 2021 r. odpowiednio o 3,8% i 2,1%.

Tablica 10. Urodzenia żywe w 2022 r. według wieku i poziomu wykształcenia^a matki
Table 10. Live births by age and educational level of mother^a in 2022

Poziom wykształcenia matki Educational level of mother	Ogółem Total	Wiek matki Mother's age						
		19 lat i mniej and less	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45 lat i więcej and more
Ogółem Total	30478	529	3706	10199	10206	4756	1030	52
Wyższe Tertiary	12549	–	417	4002	5258	2414	439	19
Policealne Post-secondary	181	–	15	59	71	27	9	–
Średnie Secondary	8876	65	1655	3332	2480	1064	270	10
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	3280	112	762	1087	723	445	141	10
Gimnazjalne Lower secondary	633	92	245	161	119	16	–	–
Podstawowe Primary	669	193	150	136	81	77	30	2
Niepełne podstawowe Incomplete primary	23	7	5	3	3	3	1	1

a W podziale według wykształcenia matki nie uwzględniono urodzeń o nieustalonym wykształceniu matki.
a Data by education level exclude cases in which education level of mother is unknown.

Średni wiek matek w chwili rodzenia w 2022 r. wyniósł 30,3 lat (wobec 30,2 przed rokiem) i był nieco niższy niż przeciętnie w kraju (30,7 lat). Mediana wieku matek rośnie wraz z poziomem wykształcenia kobiet. W przypadku matek posiadających wyższe wykształcenie mediana wyniosła 31,6 lat (31,4 w 2021 r.), dla kobiet z wykształceniem policealnym – 31,1 lat (wobec 30,5), z wykształceniem średnim – 29,0 lat (wobec 28,9), zasadniczym zawodowym – 28,5 lat (wobec 28,3), gimnazjalnym – 24,5 lata (wobec 23,0), podstawowym – 24,7 lata (wobec 26,1) i niepełnym podstawowym – 24,5 lata (wobec 28,0).

Wśród urodzeń przeważają urodzenia pojedyncze. W 2022 r. odnotowano ich 29,7 tys., co stanowiło 97,3% wszystkich urodzeń żywych (podobnie jak przed rokiem). Z ciąży bliźniaczych urodziło się w tym czasie 792 dzieci (o 10,1% mniej niż w 2021 r.), a z trojacznych – 20 dzieci (o 11,1% więcej niż rok wcześniej).

2.5. Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności

2.5. Female fertility rate and reproduction rates

Płodność kobiet mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (częstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15–19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45–49 lat.

Współczynniki reprodukcji ludności:

- **współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu częściowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie,
- **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym będzie rodzić z częstością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmiennie współczynniki płodności),
- **współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.

Miarą wykorzystywaną w analizach dotyczących urodzeń jest płodność kobiet, mierzona współczynnikiem płodności, wyrażającym stosunek liczby urodzeń żywych do liczby kobiet będących w wieku rozrodczym. W 2022 r. współczynnik płodności w województwie wielkopolskim wyniósł 37,10, tj. o 3,44 mniej niż w roku poprzednim. Wyższy wskaźnik obserwuje się na wsi (39,47 wobec 35,00 w miastach).

W 2022 r. najwyższy współczynnik płodności charakteryzował powiaty: gostyński (44,67; o 0,05 mniej niż rok wcześniej), średzki (43,89; o 6,17 mniej) i grodziski (43,00; o 2,47 mniej), natomiast najniższy odnotowano w Koninie (29,39; o 1,00 mniej), Kaliszu (30,01; o 4,44 mniej) oraz w powiecie pilskim (31,52; o 3,27 mniej).

Tablica 11. Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności w 2022 r.

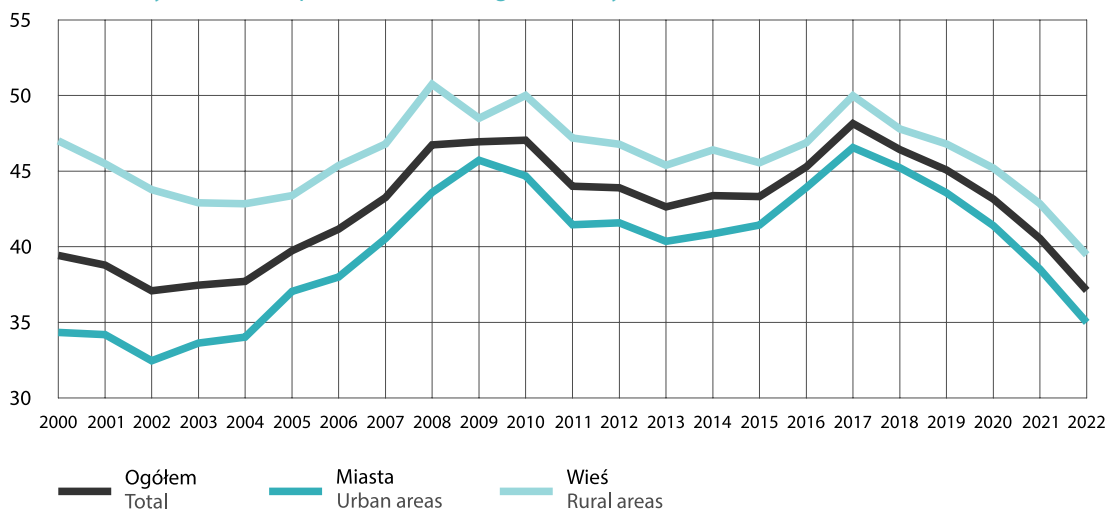
Table 11. Female fertility and reproduction rates of population in 2022

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
Płodność – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku: Fertility – live births per 1000 women aged:			
15–49 ^{ab} lat years	37,10	35,00	39,47
15–19 ^a	6,28	6,36	6,20
20–24	42,33	39,30	45,61
25–29	96,71	81,75	115,91
30–34	80,92	76,94	85,54
35–39	32,63	33,09	32,12
40–44	7,23	7,47	6,94
45–49 ^b lat years	0,40	0,36	0,45
Współczynniki: Rates:			
Dzietności ogólnej Total fertility	1,332	1,223	1,469
Reprodukcji brutto Gross reproduction	0,650	0,598	0,717
Dynamiki demograficznej Demographic dynamics	0,802	0,698	0,942

ab Łącznie z urodzeniami z matek w wieku: a – poniżej 15 lat, b – 50 lat i więcej.
ab Including births from mothers aged: a – below 15, b – 50 and more.

Wykres 17. Płodność kobiet – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15–49 lat

Chart 17. Female fertility – live births per 1000 women aged 15–49 years

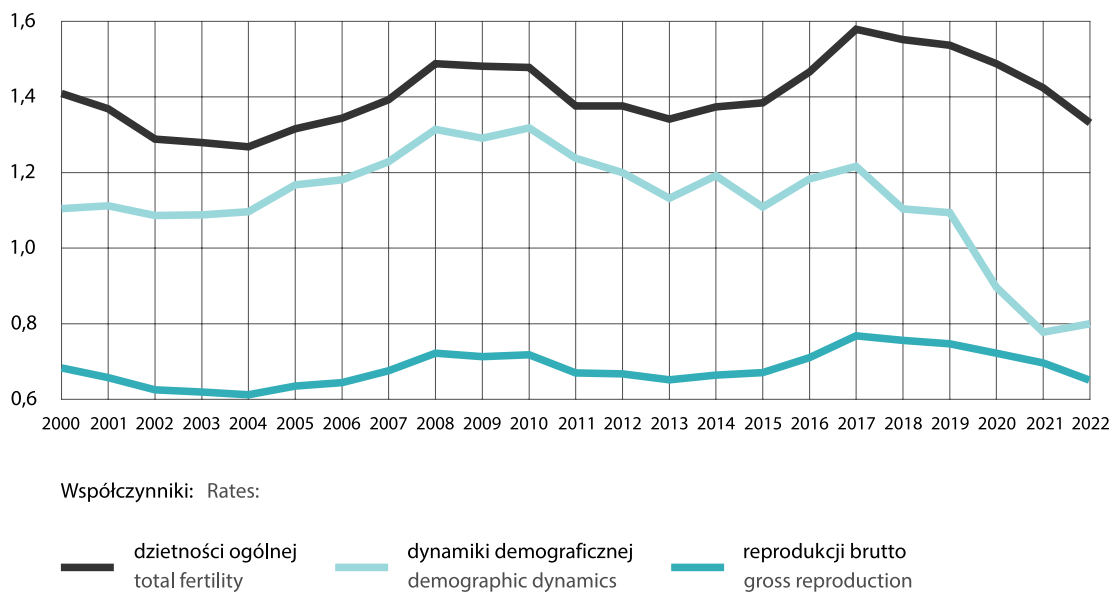

W 2022 r. najczęściej dzieci urodziły matki w wieku 25–29 lat oraz 30–34 lata (po 33,5% ogółu urodzeń żywych). Płodność, mierzona relacją liczby urodzeń żywych do 1000 kobiet w wieku 25–29 lat wyniosła 96,71 wobec 102,49 w roku poprzednim. Najwyższy współczynnik płodności wśród kobiet w tej grupie wieku zanotowano w powiatach: wolsztyńskim (139,08), gostyńskim (138,56) i rawickim (125,00), a naj-

niższy w Poznaniu (57,01), Koninie (80,53) i Kaliszu (85,81). Współczynnik płodności grupie wieku od 30 do 34 lat przyjął wartość 80,92 wobec 84,77 w 2021 r. W wieku 30–34 lata najczęściej rodziły kobiety zamieszkałe w powiatach: poznańskim (wskaźnik na poziomie 101,19), średzkim (91,76) i wolsztyńskim (88,50), natomiast najrzadziej w chodzieskim (54,00), pilskim (61,23) i złotowskim (61,48).

Współczynnik dzietności ogólnej obniżył się w ciągu roku z 1,425 do 1,332. Warto podkreślić, że optymalna wielkość wskaźnika korzystna dla stabilnego rozwoju demograficznego wynosi 2,10–2,15. Wartości tego miernika dla terenów miejskich i wiejskich są bardzo zróżnicowane. Na wsi na 1 kobietę przypadało średnio 1,469 dzieci, podczas gdy w miastach było to 1,223 dzieci. Poziom współczynnika dzietności kobiet nadal należy do najwyższych w kraju, wraz z województwami mazowieckim (1,330) i pomorskim (1,317). Natomiast najniższą dzietność odnotowano w zachodniopomorskim (1,176) i świętokrzyskim (1,186). W żadnym z wielkopolskich powiatów współczynnik dzietności nie zbliżył się do poziomu zapewniającego stabilność demograficzną. W 2022 r. najwyższą wartość miernik ten przyjął w powiatach: gostyńskim (1,617), wolsztyńskim (1,609) oraz średzkim (1,608), natomiast najniżej kształtował się on w Poznaniu (1,062) i Koninie (1,102).

Wykres 18. Współczynniki reprodukcji ludności
Chart 18. Reproduction rates of population

W 2022 r. wartość współczynnika reprodukcji brutto wyniosła 0,650 (0,696 rok wcześniej), co przy założeniu stałego wzorca płodności z danego roku oznacza, że na 100 kobiet w wieku rozrodczym przypadało 65 żywo urodzonych córek (70 w 2021 r.) wobec odpowiednio 61 i 65 w kraju. Wyższe wartości współczynnika reprodukcji brutto odnotowano na wsi (0,717) niż w miastach (0,598). Można zatem przyjąć, że generacja matek zostałaby zastąpiona przez mniejszą populację córek, która w miastach stanowiłaby 59,8% wyjściowej populacji matek, a na wsi 71,7%. W przekroju powiatów poziom współczynnika reprodukcji brutto wahał się od 0,513 w Poznaniu do 0,800 w średzkim.

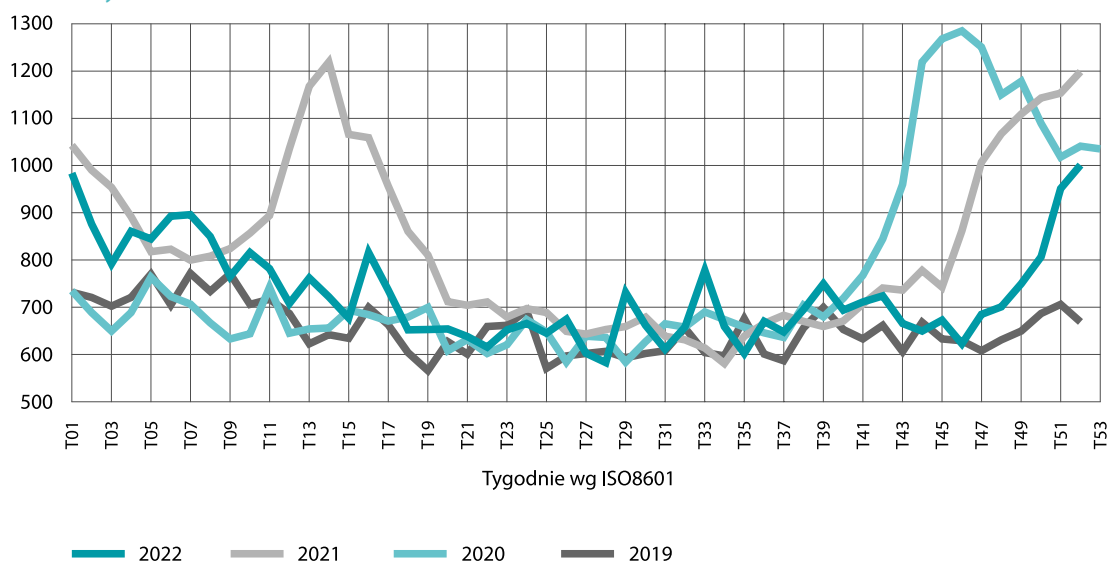
W 2022 r. współczynnik dynamiki demograficznej w województwie wielkopolskim wyniósł 0,802 wobec 0,778 przed rokiem, co interpretujemy, że na każde 100 zgonów odnotowano 80 urodzeń żywych (78 w 2021 r.). W kraju średni poziom wskaźnika był niższy i wyniósł 0,680 wobec 0,638 przed rokiem. Współczynnik dynamiki demograficznej był wyższy na wsi (0,942 wobec 0,698 w miastach). W 2022 r. jedynie w 3 powiatach jego poziom przekraczał 1,000 (przed rokiem były to 2 jednostki). Wyróżniał się powiat poznański, gdzie na 100 zgonów przypadały 132 urodzenia żywe, grodziski (104) oraz leszczyński (102). Najniższą wartością współczynnika dynamiki demograficznej charakteryzował się Kalisz, gdzie w przeliczeniu na 100 zgonów przypadało tylko 48 urodzeń żywych oraz Konin (50).

2.6. Umieralność

2.6. Mortality

Chociaż natężenie zgonów w województwie wielkopolskim w 2022 r. obniżyło się (w latach 2020–2021 obserwowano wyraźny wzrost wywołany pandemią koronawirusa), nadal jednak umieralność była wyższa o ponad 6 tys. od średniej wartości z lat 1999–2019 (31,8 tys.). W 2022 r. zmarło 38,0 tys. osób (wobec 43,1 tys. w 2021 r.). Oznacza to spadek liczby zgonów w porównaniu z 2021 r. o 11,8% (wobec wzrostu o 7,7% przed rokiem i o 16,8% w 2020 r.). W kraju liczba zgonów zmniejszyła się o 13,7% (wobec wzrostu odpowiednio o 8,8% i o 16,5%).

Wykres 19. Zgony według tygodni
Chart 19. Deaths by weeks

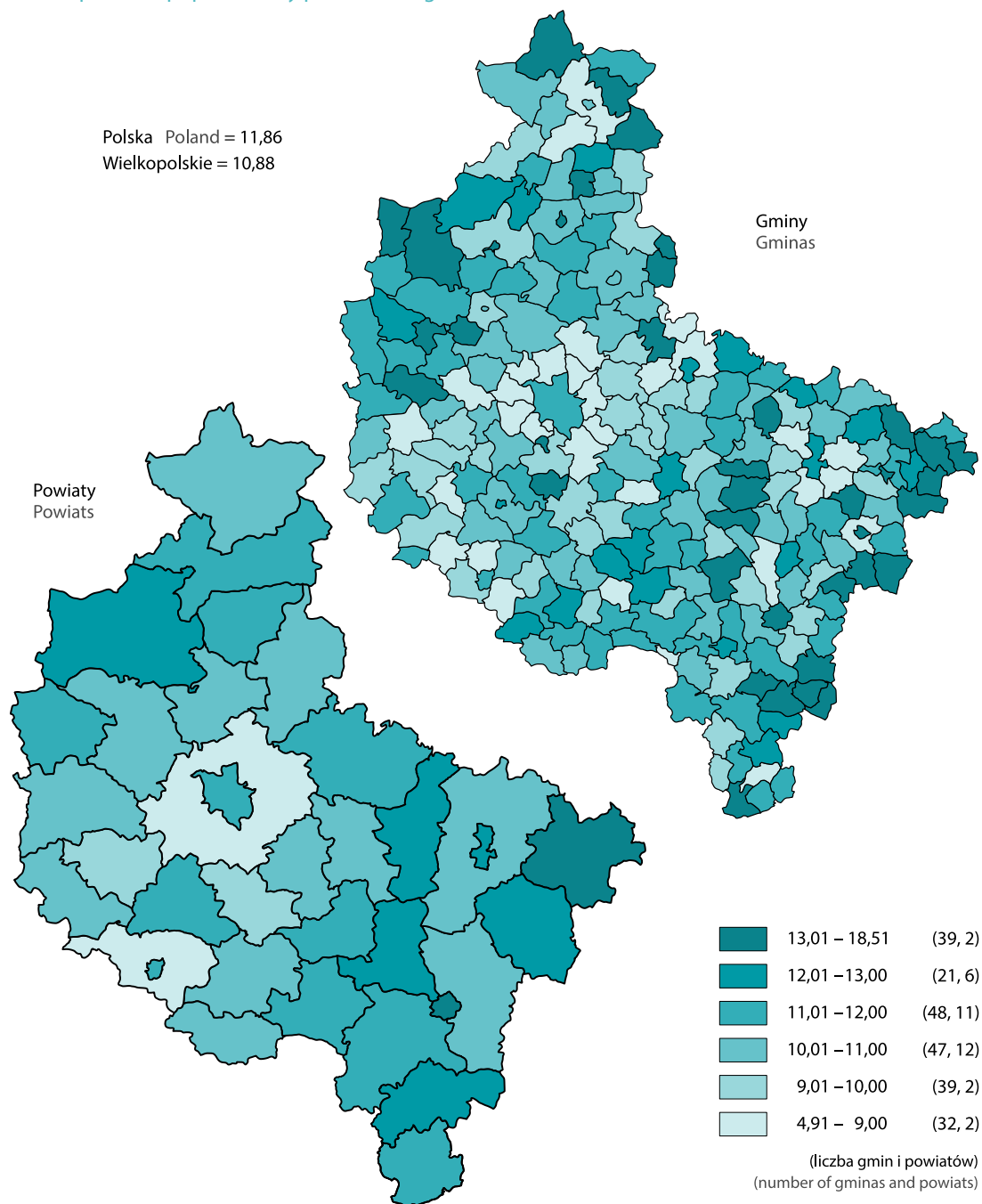

Najwyższe natężenie zgonów³ zanotowano na początku oraz w końcu roku. Tylko w 52. tygodniu 2022 r. (przypadającym na dni od 26 do 31 grudnia) liczba zgonów przekroczyła 1000 osób, podczas gdy w 2021 r. takich tygodni było 12. W 1. tygodniu (od 3 do 9 stycznia) umieralność była na poziomie 984 osób, a w 51. (od 19 do 25 grudnia) – 951. Średnia tygodniowa zgonów w całym 2022 r. wyniosła 729 wobec 828 rok wcześniej i 768 w 2020 r.

Współczynnik zgonów w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł 10,88 (12,30 w 2021 r.) i był niższy niż przeciętnie w kraju (11,86; 13,68 przed rokiem). Natężenie zgonów jest wyższe w miastach (11,70 wobec 9,93 na wsi). Niższe współczynniki zgonów niż w wielkopolskim zarejestrowano w 3 województwach: małopolskim (10,49, tj. o 1,38 mniej niż w 2021 r.), podkarpackim (10,54, tj. o 2,13 mniej) i pomorskim (10,79, tj. o 1,12 mniej). Największe natężenie zgonów obserwowano natomiast w łódzkim (13,98, tj. o 1,83 mniej niż rok wcześniej), świętokrzyskim (13,35, tj. o 2,07 mniej) i śląskim (13,00, tj. o 2,06 mniej).

³ Dane według tygodni zostały opracowane zgodnie z ISO8601. Oznacza to, że pierwszy tydzień roku może zawierać dni z poprzedniego roku, a tydzień ostatni – dni z następnego roku. Tym samym poszczególne tygodnie roku nie sumują się na poszczególne miesiące roku, ani na lata ogółem.
Więcej: Zgony według tygodni

Mapa 14. Zgony na 1000 ludności według powiatów i gmin w 2022 r.
 Map 14. Deaths per 1000 population by powiats and gminas in 2022

W przekroju terytorialnym najwyższą umieralność w 2022 r. odnotowano w Kaliszu, gdzie na 1000 mieszkańców przypadło 13,50 zgonów (15,49 w 2021 r.), a także w powiatach kolskim (13,38 wobec 14,80 przed rokiem) i ostrzeszowskim (12,84 wobec 12,71), natomiast najniższą obserwowano w powiatach: poznańskim (7,68 wobec 8,68), leszczyńskim (8,94 wobec 11,05) i grodziskim (9,72 wobec 12,03). Tylko w 2 powiatach natężenie zgonów zwiększyło się (w słupeckim – o 0,33 i ostrzeszowskim – o 0,13). Największy spadek współczynnika zgonów dotyczył powiatów jarocińskiego (o 2,53) i śremskiego (o 2,50).

W województwie wielkopolskim, podobnie jak w kraju, obserwuje się zjawisko nadumieralności mężczyzn. W przypadku mężczyzn wskaźnik zgonów w 2022 r. kształtował się na poziomie 11,57 (w kraju 12,57), podczas gdy wśród kobiet wyniósł on 10,22 (w kraju 11,19). Współczynniki umieralności mężczyzn były wyższe niż kobiet w niemal wszystkich grupach wieku (poza 5–9 lat). W 2022 r. szczególnie wysoka nadumieralność przedstawicieli tej płci występowała w przedziale wieku od 15 do 39 lat, w którym notowano ponad 3-krotnie większe natężenie zgonów niż u kobiet, z czego w grupie wieku: 25–29 lat było ono 3,7-krotnie wyższe, 35–39 lat – 3,6-krotnie wyższe, 15–19 lat i 30–34 lata – 3,4-krotnie wyższe) oraz 20–24 lata – 3,3-krotnie wyższe.

Wiek środkowy osoby zmarłej w 2022 r. wyniósł 75,7 lat i był nieco wyższy niż przed rokiem (75,3 lat). W kraju mediana wieku zmarłych ukształtowała się na poziomie 76,7 lat wobec 76,5 w 2021 r. Wiek środkowy zmarłych kobiet był o 10 lat wyższy niż mężczyzn (81,9 lat wobec 71,7), a ludności miejskiej – o rok wyższy niż wiejskiej (76,1 lat wobec 75,0). Najwyższy miernik odnotowano w województwie podlaskim (79,5 lat), najniższy zaś w lubuskim (74,1 lat). Wielkopolskie charakteryzuje się 6. najniższą medianą wieku zmarłych w kraju.

W 2022 r. zarejestrowano 108 zgonów niemowląt, tj. o 18 mniej niż przed rokiem. Współczynnik w relacji do 1000 urodzeń żywych wyniósł 3,54 wobec 3,76 w 2021 r., przy przeciętnej wartości dla kraju 3,84 (wobec 3,94 przed rokiem). Wśród niemowląt w 2022 r. częściej umierali chłopcy – 3,91 wobec 3,16 w przypadku dziewczynek. Przed rokiem sytuacja była odwrotna – wskaźniki wynosiły odpowiednio 3,62 i 3,91. Więcej zgonów niemowląt odnotowano na wsi – średnio 3,75 zgonów na 1000 urodzeń żywych w zestawieniu z 3,34 w miastach (w 2021 r. odpowiednio 4,42 i 3,12). W ujęciu regionalnym największe natężenie zgonów wśród niemowląt wystąpiło w powiatach: ostrzeszowskim (9,98), chodzieskim (8,82) oraz gostyńskim (8,12), a najmniejsze – wrzesińskim (1,42), ostrowskim (1,47) i jarocińskim (1,66). Ponadto w 2022 r. w powiatach: grodzkim, międzychodzkiem i średzkim oraz Lesznie nie odnotowano zgonów niemowląt.

W 2022 r. z ogólnej liczby zmarłych niemowląt 63,9% umarło przed ukończeniem pierwszego miesiąca życia (w okresie noworodkowym), w tym 47,2% wszystkich przypadków w okresie pierwszego tygodnia życia (w ubiegłym roku odpowiednio 72,2% i 55,6%). Najwięcej zgonów niemowląt dotyczyło tych, których waga wynosiła poniżej 2500 g – 65,7%, w tym 23,1% niemowląt ważyło poniżej 1000 g (wobec 58,7% i 24,6% w 2021 r.).

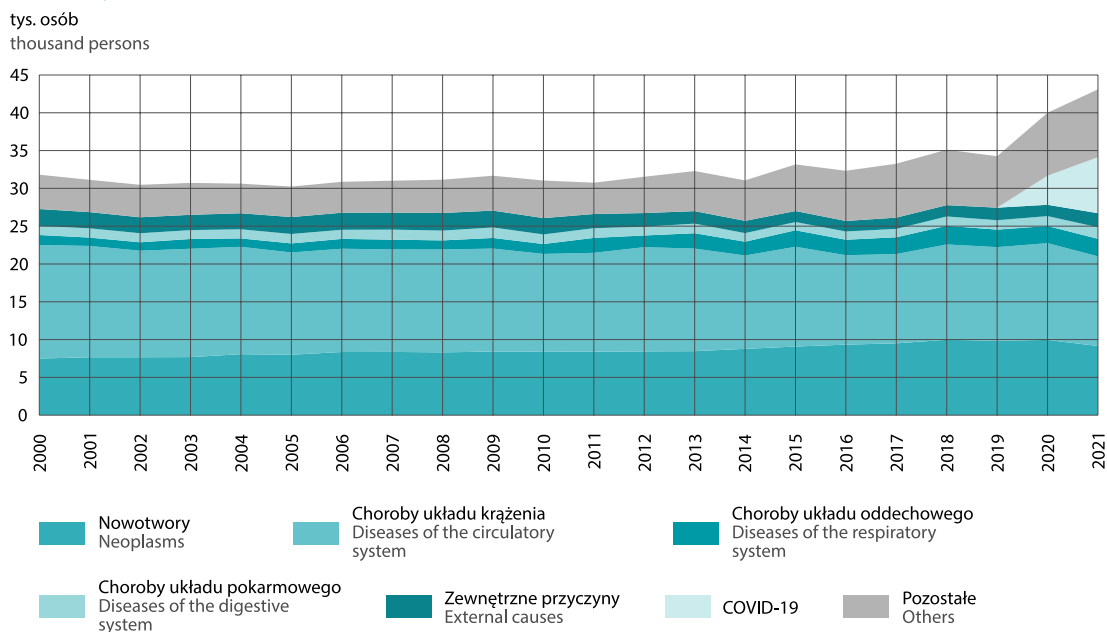
2.7. Zgony według przyczyn

2.7. Deaths by causes

Głównymi przyczynami zgonów⁴ w 2021 r. były choroby układu krążenia i choroby nowotworowe, obie grupy odpowiadały za prawie połowę wszystkich zgonów (48,7%). W porównaniu z 2020 r. udział ten obniżył się o 8,1 p.proc. Zmiany te są pochodną pandemii, w wyniku której w 2021 r. zmarło w województwie wielkopolskim 7,4 tys. osób, co oznacza, że zgony z powodu COVID-19 stanowiły 17,2% wobec 9,6% rok wcześniej. Kolejnymi istotnymi przyczynami zgonów były choroby układu oddechowego (5,4% wszystkich zgonów) oraz trawiennego (3,6%).

⁴ Dane o zgonach według przyczyn statystyka publiczna opracowuje zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Stanów Zdrowotnych.
<https://stat.gov.pl/Klasyfikacje/doc/icd10/pdf/ICD10TomI.pdf>

Wykres 20. Zgony według wybranych przyczyn
Chart 20. Deaths by selected causes

Zróżnicowanie według płci i wieku dotyczy także oddziaływania przyczyn zgonów. W zbiorowości mężczyzn poniżej 50. roku życia najczęstszymi przyczynami zgonów są przyczyny zewnętrzne, czyli skutki urazów/wypadków i zatruc. Z powodu tych przyczyn umiera co trzeci z nich, a w grupie wieku 15–24 lata przyczyny zewnętrzne odpowiadają aż za $\frac{3}{4}$ zgonów mężczyzn. Relatywnie mniej zgonów przyczyny te powodują wśród osób starszych (3,3%). Mężczyźni od 50. roku życia umierają przede wszystkim na choroby układu krążenia (26,1%) i udział tych zgonów systematycznie rośnie wraz z wiekiem. Dla kobiet poniżej 50. roku życia najgroźniejsze są nowotwory – udział zgonów w ich wyniku wyniósł 30,2% (w tym w grupie wieku 45–49 lat – 42,1%). Wśród kobiet w wieku 50 lat i więcej najczęstszą przyczyną zgonów są choroby układu krążenia (31,5%), a następnie choroby nowotworowe (20,3%).

W województwie wielkopolskim w przeliczeniu na 10 tys. ludności w 2021 r. przypadały blisko 34 zgony spowodowane chorobami układu krążenia (rok wcześniej 36,5). Choroby układu krążenia częściej dotykają kobiet, ich umieralność wskutek tych schorzeń jest wyższa niż wśród mężczyzn (35,2 wobec 32,4 zgonów). Wielkopolskie na tle innych województw charakteryzowało się najniższym wskaźnikiem umieralności w następstwie chorób układu krążenia w kraju (33,9), przed warmińsko-mazurskim (35,9) i mazowieckim (40,7), natomiast najwyższy odnotowano w lubelskim (63,1) oraz lubuskim (62,7). Natężenie zgonów w wyniku nowotworów w wielkopolskim wyniosło 26,1 (wobec 28,3 w 2020 r.), podczas gdy najniższe rejestrowano w podkarpackim (22,9) a najwyższe w śląskim (30,4). Z kolei w wyniku COVID-19 umarło 21,2 osób na 10 tys. ludności (wobec 11,0 w 2020 r.), co było 3. najniższym wskaźnikiem w kraju (za małopolskim – 19,8 i pomorskim – 20,2; maksimum w podlaskim – 29,3 oraz lubelskim – 28,7).

Od lat obserwowany jest spadek umieralności dzieci w wieku 1–14 lat. Szczególnie niska jest umieralność dzieci w wieku 5–9 lat. W 2021 r. współczynnik na 100 tys. ludności wyniósł w tej grupie wieku prawie 12 zgonów (w kraju 8). Dla porównania w grupie 15–19 lat współczynnik był niemal 3-krotnie wyższy i wyniósł prawie 35 zgonów na 100 tys. ludności w tej grupie wieku (w Polsce 39). W 2021 r. na każde 100 tys. dzieci w wieku 1–14 lat odnotowano nieco ponad 13 zgonów wobec 11 w kraju. Podstawowymi przyczynami zgonów dzieci i młodzieży w wieku 1–14 lat są zewnętrzne przyczyny zgonu (urazy i zatrucia), które stanowią 23,3% wszystkich zgonów w tej grupie wieku. Kolejną grupą przyczyn są nowotwory (15,1% zgonów dzieci) oraz choroby układu oddechowego (13,7%).

Niezmienne głównymi przyczynami zgonów niemowląt są wady rozwojowe wrodzone (54,0%) oraz choroby i stany okresu okołoporodowego, czyli powstające w trakcie trwania ciąży i w okresie pierwszych 6 dni życia noworodka (40,5%). Ponadto wrodzone wady serca stanowiły 20,6% zgonów niemowląt. W 2021 r. z powodu wad wrodzonych zmarło 68 dzieci do 1 roku życia, a w wyniku stanów rozpoczynających się w okresie okołoporodowym – 51 niemowląt.

2.8. Przyrost naturalny

2.8. Natural increase

Wynik uwarunkowań oddziałujących na poziom urodzeń i zgonów znajduje odzwierciedlenie w wartości przyrostu naturalnego, który stanowi podstawowy czynnik wpływający na sytuację demograficzną.

Tablica 12. Przyrost naturalny w 2022 r.
Table 12. Natural increase in 2022

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
W liczbach bezwzględnych In absolute numbers			
Ogółem Total	-7547	-6603	-944
Mężczyźni Males	-4062	-3254	-808
Kobiety Females	-3485	-3349	-136
Na 1000 ludności Per 1000 population			
Ogółem Total	-2,16	-3,53	-0,58
Mężczyźni Males	-2,39	-3,67	-0,99
Kobiety Females	-1,94	-3,41	-0,17

Na sytuację ludnościową w 2022 r. największy wpływ miała bardzo niska liczba urodzeń i jednocześnie duże natężenie zgonów (pomimo spadku umieralności w porównaniu z 2021 r.). W województwie wielkopolskim po raz kolejny od 2020 r. odnotowano ujemny przyrost naturalny. Ubytek ludności w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2022 r. wyniósł -2,16 wobec -2,74 przed rokiem. Oznacza to, że na każde 100 tys. ludności województwa ubyło 216 osób (rok wcześniej 274 osoby). W miastach wskaźnik zwiększył się z -4,25 do -3,53, a na wsi z -0,98 do -0,58. Ujemny przyrost naturalny odnotowano we wszystkich województwach, wielkopolskie miało 3. najniższy ubytek ludności w kraju, za małopolskim (-1,42) i pomorskim (-1,89), najwyższy natomiast zaobserwowano w świętokrzyskim (-6,45) i łódzkim (-6,37).

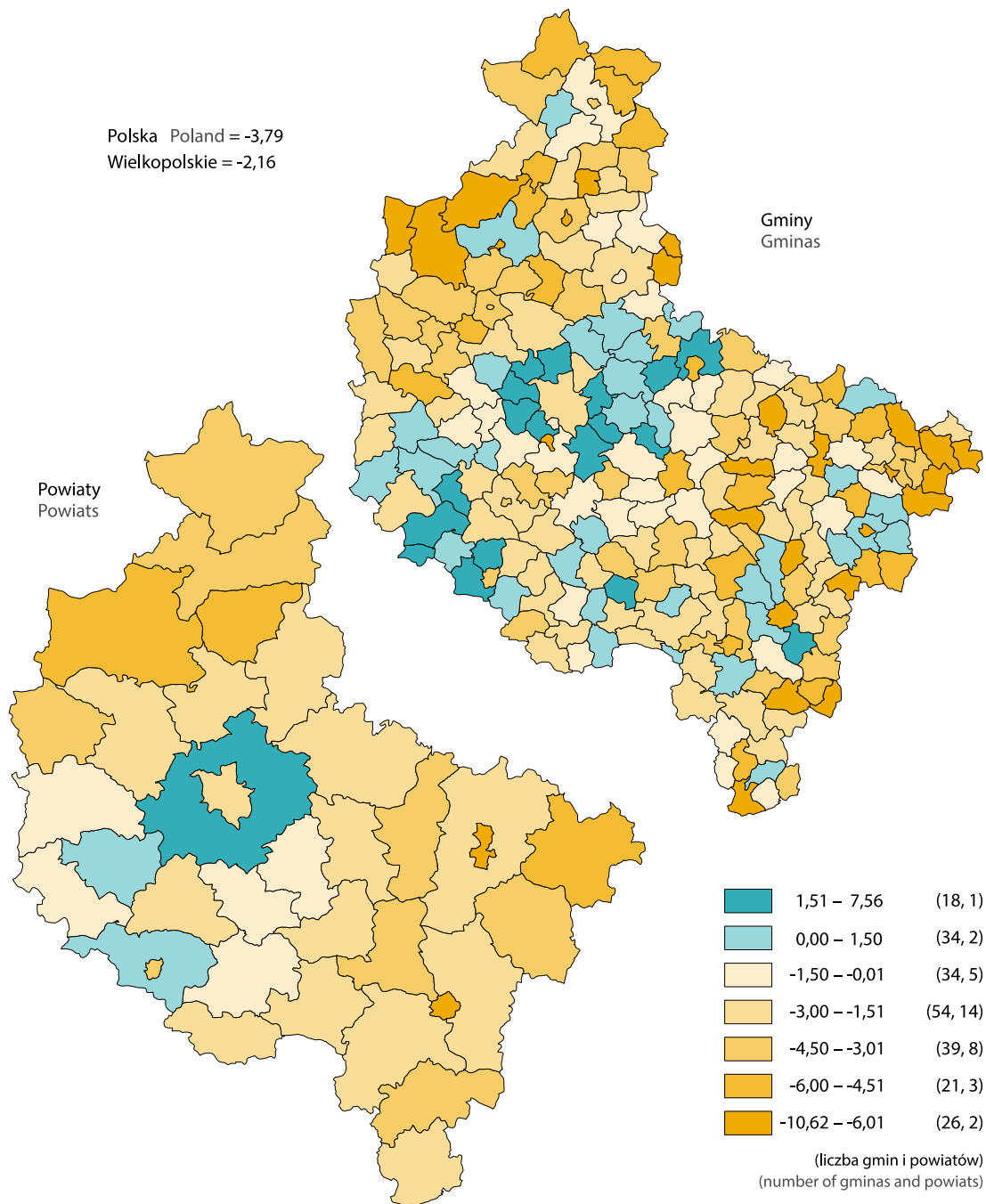
W 2022 r. w zdecydowanej większości powiatów przyrost naturalny był ujemny. Dodatni współczynnik obserwowano tylko w 3 powiatach (wobec 2 przed rokiem): poznańskim (+2,48 wobec +2,37 w 2021 r.), grodziskim (0,35 wobec -1,34) i leszczyńskim (+0,20 wobec +0,12). Największy ubytek naturalny odnotowano natomiast w Kaliszu (-6,97 wobec -7,92) oraz Koninie (-6,29 wobec -7,46).

Obraz znacznie bardziej zróżnicowany ujawnia się przy analizowaniu przyrostu naturalnego w przekroju gminnym. W gminach miejskich przeciętna wartość współczynnika w 2022 r. wahała się między -8,42 w Puszczykowie (powiat poznański) a +0,37 w Sulmierzycach (powiat krotoszyński). W gminach miejsko-wiejskich wartości natężenia przyrostu naturalnego oscylowały między -8,80 w gminie Grabów nad

Prosną (powiat ostrzeszowski) a +5,02 w Kórniku (pozański). Największe zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego obserwuje się w gminach wiejskich. Najniżej kształtował się on w gminach Chodów w kolskim (-10,62) i Ostrowite w słupeckim (-8,28), podczas gdy najwyższe wartości odnotowano w gminach Dopiewo (+7,56) i Kleszczewo (+6,94) z powiatu poznańskiego.

Mapa 15. Przyrost naturalny na 1000 ludności według powiatów i gmin w 2022 r.

Map 15. Natural increase per 1000 population by powiats and gminas in 2022

Rozdział 3

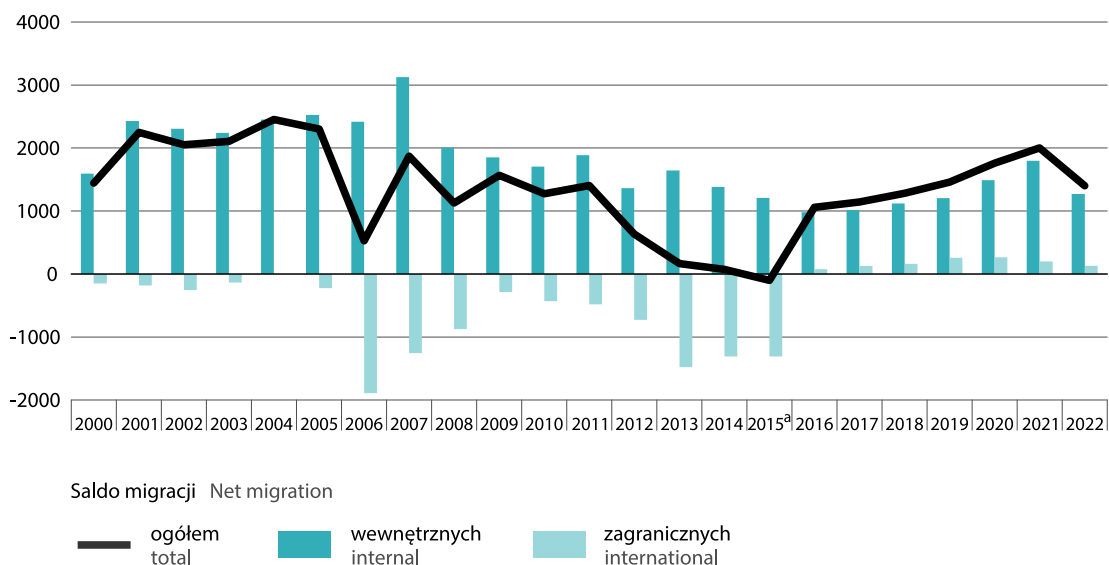
Chapter 3

Migracje ludności

Migration of population

Przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania są istotnym czynnikiem wpływającym na sytuację demograficzną danego regionu. Migracje, zarówno wewnętrzne – rozpatrywane w skali kraju oraz województwa – jak i zagraniczne, rzutują na kształtowanie się liczby ludności, gęstości zaludnienia, struktury według wieku oraz płci. Te procesy ludnościowe implikują kolejne, takie jak zawieranie małżeństw czy przyrost naturalny. Końcowy wynik ilościowy procesów migracyjnych dla danej populacji wyrażany jest za pomocą salda migracji, czyli różnicy pomiędzy napływem i odpływem ludności.

Wykres 21. Saldo migracji ludności
Chart 21. Net migration of population

a Do obliczenia salda migracji wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.
a To calculate net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

W województwie wielkopolskim od ponad dwudziestu lat (za wyjątkiem 2015 r.) obserwuje się dodatnie saldo migracji ludności – liczba zameldowań na pobyt stały przewyższa liczbę wymeldowań z pobytu stałego, przy czym w ruchu wewnętrznym saldo migracji pozostaje dodatnie, a w zagranicznym dopiero od ostatnich kilku lat (od 2016 r.) notuje się saldo migracji utrzymujące się na niewielkim dodatnim poziomie.

W 2022 r. w wielkopolskim ogólne saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniosło +0,40 (wobec +0,57 w 2021 r.). W miastach odnotowano ubytek ludności na poziomie -4,24, natomiast na wsi przyrost +5,73 (przed rokiem odpowiednio -3,81 i +5,66). W skali kraju współczynniki salda migracji na pobyt stały odzwierciedlały podobny charakter i kierunek przepływów migracyjnych – niewielkie dodatnie saldo ogółem (+0,05 wobec +0,09 w 2021 r.), ubytek wędrownicy na obszarach miast (-2,31 wobec -2,06), a przyrost migracyjny na terenach wiejskich (+3,54 wobec +3,28).

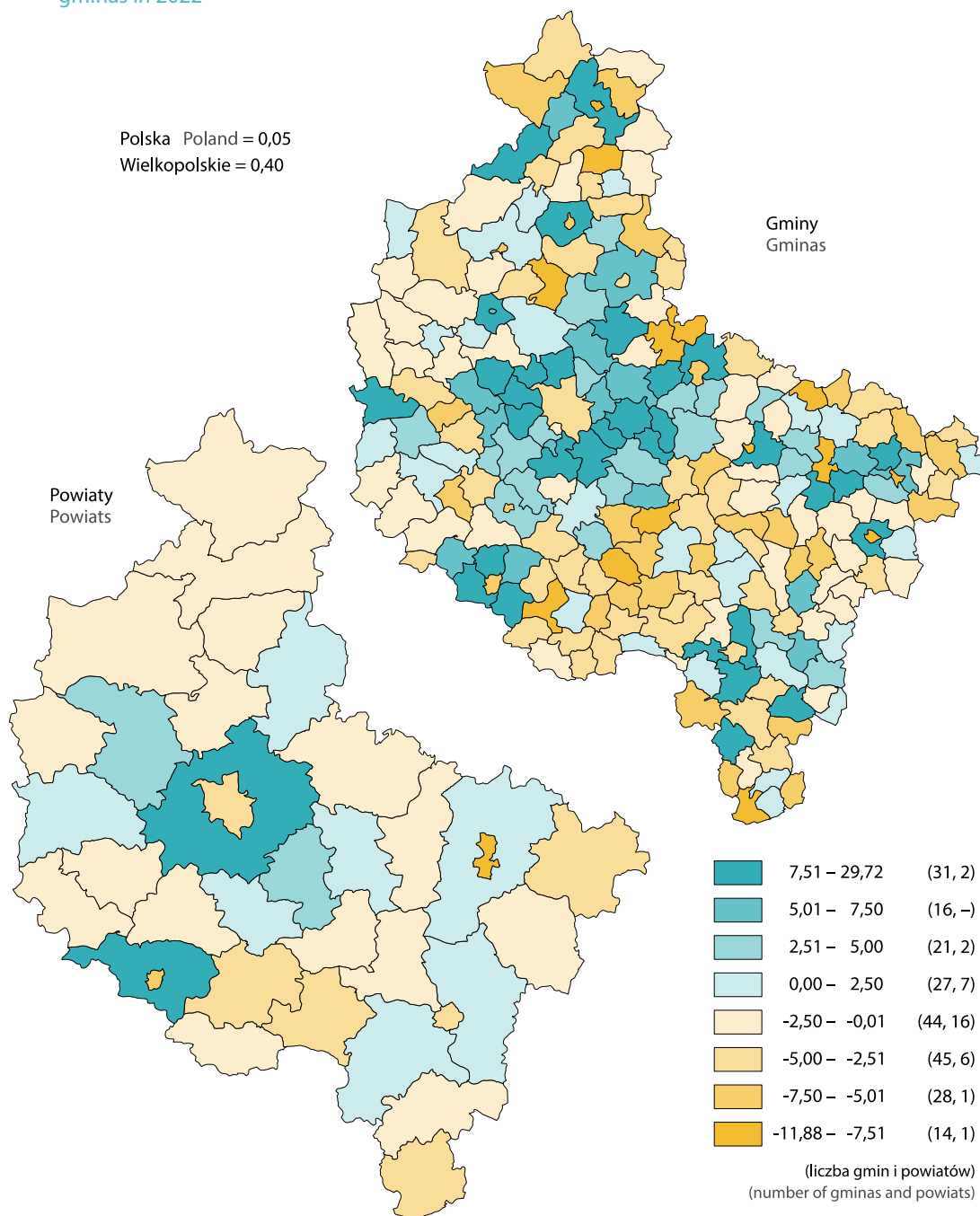
Tablica 13. Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały w 2022 r.
 Table 13. Internal and international migration of population for permanent residence in 2022

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers			na 1000 ludności per 1000 population		
Napływ Inflow						
Ogółem Total	42887	15876	27011	12,27	8,49	16,60
Z miast From urban areas	24402	6945	17457	6,98	3,71	10,73
Ze wsi From rural areas	17407	8248	9159	4,98	4,41	5,63
Z zagranicy From abroad	1078	683	395	0,31	0,37	0,24
Odpyływ Outflow						
Ogółem Total	41486	23803	17683	11,87	12,73	10,87
Do miast To urban areas	15026	6519	8507	4,30	3,49	5,23
Na wieś To rural areas	25512	16651	8861	7,30	8,91	5,45
Za zagranicę Abroad	948	633	315	0,27	0,34	0,19
Saldo migracji Net migration						
Ogółem Total	1401	-7927	9328	0,40	-4,24	5,73
Wewnętrznych Internal	1271	-7977	9248	0,36	-4,27	5,68
Zagranicznych International	130	50	80	0,04	0,03	0,05

Większość gmin charakteryzowała się ujemnym saldem migracji na pobyt stały. W 2022 r. przyrost liczby ludności stwierdzono w 92 spośród 226 gmin regionu. Gminy te były zlokalizowane przede wszystkim wokół stolicy województwa, ale także w pobliżu Gniezna, Leszna, Środy Wielkopolskiej, Turku i Piły. Najwyższe dodatnie saldo migracji w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano w gminach powiatu poznańskiego – Kleszczewo (+29,72 wobec +37,20 w 2021 r.) oraz Kórnik (+27,08 wobec +26,58), a w dalszej kolejności w gminie wiejskiej Gniezno (+26,52 wobec +25,03) oraz Lipno w powiecie leszczyńskim (+26,44 wobec +28,83). Największe ubytki ludności na skutek migracji zaobserwowano w gminach miejskich Koło (-11,88 wobec -13,42 w 2021 r.) oraz Złotów (-11,08 wobec -6,89), a także Kłecko w powiecie gnieźnieńskim (-10,12 wobec -7,69).

Mapa 16. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności według powiatów i gmin w 2022 r.

Map 16. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population by powiats and gminas in 2022

3.1. Migracje wewnętrzne na pobyt stały

3.1. Internal migration for permanent residence

Większość przepływów migracyjnych – które określane są jako zmiany gminy zamieszkania lub przeniesienie się z terenów miejskich do wiejskich albo odwrotnie w ramach gminy miejsko-wiejskiej – dokonuje się w obrębie kraju w ramach migracji wewnętrznych.

W 2022 r. w województwie wielkopolskim w ruchu wewnętrznym napływ migracyjny objął 41,8 tys. osób i był o 5,6% mniejszy niż przed rokiem. Odpływ migracyjny dotyczył w tym czasie 40,5 tys. osób, tj. o 4,6% mniej niż w 2021 r. W miastach na pobyt stały zameldowało się 15,2 tys. osób, a na wsi – 26,6 tys. osób. Odpływ migracyjny z terenów miejskich dotyczył 23,2 tys. osób, z których 16,7 tys. wyprosiło się na wieś. Z obszarów wiejskich wymeldowało się 17,4 tys. osób, a 8,5 tys. spośród nich przeniosło się do miast. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym wyniosło +1271 osób (wobec +1799 w 2021 r.), przy czym w miastach – ze względu na większy odpływ ludności – miało ono wartość ujemną (-7977), podobnie jak przed rokiem (-7208). W przeliczeniu na 1000 ludności współczynnik salda migracji wewnętrznej w wielkopolskim ukształtował się na poziomie +0,36 (wobec +0,51 w 2021 r.), w miastach przyjął on wartość ujemną -4,27, podczas gdy na wsi wyniósł +5,68 (przed rokiem było to odpowiednio -3,83 i +5,56). W 2022 r. – podobnie jak w latach poprzednich – oprócz wielkopolskiego, tylko cztery województwa, tj. pomorskie, mazowieckie, dolnośląskie i małopolskie charakteryzowały się napływem ludności większym od odpływu (współczynnik salda migracji na 1000 ludności wynosił dla nich odpowiednio: 1,72, 1,70, 1,28, 1,04 wobec 1,95, 1,97, 1,14, 1,20 w 2021 r.). Pozostałe 11 województw na skutek migracji wewnętrznych notowało ubytek liczby ludności (najwięcej mieszkańców utraciło lubelskie – ponad 2 osoby na 1000 ludności).

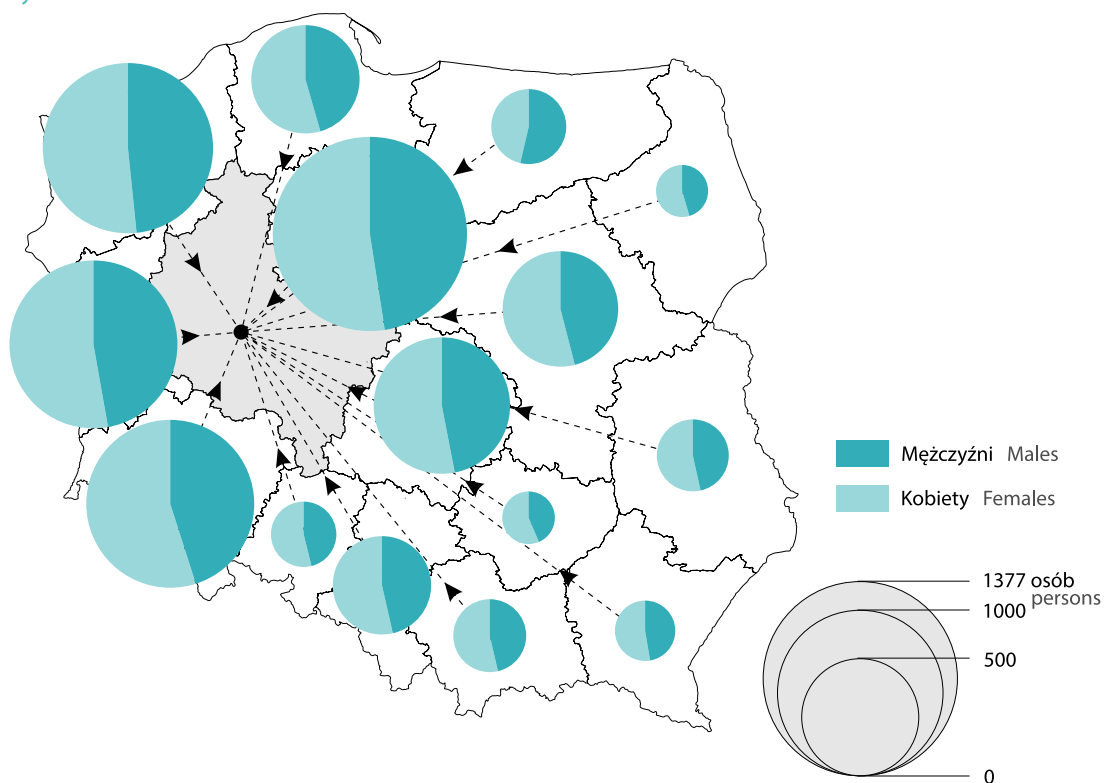
Najwięcej przemieszczeń migracyjnych (ponad 80%) dokonuje się w ramach województwa zamieszkania. Dla opuszczających wielkopolskie w 2022 r., podobnie jak w poprzednich latach, cel migracyjny najczęściej stanowiły województwa: dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, mazowieckie i zachodniopomorskie. Do wielkopolskiego migrowali natomiast przede wszystkim mieszkańcy województw ościennych: kujawsko-pomorskiego, zachodniopomorskiego, lubuskiego i dolnośląskiego.

Decyzję o zmianie miejsca zamieszkania nieco częściej podejmowały kobiety niż mężczyźni. W 2022 r. kobiety stanowiły 52,3% wśród osób meldowanych na pobyt stały w ruchu wewnętrznym (napływ) oraz 52,1% wśród osób wymeldowanych (odpływ). Udziały te nie zmieniły się istotnie w porównaniu z 2021 r. (odpowiednio 52,5% i 52,2%). Największa mobilność charakteryzuje osoby w wieku od 25 do 39 lat (migranci z tej grupy wieku w 2022 r. stanowili 40,8% ogółu przybywających i emigrujących w województwie wielkopolskim). W przypadku migracji międzywojewódzkich największy ruch zarejestrowano w tym samym przedziale wieku – udział migrantów w wieku 25–39 lat wyniósł 46,3%.

W 2022 r. największy napływ i odpływ migracyjny w ramach migracji wewnętrznych, podobnie jak przed rokiem, zanotowano w powiecie poznańskim (9823 wobec 4826 osób) oraz w Poznaniu (4356 wobec 6105). Stosunkowo duża była w tych powiatach także różnica między napływem a odpływem w ruchu wewnętrznym (odpowiednio +4997 i -1749). Saldo migracji liczone na 1000 ludności wyniosło w poznańskim +11,36, a w Poznaniu -3,22 (wobec odpowiednio +12,98 i -2,57 w 2021 r.). Do grupy powiatów o najniższych wartościach tego współczynnika (poza Poznaniem) należały Konin (-9,07 wobec -9,05 w 2021 r.), Leszno (-6,17 wobec -6,93) i Kalisz (-4,04 wobec -5,43), a także powiaty gostyński (-3,66 wobec -2,54) i krotoszyński (-3,33 wobec -3,43). W ciągu roku zwiększyła się liczba powiatów o dodatnim saldzie migracji – z 11 na 13. Podobnie jak przed rokiem, najwyższymi wartościami salda migracji liczonym na 1000 mieszkańców, wyróżniały się powiaty poznański oraz leszczyński (odpowiednio +11,36 i +10,58 wobec +12,98 i +10,71 w 2021 r.). Powiatami, które w 2022 r. odnotowały zmianę salda z ujemnego na dodatnie, były: obornicki (+0,17 wobec -0,10), ostrzeszowski (+0,09 wobec -0,13) i ostrowski (+0,01 wobec -0,13), natomiast zmianę salda z dodatniego na ujemne zaobserwowano w wolsztyńskim (-0,65 wobec +0,12).

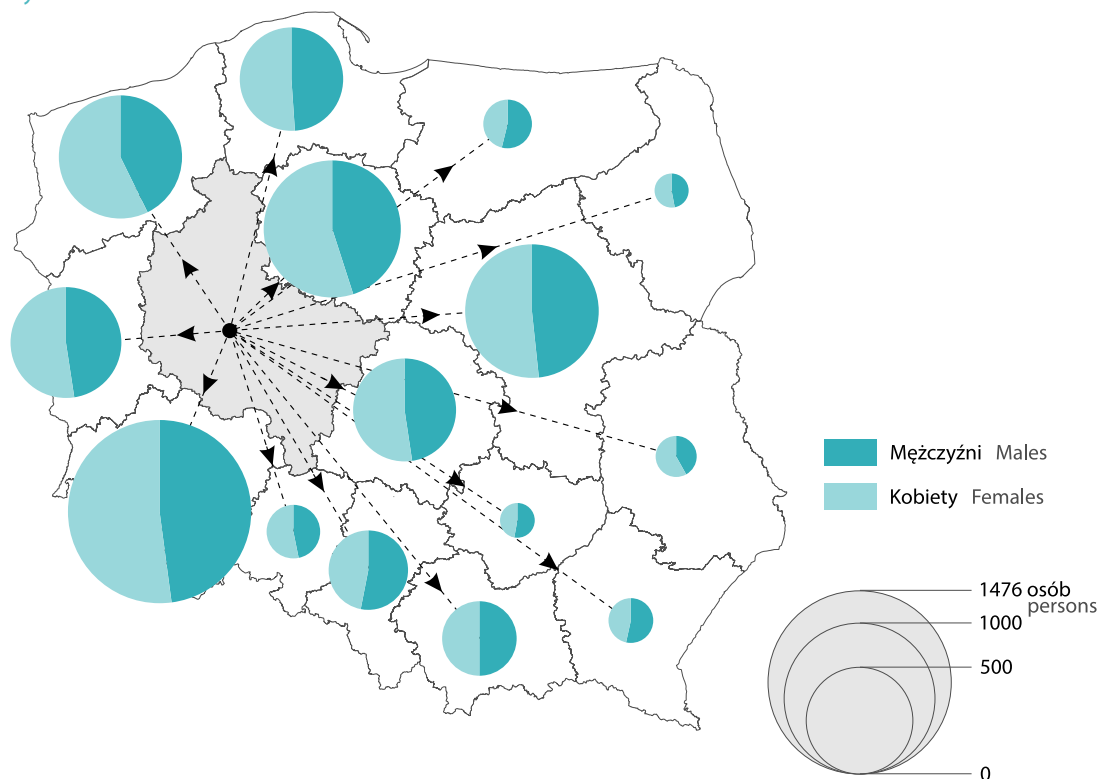
Mapa 17. Napływ migrantów z innych województw do województwa wielkopolskiego na pobyt stały według płci w 2022 r.

Map 17. Inflow of migrants from other voivodships to Wielkopolskie Voivodship for permanent residence by sex in 2022

Mapa 18. Odpływ migrantów z województwa wielkopolskiego do innych województw na pobyt stały według płci w 2022 r.

Map 18. Outflow of migrants from Wielkopolskie Voivodship to other voivodships for permanent residence by sex in 2022

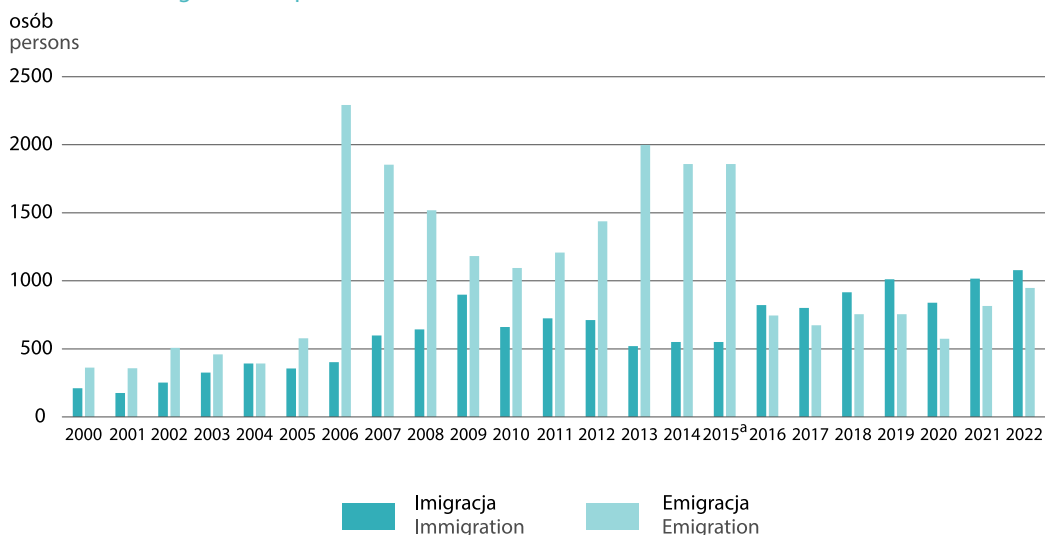
3.2. Migracje zagraniczne na pobyt stały

3.2. International migration for permanent residence

W aspekcie województwa wielkopolskiego migracje zagraniczne na pobyt stały można rozpatrywać jako emigracje mieszkańców województwa poza granice kraju oraz jako imigracje cudzoziemców z państw zewnętrznych do Polski, a w jej granicach do wielkopolskiego.

W 2022 r. poza granicami Polski osiedliło się na stałe 948 mieszkańców województwa wielkopolskiego (o 132 osoby więcej niż w 2021 r.), natomiast z zagranicy przybyło tu 1078 osób (o 61 więcej). Saldo migracji zagranicznej wyniosło +130 osób, przed rokiem różnica między liczbą imigrantów a emigrantów wynosiła +201 osób. Natężenie salda migracji zagranicznej na 1000 ludności wyniosło +0,04 w 2022 r. wobec +0,06 w roku poprzednim. W miastach wskaźnik był nieznacznie niższy i wyniósł +0,03, natomiast na wsi osiągnął wyższą wartość +0,05 (wobec odpowiednio +0,02 i +0,10 w 2021 r.).

Wykres 22. Migracje zagraniczne na pobyt stały
 Chart 22. International migration for permanent residence

a Dane dotyczą 2014 r.
 a Data concern 2014.

Główne kierunki migracji zagranicznych nie ulegają zmianie, jednak ich natężenie przybiera różne rozmiary. W 2022 r. mieszkańcy województwa wielkopolskiego emigrowali przede wszystkim do Niemiec (33,6% wobec 30,3% w 2021 r.) i Wielkiej Brytanii (23,5% ogółu emigrantów wobec 22,8%). Wyjeżdżający z wielkopolskiego stosunkowo często wybierali także Holandię (10,9% wobec 13,7% przed rokiem), Irlandię (5,0%; wobec 4,4%), Norwegię (3,6% wobec 3,1%), Szwajcarię (3,5% wobec 3,2%), Danię (3,0% wobec 3,7%) oraz Francję (2,4% wobec 3,6%), a z krajów pozaeuropejskich – Stany Zjednoczone (1,3% wobec 1,6%) oraz Kanadę (1,1% wobec 2,2%).

W 2022 r. najwięcej osób z zagranicy do wielkopolskiego przybyło z Ukrainy (21,9% ogólnej liczby imigrantów; 23,5% w 2021 r.), a następnie z Niemiec (16,5% wobec 15,3%), Wielkiej Brytanii (15,7% wobec 16,7%), Białorusi (10,9% wobec 6,1%), a także Holandii (6,0% wobec 5,7%) oraz Irlandii (3,9% wobec 2,5%).

Emigruje przede wszystkim ludność młoda i rodziny z dziećmi. W 2022 r. wśród wyjeżdżających na stałe zagranicę 68,5% stanowiły osoby w wieku produkcyjnym mobilnym (18–44 lata), a 11,4% – dzieci w wieku do 14 lat. Częściej emigrowali mieszkańcy miast (66,8%). Zarówno wśród liczby emigrantów, jak i imigrantów przeważali mężczyźni (odpowiednio 60,5% i 54,8%). Wśród ludności napływowej z zagranicy osoby w wieku do 44 lat stanowiły 82,6%

3.3. Migracje na pobyt czasowy

3.3. Migration for temporary stay

Wśród migracji zależnych od czasu pobytu wyróżniamy migracje czasowe. W końcu 2022 r. w województwie wielkopolskim na pobyt czasowy ponad 3 miesiące zameldowanych było 36,7 tys. osób, a czasowo nieobecnych w miejscu stałego zameldowania było 35,8 tys. osób. W porównaniu z 2021 r. odnotowano spadek zarówno liczby osób, które zameldowały się na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (o 4,8%), jak i liczby osób czasowo nieobecnych (o 4,1%). Saldo wewnętrznych migracji na pobyt czasowy pozostało dodatnie i kształtowało się na poziomie +910, tj. niższym niż w 2021 r. (+1217). W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców dawało to przeciętnie +3 osoby (podobnie jak przed rokiem). Odmiennie niż w przypadku migracji wewnętrznych na pobyt stały, saldo ruchu wędrownego na pobyt czasowy było dodatnie w miastach (+5134 osoby) i ujemne na wsi (-4224). Na 10 tys. mieszkańców miast przypadało średnio 124 zameldowanych na pobyt czasowy oraz 97 osób czasowo nieobecnych (na wsi odpowiednio 83

wobec 109). Dodatkowo saldo migracji odnotowano w 17 z 35 powiatów województwa. Największą wartość salda wewnętrznych migracji na pobyt czasowy zaobserwowano w Poznaniu (+1980 osób), Kaliszu (+349) i Lesznie (+324), natomiast najmniejszą w powiatach: konińskim (-401), złotowskim (-332) oraz kaliskim (-324).

W końcu 2022 r. liczba ludności czasowo nieobecnej w województwie w związku z wyjazdem zagranicę wyniosła 4671 osób, tj. o 42 więcej niż w 2021 r., co w przeliczeniu na 10 tys. ludności dawało 13 osób (podobnie jak przed rokiem). Poza granicami kraju przebywało czasowo najwięcej emigrantów z powiatu tureckiego (105 osób czasowo nieobecnych na 10 tys. ludności, podobnie jak w 2021 r.), a także z międzychodzkiego (66 wobec 69) i pleszewskiego (54, podobnie jak przed rokiem). Z kolei liczba osób przybyłych z zagranicy na pobyt czasowy według stanu na koniec 2022 r. wyniosła 26334 osoby i zwiększyła się o 3,4% w porównaniu z rokiem poprzednim. Przyjeżdżający z zagranicy na pobyt czasowy najczęściej wybierali Poznań (29,3% wobec 30,8% w 2021 r.) oraz powiaty kępiński (11,7% wobec 10,3%) i poznański (11,6% wobec 12,7%).

Rozdział 4

Chapter 4

Aktywność demograficzna

Demographic activity

Zestawienie wskaźników opisujących zjawiska demograficzne takie jak urodzenia i zgony oraz migracje wewnętrzne i zagraniczne, które decydują o stanie i zmianach liczby ludności, czyli o przyroście rzeczywistym, pozwala określić stopień aktywności demograficznej jednostek terytorialnych. Podstawę typologii demograficznej według J.W. Webba⁵ stanowią przyrost naturalny i saldo migracji stałej przeliczone na 1000 ludności.

Na zmiany w liczbie ludności w ostatnich latach wpływ miał przede wszystkim przyrost naturalny, który począwszy od 2020 r. pozostaje ujemny, jak również utrzymujące się od wielu lat dodatnie saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały (z wyjątkiem nieznacznego spadku w 2015 r.). W latach 2010–2019 województwo wielkopolskie należało do grupy obszarów aktywnych demograficznie. Zarówno współczynnik przyrostu naturalnego, jak i saldo migracji stałej na 1000 ludności przyjmowały wartości dodatnie, ponadto przyrost naturalny przewyższał przyrost migracyjny (typ B). Dopiero w 2020 r. wielkopolskie zmieniło swój charakter na regresywny wskutek ujemnego przyrostu naturalnego, którego wartość bezwzględna przewyższała przyrost migracyjny (typ E). Duży wpływ na zmianę miała pandemia wywołana w 2020 r. przez koronawirusa SARS-CoV-2, która w sposób szczególny wpłynęła na przebieg zjawisk demograficznych.

W 2022 r. we wszystkich województwach zanotowano ubytek naturalny i zmiany miały charakter regresywny. Wielkopolskie obok dolnośląskiego, małopolskiego, mazowieckiego i pomorskiego, znalazło się w grupie jednostek określonych jako nieaktywne demograficznie (typ E). Spadek liczby ludności był tu konsekwencją ujemnego przyrostu naturalnego przewyższającego przyrost migracyjny. Zjawisko wydłużania się następowało jednak głównie wskutek przewagi ubytku naturalnego nad ubytkiem migracyjnym (typ F), gdzie aż 11 województw tworzyło ten typ.

Znacznie bardziej złożony obraz aktywności demograficznej województwa ujawnia się w przekroju terytorialnym. W 2022 r. w większości powiatów (29) zmiany miały charakter regresywny, przy czym najmniej korzystna sytuacja wystąpiła w 23 z nich (typ F lub G), gdzie zarówno przyrost naturalny, jak i saldo migracji były ujemne. Takie parametry charakteryzowały m.in. miasta na prawach powiatu – Kalisz, Konin, Leszno i Poznań. W 6 powiatach (kaliskim, konińskim, nowotomyskim, ostrowskim, śremskim i wągrowieckim) ujemny przyrost naturalny nie był rekompensowany przez dodatnie saldo migracji (typ E). Przewaga ubytku migracyjnego nad przyrostem naturalnym (typ H) nie wystąpiła w żadnym z powiatów. Natomiast w grupie powiatów aktywnych demograficznie, czyli zaludniających się, znalazło się tylko 5 powiatów, z czego w dwóch (leszczyńskim i poznańskim) wzrost zaludnienia nastąpił w wyniku dodatniego przyrostu naturalnego i jeszcze większego przyrostu migracyjnego (typ C). W powiatach szamotulskim i średzkim był on konsekwencją przewagi przyrostu migracyjnego nad ubytkiem naturalnym (typ D), zaś w powiecie grodziskim był wynikiem przewagi przyrostu naturalnego nad ubytkiem migracyjnym (typ A). Do typu B, w którym dodatni przyrost naturalny nie był kompensowany przez dodatnie saldo migracji, nie zakwalifikował się żaden powiat.

W porównaniu z 2015 r. 27 powiatów nie zmieniło swojego charakteru (22 z nich zachowały regresywny charakter, a 5 – progresywny), natomiast 8 powiatów (koniński, kościański, nowotomyski, obornicki, śremski, wągrowiecki oraz wolsztyński i wrzesiński) zmieniło swój charakter z rozwojowego na depopulacyjny. W przypadku powiatu wrzesińskiego wiązało się to ze zmianą charakteru z rozwojowego w 2015 r. na przejściowy (D/E) w 2022 r., gdzie występuje zrównanie ujemnego przyrostu naturalnego i salda migracji stałej. Największą zmianę odnotowano w powiecie obornickim, gdzie z jednostki

⁵ Patrz uwagi metodologiczne, pkt 15 na str. 84.

aktywnej (typ B), charakteryzującej się dodatnim przyrostem naturalnym i migracyjnym, stał się jednostką nieaktywną (typ F) – zarówno przyrost naturalny, jak i saldo migracji były ujemne. Przez cały okres objęty analizą, tj. lata 2015–2022 powiaty poznański i leszczyński pozostały w grupie obszarów aktywnych demograficznie. Zarówno współczynnik przyrostu naturalnego, jak i saldo migracji stałej przyjmowały tam wartości dodatnie, ponadto przyrost migracyjny przewyższał przyrost naturalny (typ C). Natomiast miasto Konin pozostało w typie G, oznaczającym wyludnianiem się na skutek przewagi ujemnego salda migracji nad ubytkiem naturalnym, a Kalisz – w typie F – charakteryzującym się zarówno ubytkiem naturalnym, jak i migracyjnym ludności, z przewagą oddziaływania ujemnego przyrostu naturalnego.

Porównując wyniki klasyfikacji metodą Webba, przeprowadzonej na podstawie skumulowanego przyrostu naturalnego i skumulowanego salda migracji dla lat 2015–2022, można zaobserwować, iż większość powiatów (69%) oraz ponad połowa gmin (59%) była zakwalifikowana do jednostek nieaktywnych, czyli wyludniających się. Liczba powiatów charakteryzujących się ubytkiem ludności wyniosła 24, przy czym 19 powiatów zakwalifikowano do typów F i G. Najliczniej reprezentowany był typ G, gdzie ujemne saldo migracji przewyższało ujemny przyrost naturalny. Do typu E, w którym ujemny przyrost naturalny nie był kompensowany przez dodatnie saldo migracji, zakwalifikował się powiat kaliski. Do typu F, gdzie wystąpił ubytek migracyjny i jeszcze większy ubytek naturalny, należały 3 powiaty (Kalisz, ostrowski oraz ostrzeszowski). W 16 powiatach, odznaczających się ubytkiem naturalnym i jeszcze większym ubytkiem migracyjnym ludności, odnotowano typ G. W tej grupie obok Konina, Leszna i Poznania znalazły się powiaty: chodzieski, czarnkowsko-trzcianecki, gnieźnieński, jarociński, kolski, krotoszyński, międzychodzki, pilski, pleszewski, rawicki, słupecki, turecki, złotowski. Przewaga ubytku migracyjnego nad przyrostem naturalnym (typ H) wystąpiła w 4 powiatach: gostyńskim, kępińskim, kościańskim i wągrowieckim. W większości powiatów wyludniających się największy ubytek migracyjny ludności, jako skutek ruchu wędrownego obserwowany był w Koninie, gdzie na 1000 ludności ubyło 87 osób (29 w wyniku ujemnego przyrostu naturalnego i 58 w wyniku migracji). Do grupy jednostek aktywnych demograficznie (typ A – D) zakwalifikowano 11 powiatów. Obszary o charakterze progresywnym koncentrowały się głównie w centralnej i południowo-zachodniej części województwa. Przewagę przyrostu naturalnego nad ubytkiem migracyjnym (typ A) odnotowano w 5 powiatach (grodziskim, nowotomyskim, obornickim, śremskim, wolsztyńskim). Do typu B, w którym dodatni przyrost naturalny nie był kompensowany większym dodatnim saldem migracji, nie zakwalifikował się żaden powiat. Dodatni przyrost naturalny jednocześnie z dodatnim saldem migracji (typ C) zaobserwowano w 5 powiatach (leszczyńskim, poznańskim, szamotulskim, średzkim i wrzesińskim). Do typu D, gdzie występuje przewaga przyrostu migracyjnego nad ubytkiem naturalnym, należał powiat koniński. Najlepsza sytuacja wystąpiła w powiecie poznańskim, gdzie na każdy 1000 ludności przybyło 157 osób (38 z tytułu przyrostu naturalnego i 119 z tytułu migracji).

Z analizy danych skumulowanych dla lat 2015–2022 na poziomie gmin wynika, że spośród 226 jednostek 93 były rozwojowe, w tym w 61 wartości obu omawianych miar były dodatnie (typ B i C). Największy przyrost ludności wystąpił w gminach koncentrujących się wokół Poznania, przede wszystkim w Kleszczewie – gdzie na 1000 ludności przybyło 341 osób (77 z tytułu przyrostu naturalnego i 264 z tytułu migracji), Dopiewie – 334 osoby (odpowiednio 71 i 263), Kórniku – 321 osób (odpowiednio 64 i 257), Rokietnicy – 316 osób (odpowiednio 59 i 258) i Komornikach – 285 (odpowiednio 93 i 191). Gmin o charakterze depopulacyjnym było 133, przy czym w 91 przyrost naturalny i saldo migracji były ujemne (typ F i G); najwięcej osób – 108 na 1000 ludności – ubyło w gminie wiejskiej Chodów w powiecie kolskim (55 z tytułu ubytku naturalnego i 53 z tytułu migracji).

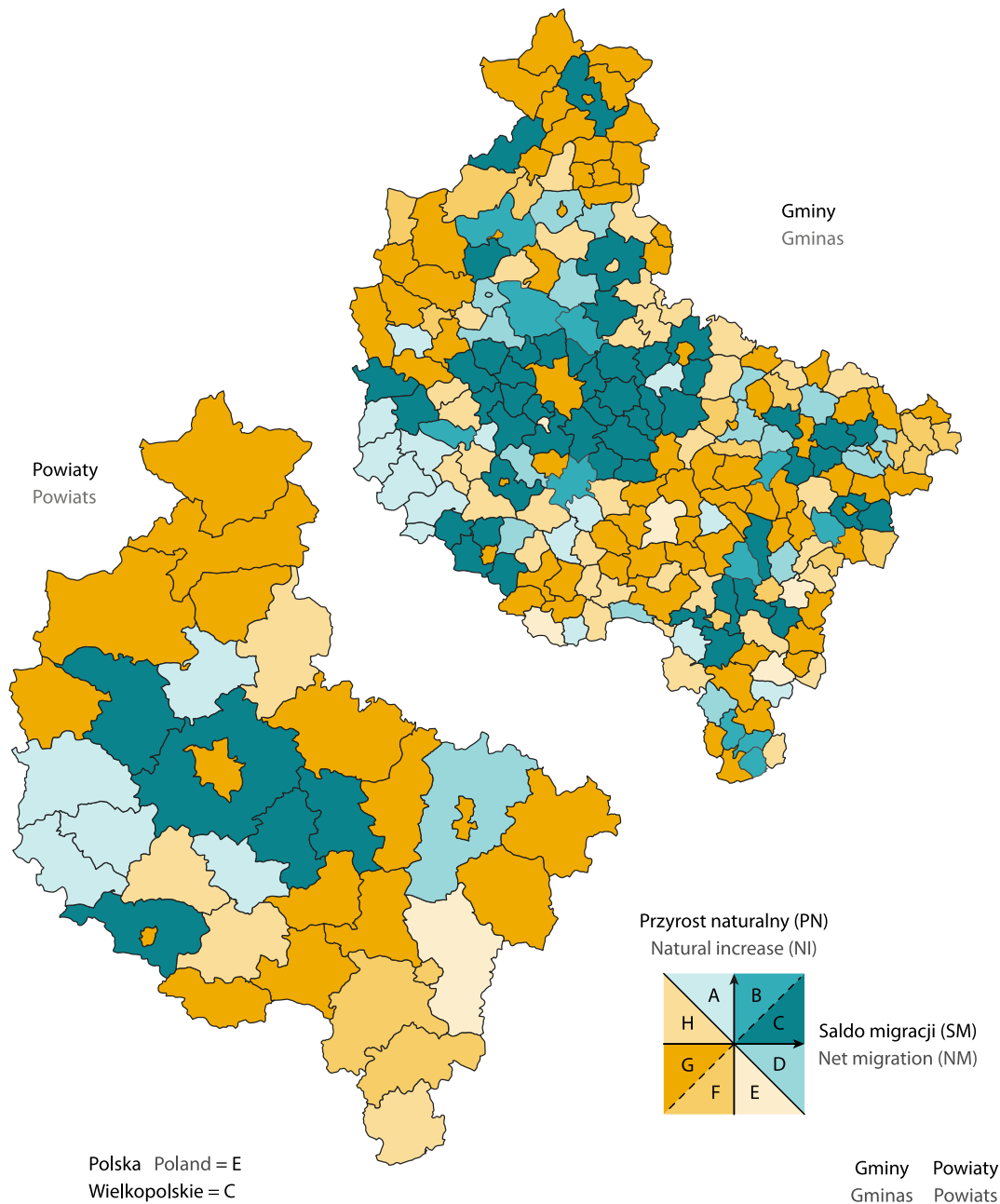
Wykres 23. Typologia demograficzna powiatów według metody Webba w latach 2015–2022
 Chart 23. Demographic typology of powiats by Webb's method in 2015–2022

Powiaty Powiats	2015 ^a	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2015–2022 ^b		
	typ type									PN	SM
chodzieski	G	F	H	H	G	F	F	F	G	-15,56	-18,24
czarnkowsko-trzcianecki	H	G	H	G	G	F	F	F	G	-14,02	-18,09
gnieźniński	H	A	A	A	A	F	F	F	G	-2,25	-5,57
gostyński	H	H	A	H	H	G	F	G	H	5,37	-24,07
grodziski	A	A	B	A	A	A	G	A	A	20,93	-8,31
jarociński	H	H	H	H	G	F	F	F	G	-5,75	-10,20
kaliski	H	B	B	G	A	F	E	E	E	-4,01	0,04
kępiński	H	A	H	A	H	G	F	G	H	0,01	-12,39
kolski	G	G	G	G	G	F	F	F	G	-26,70	-27,25
koniński	B	B	B	B	B	E	D	E	D	-0,59	6,86
kościański	A	A	H	H	H	F	F	F	H	0,23	-12,78
krotoszyński	H	H	H	H	G	G	G	G	G	-2,77	-23,17
leszczyński	C	C	C	C	C	C	C	C	C	19,14	63,98
międzychodzki	H	H	H	H	G	F	F	F	G	-6,08	-16,43
nowotomyski	A	A	A	A/B	A	D	E	E	A	9,98	-0,18
obornicki	B	B	A/B	A	H	G	F	F	A	4,41	-2,71
ostrowski	H	A	A	G	H	E	F	E	F	-5,74	-3,04
ostrzeszowski	H	A	A	G/H	H	F	F	F	F	-7,19	-4,40
piłski	G	H	H	G	G	F	F	F	G	-12,81	-20,11
pleszewski	H	H	H	H	H	F	F	F	G	-5,01	-13,68
poznański	C	C	C	C	C	C	C	C	C	38,27	118,78
rawicki	G	A	A	H	G	F	F	G	G	-3,70	-13,69
słupecki	H	H	G	G	G	F	F	F	G	-9,81	-14,85
szamotulski	B	C	C	C	C	D	E	D	C	1,24	18,59
średzki	B	B	B	B	C	C	D	D	C	16,81	22,55
śremski	A	A	A	A	A	A	E	E	A	9,43	-2,39
turecki	G	G	H	G	G	F	F	F	G	-10,06	-13,89
wągrowiecki	A	A	A	H	A	F	E	E	H	2,47	-5,12
wolsztyński	A	A	A	A	A	A	F	G	A	16,79	-9,28
wrzesiński	B	A	B	C	C	D	E	D/E	C	2,69	8,90
złotowski	G	A	H	G	H	G	F	F	G	-5,17	-22,02
Kalisz	F	F	F	F	F	F	F	F	F	-40,54	-25,76
Konin	G	G	G	G	G	G	G	G	G	-28,73	-57,90
Leszno	H	H	H	H	G	G	G	G	G	-6,26	-38,80
Poznań	G	H	H	H	H	G	F	G	G	-3,38	-25,13

a Do obliczenia ogólnego salda migracji w przypadku migracji zagranicznych przyjęto dane za 2014 r. b Typy wyznaczone na podstawie skumulowanego przyrostu naturalnego na 1000 ludności i skumulowanego salda migracji na 1000 ludności z lat 2015–2022.

a In calculating the total net migration in case of the international migration data for 2014 was adopted. b Types were calculated on the basis of accumulated natural increase per 1000 population and accumulated net migration per 1000 population from 2015–2022.

Mapa 19. Typologia demograficzna gmin i powiatów według metody Webba w latach 2015–2022
 Map 19. Demographic typology of gminas and powiats by Webb's method in 2015–2022

Jednostki zaludniające się Populating units	A	$+PN > -SM $	15	5
	B	$+PN > +SM$	11	–
	C	$+PN < +SM$	50	5
	D	$ -PN < +SM$	17	1
Jednostki wyludniające się Depopulating units	E	$ -PN > +SM$	5	1
	F	$ -PN > -SM $	15	3
	G	$ -PN < -SM $	76	16
	H	$+PN < -SM $	37	4

Rozdział 5

Chapter 5

Delimitacja Obszarów Wiejskich

Delimitation of Rural Areas

Zastosowanie Delimitacji Obszarów Wiejskich (DOW)⁶ do celów statystycznych umożliwia szczegółowe prezentowanie danych na temat obszarów wiejskich, z podkreśleniem ich różnorodności. Delimitacja na 1. poziomie nawiązuje do lokalizacji obszaru wiejskiego względem strefy dojazdów miast liczących co najmniej 150 tys. mieszkańców lub miast wojewódzkich (aglomeracyjne lub pozaaglomeracyjne), natomiast na 2. poziomie odnosi się do wartości gęstości zaludnienia obszarów wiejskich, za którą przyjęto próg 1/3 średniej gęstości zaludnienia dla Polski, tj. 40,3 osób na 1 km² (obszary małej i dużej gęstości).

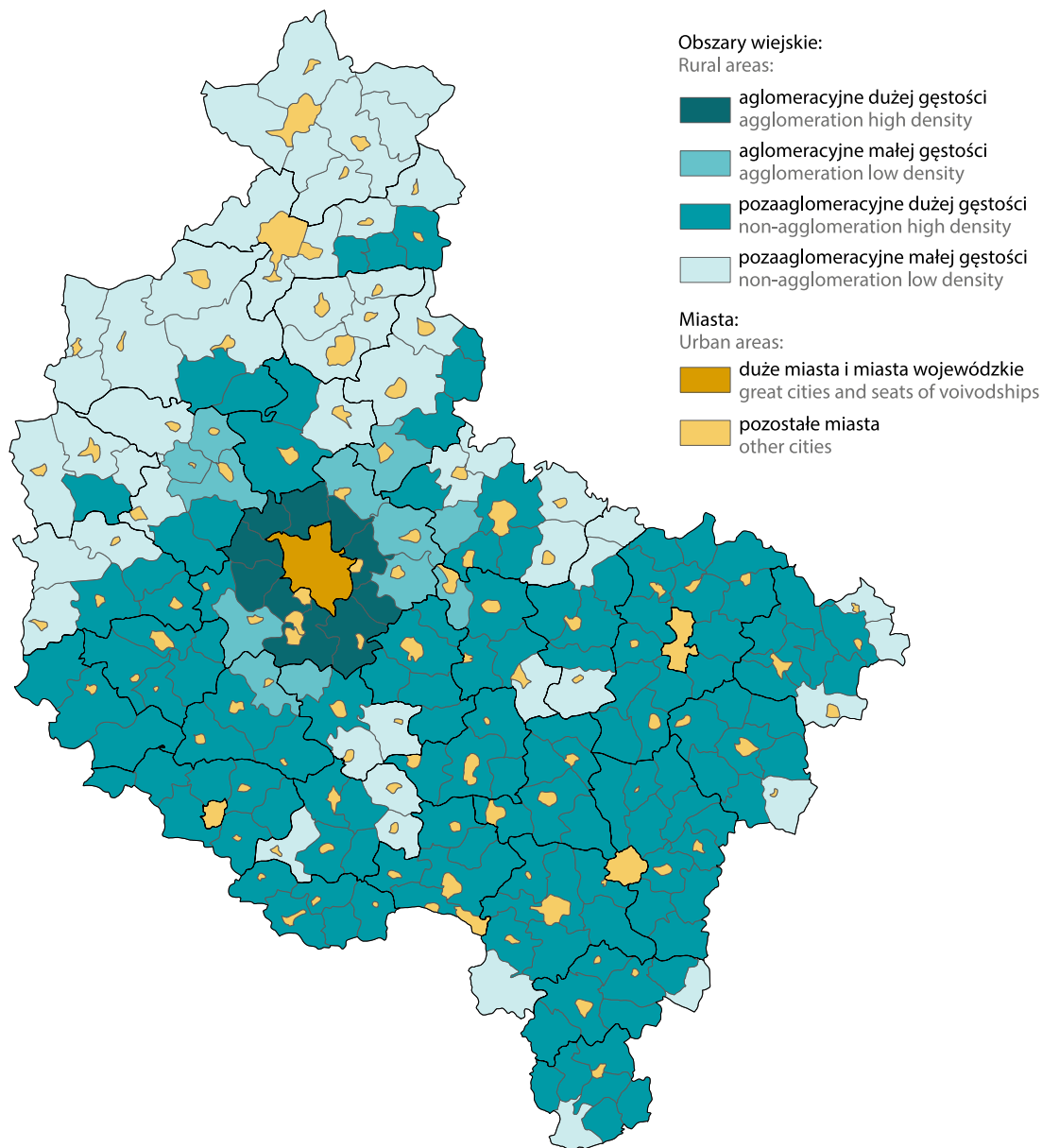
Tablica 14. Podstawowe informacje o obszarach wiejskich według Delimitacji Obszarów Wiejskich (DOW) w 2022 r.

Table 14. Basic information for rural areas by Delimitation of Rural Areas in 2022

Wyszczególnienie Specification	Liczba jednostek Number of units	Odsetek obszarów wiejskich Percentage of rural areas	Liczba ludności Number of population	Odsetek liczby ludności Percentage of population	Powierzchnia w km ² Area in w km ²	Odsetek powierzchni Percentage of area
Ogółem Total	207	100,0	1631623	100,0	28207	100,0
1 – aglomeracyjne dużej gęstości agglomeration high density	10	4,8	262755	16,1	1060	3,8
2 – aglomeracyjne małej gęstości agglomeration low density	12	5,8	84303	5,2	1628	5,8
3 – pozaaglomeracyjne dużej gęstości non-agglomeration high density	133	64,3	1024192	62,8	16338	57,9
4 – pozaaglomeracyjne małej gęstości non-agglomeration low densit	52	25,1	260373	16,0	9181	32,5

⁶ Patrz uwagi metodologiczne, pkt 16 na str. 85.
Więcej : Delimitacja Obszarów Wiejskich

Mapa 20. Delimitacja Obszarów Wiejskich (DOW) w 2022 r.
Map 20. Delimitation of Rural Areas in 2022

W 2022 r. ponad połowa powierzchni województwa wielkopolskiego należała do typu pozaaglomeracyjnego obszaru wiejskiego dużej gęstości (54,8%), w którym mieszkało 29,3% ludności regionu. Była to również najliczniejsza grupa (133 jednostki z 207). Do tego typu obszaru należała prawie cała południowa część regionu. Na 30,8% powierzchni województwa, najczęściej w północnej jego części, zlokalizowane były 52 obszary pozaaglomeracyjne małej gęstości z 7,5% liczby mieszkańców. Do aglomeracyjnych obszarów wiejskich dużej gęstości zaliczono 10 jednostek (gminy tworzące pierścień wokół centralnego rdzenia – Poznania), a do małej gęstości – 12 (gminy zlokalizowane w niedalekiej odległości od stolicy regionu, ale niegraniczące bezpośrednio z nią). Zajmowały one odpowiednio 3,6% i 5,5% powierzchni województwa (z 7,5% i 2,4% mieszkańców).

Wykres 24. Ludność i powierzchnia według typów obszarów wiejskich w 2022 r.

Chart 24. Population and area by type of rural areas in 2022

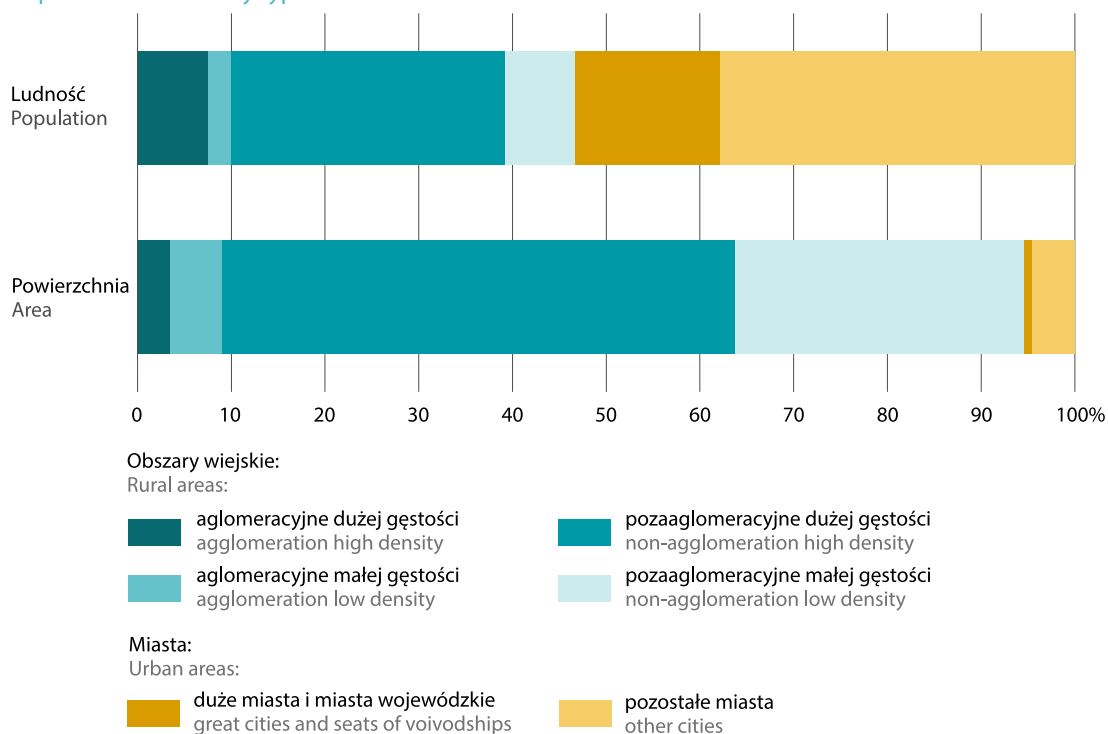
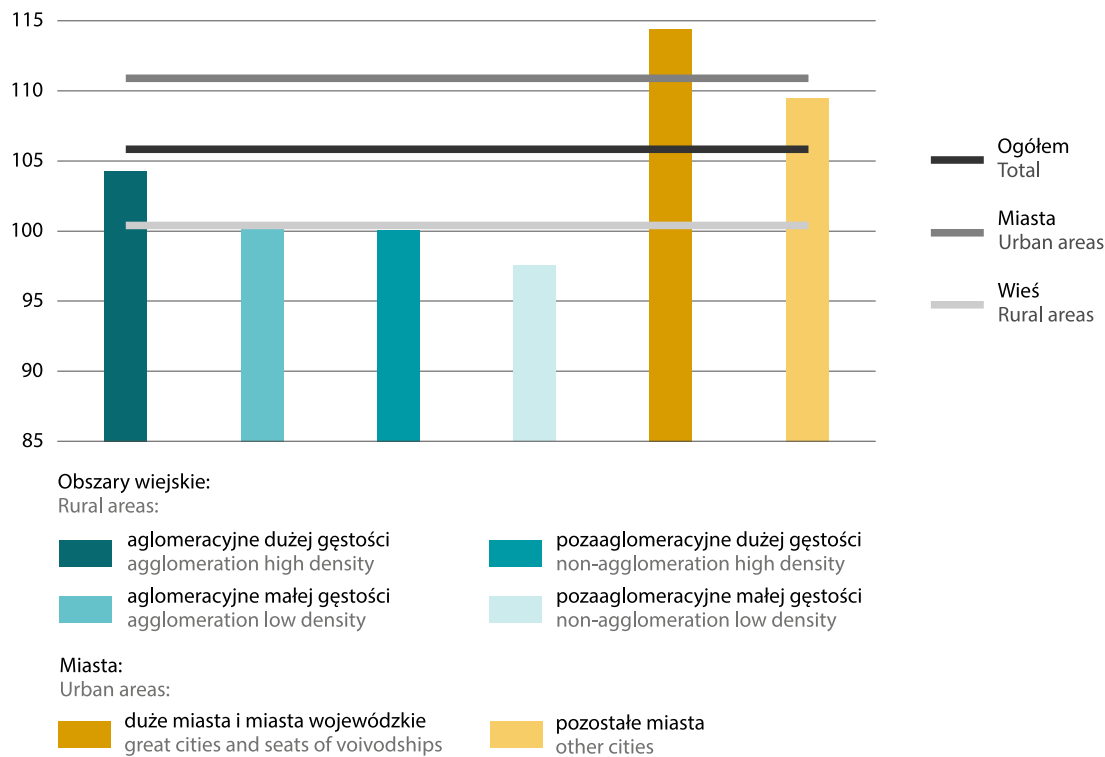
Wykres 25. Współczynnik feminizacji w 2022 r.

Chart 25. Sex ratio in 2022

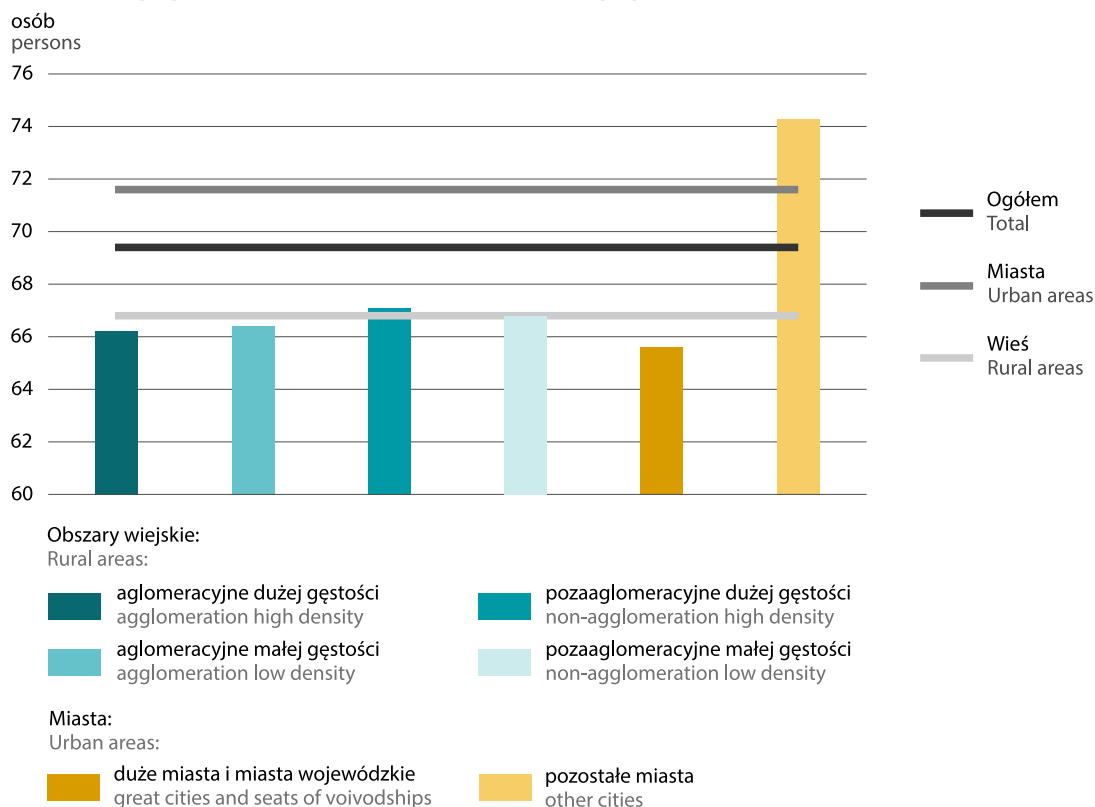

Wskaźnik feminizacji najbliższy równowadze płcie odnotowano w grupie obszarów pozaaglomeracyjnych dużej gęstości (100,1), a następnie – aglomeracyjnych małej gęstości (100,3). W grupie obszarów aglomeracyjnych dużej gęstości na 100 mężczyzn przypadają ponad 104 kobiety, podczas gdy w typie pozaaglomeracyjnym małej gęstości – niespełna 98 kobiet.

Poziom obciążenia demograficznego (rozumiany jako liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób wieku produkcyjnym) jest zbliżony we wszystkich typach obszarów wiejskich. Przyjmuje wartości od 66,2 w grupie obszarów aglomeracyjnych dużej gęstości do 67,1 – w pozaaglomeracyjnych dużej gęstości.

Wykres 26. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2022 r.

Chart 26. Non-working age population per 100 persons of working age in 2022

Biorąc pod uwagę podstawowe wskaźniki opisujące procesy ludnościowe zachodzące na obszarach wiejskich, należy stwierdzić, że w najlepszej sytuacji demograficznej znajdują się obszary w typie aglomeracyjnym dużej gęstości. Zarówno wskaźniki (na 1000 ludności) natężenia urodzeń, przyrostu naturalnego, jak i ogólne saldo migracji przyjmowały tu wartości najwyższe (średnio 11,04, 4,89 i 18,32), przy jednocześnie najniższym poziomie zgonów (6,16). Z kolei najmniej korzystną sytuację obserwuje się w grupie obszarów pozaaglomeracyjnych małej gęstości – najniższy poziom wskaźnika urodzeń (8,70) i saldo migracji (1,31) towarzyszy najwyższemu natężeniu zgonów (11,50).

Wykres 27. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2022 r.

Chart 27. Natural increase per 1000 population in 2022

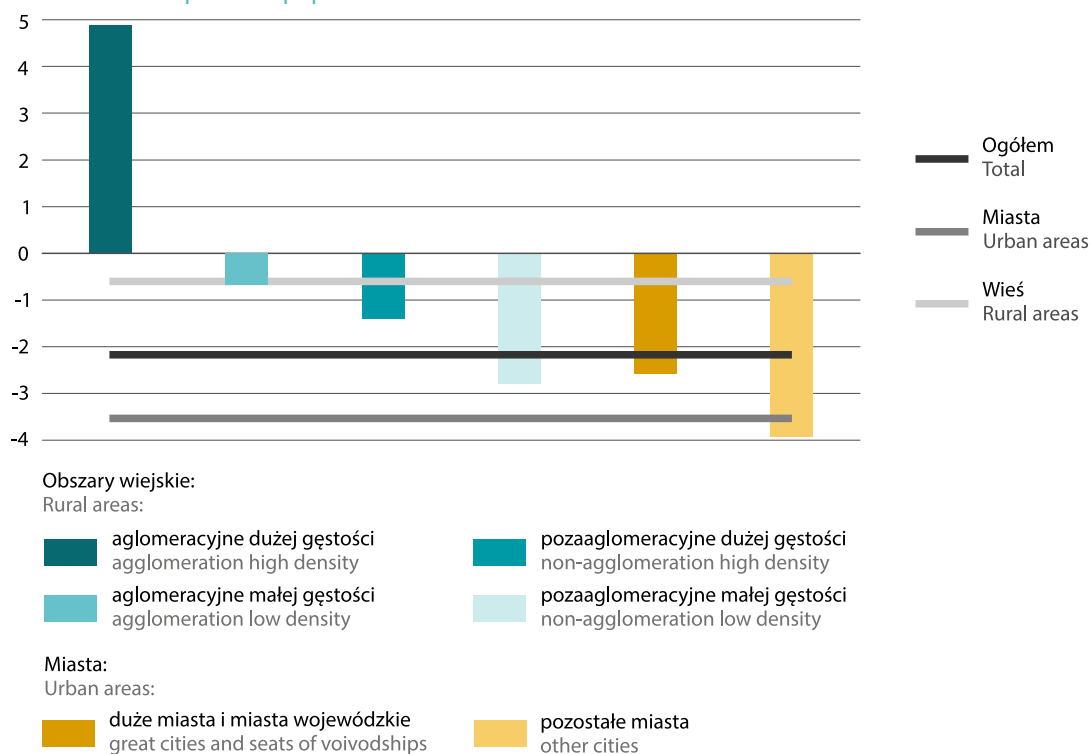
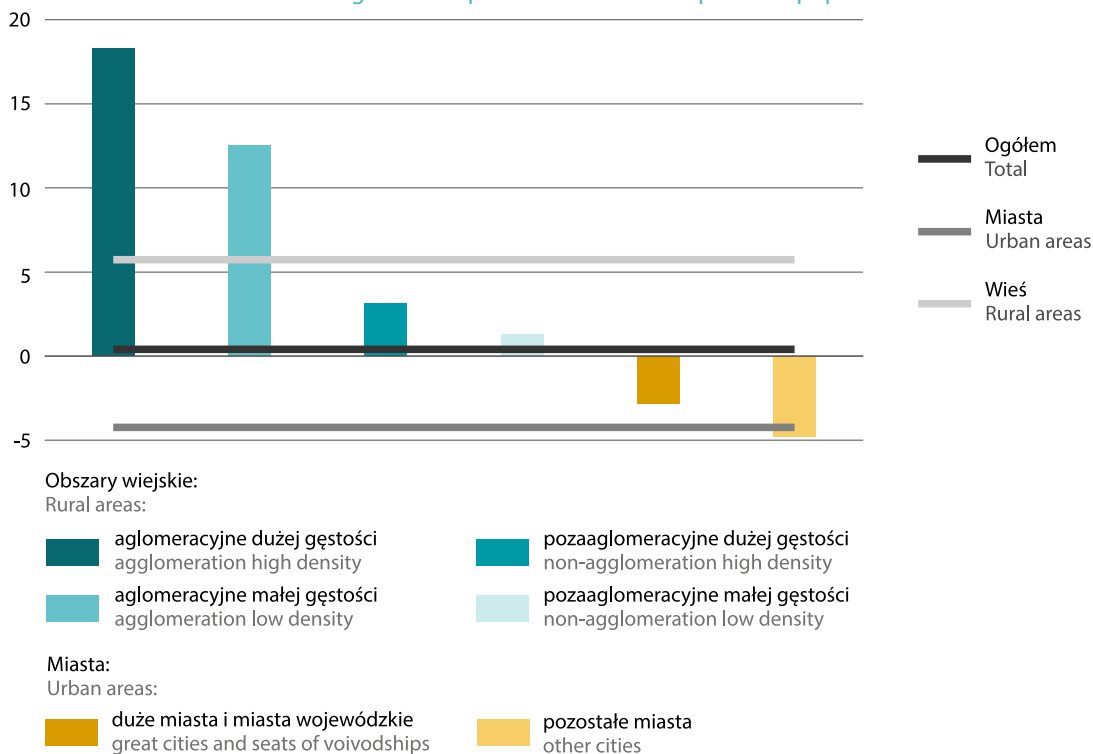
Wykres 28. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2022 r.

Chart 28. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2022

Uwagi metodologiczne

1. Dane opracowano na podstawie:

- 1) bilansów stanu i struktury **ludności** na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzypisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych gmin i z zagranicy na pobyt stały oraz czasowy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych mających swoje odzwierciedlenie w Rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta (więcej – patrz ust. 2);
- 2) rejestrów Kancelarii Prezesa Rady Ministrów – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały oraz pobyt czasowy;
- 3) sprawozdawczości gmin – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt czasowy;
- 4) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
- 5) sprawozdawczości sądów okręgowych – o prawomocnie orzeczonych separacjach i rozwodach.

2. Informacje o liczbie i strukturze ludności prezentowane w tej publikacji opracowano według **krajowej definicji zamieszkania**. Oznacza to, że uwzględniane są migracje czasowe wewnętrzne, tj. różnica między liczbą osób, które czasowo wyjechały z gminy na ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące) do innego miejsca w kraju a liczbą osób przybyłych z innego miejsca w kraju na okres ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące). Do ludności gminy nie są zatem zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast są zaliczani stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich czasowego przebywania/nieobecności).

3. **Dane o ludności** (według stanu w dniu 30 czerwca i 31 grudnia) oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjmując jako bazę wyjściową:

- dla lat 2000–2009 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, z tym że dla lat 1999 (stan w dniu 31 grudnia), 2000 i 2001 według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 grudnia 2002 r.;
- dla lat 2010–2019 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, z tym że dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 grudnia 2011 r.;
- od 2020 r. – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021.

4. Przez ludność w **wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet – 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku **mobilnym**, tj. w wieku 18–44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni – 45–64 lata, kobiety – 45–59 lat. Przez ludność w **wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność w **wieku przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz ludność w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

5. Dane o **ruchu naturalnym ludności** w podziale terytorialnym opracowano: małżeństwa – według miejsca zamieszkania męża przed ślubem, separacje i rozwody – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo, urodzenia – według miejsca zamieszkania matki noworodka, zgony – według miejsca zamieszkania osoby zmarłej.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

6. Dane o małżeństwach uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego. Na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 117, poz. 757) w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu Kościoła lub Związku Wyznaniowego zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

Małżeństwa wyznaniowe mogą być zawierane jedynie w dziesięciu Kościołach i Związku Wyznaniowym: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy.

7. Instytucja separacji została wprowadzona w Polsce 15 grudnia 1999 r. ustawą z dnia 21 maja 1999 r. (Dz. U. 1999 Nr 52, poz. 532).

W statystyce separacji jako kryterium podziału na województwa (powiaty, miasto i wieś) przyjęto województwo zamieszkania osoby wnoszącej powództwo o separację. W przypadku, gdy pozew wniosła osoba zamieszkała za granicą, separacja została zaliczona do województwa, w którym zamieszkiwał współmałżonek. W podziale terytorialnym nie uwzględniono przypadków, gdy małżonkowie w momencie wniesienia powództwa mieszkali za granicą.

8. Instytucja rozwodów została wprowadzona na terenie całego kraju w dniu 1 stycznia 1946 r. dekretem z dnia 25 września 1945 r. – Prawo małżeńskie (Dz. U. 1945 Nr 48, poz. 270). Przepisy prawa rodzinnego reguluje ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 1964 Nr 9, poz. 59, z późn. zm.).

W statystyce rozwodów jako kryterium podziału na województwa (powiaty, miasto i wieś) przyjęto województwo zamieszkania w Polsce osoby wnoszącej powództwo o rozwód lub – w przypadku, gdy pozew wniosła osoba zamieszkała za granicą – rozwód został zaliczony do województwa, które stanowiło miejsce zamieszkania współmałżonka. W podziale terytorialnym nie uwzględniono przypadków, gdy małżonkowie w momencie wniesienia powództwa mieszkali za granicą.

9. Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

10. Podział na urodzenia małżeńskie i pozamałżeńskie jest wynikiem szacowania na podstawie informacji pochodzących z urzędów stanu cywilnego oraz rejestru PESEL.

11. Przy opracowywaniu danych o zgonach według przyczyn przyjęto wyjściową przyczyną zgonów. Za przyczynę wyjściową uważa się chorobę stanowiącą początek okresu chorobowego, który doprowadził do zgonu, albo uraz czy zatrucie, w wyniku którego nastąpił zgon.

12. Migracje wewnętrzne ludności są to zmiany miejsca zamieszkania w kraju; prezentowane dane pochodzą z rejestru PESEL i w przypadku migracji:

- **na pobyt stały** – zostały opracowane na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób na pobyt stały;
- **na pobyt czasowy** – zostały opracowane na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. ponad 2 miesiące).

Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy, z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na tereny miejskie i wiejskie.

13. Migracje zagraniczne ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą kraju zamieszkania. Obowiązujące w Unii Europejskiej rozporządzenie (WE) nr 862/2007 Parlamentu Europejskiego

i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. zawiera definicję migracji uwzględniającą zamierzony okres zamieszkiwania w innym kraju wynoszący co najmniej 12 miesięcy. W rozumieniu tej definicji:

- **imigracja** to przybycie do kraju osoby będącej uprzednio rezydentem innego kraju z zamiarem przebywania w nim przez co najmniej 12 miesięcy;
- **emigracja** to opuszczenie kraju przez jego rezydenta z zamiarem przebywania za granicą przez co najmniej 12 miesięcy.

14. Do przedstawienia procesów starzenia się społeczeństwa w układzie terytorialnym zastosowano typologię powiatów uzyskaną przy wykorzystaniu **trójkąta Osanna**.

Trójkąt Osanna zbudowano w układzie współrzędnych, którego osiami są boki trójkąta równobocznego charakteryzujące jedną z cech. Osie wyskalowane od 0% do 100%. W przypadku analizy starzenia się społeczeństwa wykorzystano udziały ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem danej jednostki terytorialnej. W efekcie charakter struktury wieku danej jednostki terytorialnej wyraża położenie odpowiadającego jej punktu, który znajduje się w miejscu przecięcia trzech linii równoległych do trzech boków trójkąta. Trójkąt ten podzielono na sześć typów określających etapy rozwoju struktury wieku ludności. Dla każdego powiatu jako kryterium podziału ludności zastosowano przeciętne udziały poszczególnych grup wiekowych osób (położenie punktu wewnątrz trójkąta informuje o udziale poszczególnych grup wieku w ogólnej liczbie ludności). Typy wieku ludności pogrupowano klasyfikując powiaty według struktur wieku ludności jako młode demograficznie, stabilne demograficznie, starzejące się demograficznie.

15. Typologia demograficzna według J.W. Webba jest sposobem uporządkowania jednostek przestrzennych przy uwzględnieniu dwóch czynników rozwoju, tj. przyrostu naturalnego (PN) i salda migracji (SM).

Metoda Webba polega na zakwalifikowaniu badanej jednostki do jednego z ośmiu typów rozwoju ludności w zależności od znaku i wartości bezwzględnej przyrostu naturalnego oraz salda migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności. Klasyfikacja Webba wyróżnia:

I. Typy rozwojowe (przyrost liczby ludności):

- typ A: $+PN > |-SM|$ – dodatni przyrost naturalny przewyższa ujemne saldo migracji,
- typ B: $+PN > +SM$ – dodatni przyrost naturalny jest wyższy od dodatniego salda migracji,
- typ C: $+PN < +SM$ – dodatni przyrost naturalny jest niższy od dodatniego salda migracji,
- typ D: $|-PN| < +SM$ – dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensuje ujemny przyrost naturalny;

II. Typy regresyjne (spadek liczby ludności):

- typ E: $|-PN| > +SM$ – ujemny przyrost naturalny nie jest rekompensowany przez dodatnie saldo migracji,
- typ F: $|-PN| > |-SM|$ – ubytek liczby ludności powodowany jest w większym stopniu ujemnym przyrostem naturalnym niż ujemnym saldem migracji,
- typ G: $|-PN| < |-SM|$ – ubytek liczby ludności powodowany jest w większym stopniu ujemnym saldem migracji niż ujemnym przyrostem naturalnym,
- typ H: $+PN < |-SM|$ – ujemne saldo migracji nie jest rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny.

W przypadku, gdy wartości bezwzględne współczynnika przyrostu naturalnego i współczynnika salda migracji stałe są równe lub gdy wartość jednego ze współczynników wynosi zero wprowadza się dodatkowe typy (przejściowe).

Typ badanej jednostki określa się odczytując relację obu zmiennych przy wykorzystaniu układu współrzędnych (oraz dodatkowo wprowadzonych przekątnych), w którym oś rzędnych odpowiada warto-

ściom współczynnika przyrostu naturalnego, a oś odciętych wartościom współczynnika salda migracji stałej w badanym okresie.

16. Zaprezentowana po raz pierwszy w publikacji, **Delimitacja Obszarów Wiejskich (DOW)** do celów statystycznych, została opracowana przez Główny Urząd Statystyczny.

Celem DOW jest zapewnienie jednolitej prezentacji wyników badań statystycznych statystyki publicznej, dotyczących obszarów wiejskich. Zastosowanie Delimitacji umożliwi szczegółowe prezentowanie danych na temat obszarów wiejskich, z podkreśleniem ich różnorodności.

DOW opracowana jest z wykorzystaniem typologii Funkcjonalnych Obszarów Miejskich (FUA; ang. Functional Urban Areas¹). FUA obejmują miasta i ich strefy dojazdów do pracy. Podziału obszarów wiejskich (gmin wiejskich oraz obszarów wiejskich w gminach miejsko-wiejskich – symbol rodzaju jednostki TERYT, odpowiednio 2 i 5) dokonano z uwzględnieniem oddziaływania na nie dużych miast.

Delimitacja obejmuje: poziom 1., który odnosi się do lokalizacji obszaru względem FUA miast liczących co najmniej 150 tys. lub FUA miast wojewódzkich; poziom 2. odnosi się do wartości gęstości zaludnienia obszarów wiejskich.

Poziom 1	Poziom 2
Aglomeracyjne	dużej gęstości
	małej gęstości
Pozaaglomeracyjne	dużej gęstości
	małej gęstości

W nowej delimitacji wyróżniono następujące grupy obszarów:

- 1) **aglomeracyjne** – obszary wiejskie znajdujące się w granicach FUA miast wojewódzkich lub w granicach FUA pozostałych miast, liczących co najmniej 150 tysięcy mieszkańców:
 - **aglomeracyjne dużej gęstości** – spełniają jednocześnie warunki dla obszarów aglomeracyjnych oraz warunek gęstości zaludnienia większej od średniej gęstości zaludnienia dla Polski,
 - **aglomeracyjne małej gęstości** – spełniają jednocześnie warunki dla obszarów aglomeracyjnych oraz warunek gęstości zaludnienia równej lub mniejszej od średniej gęstości zaludnienia dla Polski;
- 2) **pozaaglomeracyjne** – obszary wiejskie znajdujące się poza granicami FUA miast wojewódzkich lub poza granicami FUA pozostałych miast liczących co najmniej 150 tysięcy mieszkańców:
 - **pozaaglomeracyjne dużej gęstości** – spełniają jednocześnie warunki dla obszarów pozaaglomeracyjnych i warunek gęstości zaludnienia większej od 1/3 gęstości zaludnienia dla Polski,
 - **pozaaglomeracyjne małej gęstości** – spełniają jednocześnie warunki dla obszarów pozaaglomeracyjnych i warunek gęstości zaludnienia równej lub mniejszej od 1/3 gęstości zaludnienia dla Polski.

W 2022 r. w Polsce do grupy miast powyżej 150 tys. mieszkańców zakwalifikowano 25 ośrodków. Średnia gęstość zaludnienia w 2022 r. wynosiła 120,8 osób/km², a próg 1/3 średniej gęstości zaludnienia przyjęto na poziomie 40,3 osób/km².

17. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności (według stanu w dniu 30 czerwca).

¹Typologia Funkcjonalnych Obszarów Miejskich (FUA) wprowadzona Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2391 z dnia 12 grudnia 2017 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 1059/2003 w odniesieniu do typologii terytorialnych (Tercet) (Dz. Urz. UE L 350 z 29.12.2017).

18. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

19. W celu utworzenia **rankingów** posłużono się metodą porównawczą wskaźników. W każdym przypadku dane uporządkowano malejąco; wskaźnikom o najwyższej wartości przypisano lokatę pierwszą (1), a wskaźnikom o najniższej wartości – lokatę ostatnią (dla powiatów – maksimum 35, dla gmin – maksimum 226). Jednostkom, dla których wskaźniki przyjęły identyczną wartość przypisano taką samą lokatę, kolejną pozostawiono niewykorzystaną, a dopiero następną przypisano jednostce o kolejnej wartości wskaźnika.

20. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.

21. Szczegółowe informacje metodologiczne oraz pojęcia statystyczne opublikowane zostały w poniższych opracowaniach:

- Zeszyt metodologiczny – Ruch naturalny. Bilanse ludności,
- Zeszyt metodologiczny – Migracje ludności,
- Publikacja „Trwanie życia w 2022 r.”,
- Publikacja „Prognoza ludności na lata 2014–2050”,
- Rocznik Demograficzny 2022.

Methodological notes

1. Data were compiled on the basis of:

- 1) the balances of the size and structure of the **population** in a gmina. Population balances are compiled for periods between censuses on the basis of the last census, taking into account changes in a given period connected with vital statistics (births, deaths) and migration of the population (registering and cancelling registration for permanent residence from other gminas and from abroad) as well as address changes of the population due to changes in the administrative division which are reflected in Regulation of Council of Ministers on establishing the boundaries of certain gminas and cities and granting city status to certain localities (more – see item 2);
- 2) the registers of the Chancellery of the Prime Minister – on internal and international migration of population for permanent residence;
- 3) documentation of gminas regarding internal and international migration of population for temporary stay;
- 4) documentation of Civil Status Offices – regarding registered marriages, births and deaths;
- 5) documentation of regional courts – regarding legally valid decisions in actions for separations and divorces.

2. The data on the number and structure of population presented in this publication have been developed according to the **national definition of residence**. This means that includes internal migration for temporary stay, i.e. the difference between the number of persons who temporarily left the gmina for more than 3 months (until 2005 – more than 2 months) to another place in the country and the number of persons who arrived from somewhere else in the country for more than 3 months (until 2005 – more than 2 months). For the population of the gmina therefore are not counted immigrants staying in Poland temporarily, but are counted Polish permanent residents temporarily staying abroad (regardless of the period of their temporary presence/absence).

3. **Data about population** (as of 30 June and 31 December) as well as demographic rates and indicators per capita (per 1000 population etc.) were compiled – unless otherwise stated – on the basis:

- for 2000–2009 – of the results of the Population and Housing Census 2002 (for 2000 and 2001 there was applied the administrative division of the country obligatory as of 31 December 2002; for remaining years – on administrative division in force at a given moment);
- for 2010–2019 – of the results of the Population and Housing Census 2011, for 2010 by the administrative division valid as of 31 December 2011;
- since 2020 – of the results of the Population and Housing Census 2021.

4. **Working age population** refers to males aged 18–64, and females aged 18–59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18–44) and **non-mobility** (i.e. 45–64 for males and 45–59 for females) are distinguished. The **non-working age population** is defined as the pre-working age population, i.e. up to the age of 17 and the **post-working age population**, i.e. 65 and more for males and 60 and more for females.

5. Data regarding the **vital statistics** according to territorial division were compiled as follows: marriages – by the place of residence of the husband before the contract of the marriage, separations and divorces – by the place of residence of the person filling petition, births – by the place of residence of the new born child's mother, deaths – by the place of residence of the deceased.

Natural increase of the population means the difference between the number of live births and deaths in a given period.

Infant is a child under the age of 1.

6. The data on **marriages** refers to marriages contracted according to lawful rules at the civil status offices. On the basis of the Act of 24 July 1998 (Journal of Laws No. 117, item 757) in the local civil status offices in Poland are registered all marriages, including those based on the internal law of the Churches or the Religious Associations. Marriages contracted (on the basis of canonic laws marriages) subordinate the civil Polish laws and induce due to the same civil and law consequences as marriages contracted in the local civil status offices.

The religious marriages may be contracted in the ten Churches and Religious Association: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Metodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy.

7. Separations as a legal institution were introduced in Poland on 15 December 1999 on the basis of the Act of 21 May 1999 (Journal of Laws 1999 No. 52, item 532).

In the separation statistics, the voivodship of residence in Poland of a persons filing petition for separation has been taken as criterion of division by voivodships (powiats, urban areas, rural areas). In the case when separation is filed by a person residing abroad, the separation is recorded in the voivodship in which the spouse resides. Data exclude cases of separation adjudicated on the basis of petitions of spouses who both resided abroad at the moment of filing petition.

8. Divorces as a legal institution were introduced in Poland on 1 January 1946 on the basis of the Act of 25 September 1945 – Marriage Law (Journal of Laws 1945 No. 48, item 270). The family law is regulated by the Act of 25 February 1964, the Family and Guardianship Code (Journal of Laws 1964 No. 9, item 59, as amended).

In the divorce statistics, the voivodship of residence in Poland of a persons fling petition for a divorce has been taken as criterion of division by voivodships (powiats, urban areas, rural areas). In the case when a divorce is filed by a person residing abroad, it is included in the voivodship in which the spouse resides. Data by territorial division exclude cases of divorces adjudicated on the basis of petition of spouses who both resided abroad at the moment of filing petition.

9. Information on **births and deaths** (including infant deaths) is presented according to criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization (WHO).

10. The division into **legitimate and illegitimate births** is the result of the estimation made on the basis of information from civil registry offices and the PESEL register.

11. Compiling data on causes of deaths, an initial **cause of death** was assumed. An initial cause of death is defined as a disease that occurred at the beginning of an illness period and led to death or as an injury or poisoning that resulted in death.

12. Internal migration of the population is understood as changes in the place of residence within the country; presented data come from the PESEL register and in the case of migration:

- **for permanent residence** – were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of persons for permanent residence;
- **for temporary stay** – were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of persons for temporary stay above 3 months (for a period of more than 2 months until 2005).

This information does not include changes of address within the same gmina, with the exception of urban-rural gminas for which the division into urban and rural areas has been kept.

13. International migration of the population is understood as movements of persons related to the change of country of residence. The Regulation (EC) 862/2007 of the European Parliament and of the

Council of 11 July 2007 contains definition of migration taking into account international period of residence in another country for at least 12 months. According to this definition:

- **immigration** means arrival in the country of person who previously was an usual resident of another country with intention to stay for at least 12 months
- **emigration** means departure from the country by its usual resident with intention to stay abroad for at least 12 months.

14. For presenting ageing processes of the population in a territorial layout, the typology of powiats with **Osann's triangle** was used.

The Osann's triangle was built in a coordinate system, which axes are sides of equilateral triangle characterising one of the features. Axes were scaled from 0% to 100%. In the case of the analysis of population ageing, the shares of economic age groups in the total population of a given territorial unit were used. As a result, the age structure of a territorial unit is expressed by the position of the corresponding point at the intersection of three lines parallel to the three sides of the triangle. This triangle is divided into six types, which define the stages of development of the age structure of the population. For each powiat average shares of particular age groups of persons were used as a criterion of a division of the population (a place of a point in the triangle indicates a share of particular age groups in total number of the population). Types of age of the population were grouped classifying powiats by structures of age of the population as demographically young, demographically stable and demographically ageing.

15. Typology of population change proposed by J.W. Webb is a way of ordering territorial units by taking into account two factors of development, i.e., natural increase (NI) and net migration (NM).

According to Webb's method, territorial units can be classified into one of eight types of population development depending on the sign and absolute value of natural increase and net migration for permanent residence per 1000 population. Webb's classification distinguishes:

I. Types of development (population growth):

- type A: $+NI > |-NM|$ – positive natural increase exceeds negative net migration,
- typ B: $+NI > +NM$ – positive natural increase exceeds positive net migration,
- typ C: $+NI < +NM$ – positive natural increase is lower than positive net migration,
- typ D: $|-NI| < +NM$ – positive net migration compensates for negative natural increase producing a net growth;

II. Types of regression (population decline):

- typ E: $|-NI| > +NM$ – negative natural increase is not compensated for by positive net migration,
- typ F: $|-NI| > |-NM|$ – population loss due to negative natural increase is large than caused by negative net migration,
- typ G: $|-NI| < |-NM|$ – population loss due to negative net migration is larger than that caused by negative natural increase,
- typ H: $+NI < |-NM|$ – negative net migration is not compensated for by positive natural increase.

If absolute values of the rate of natural increase and the rate of net migration for permanent residence are equal or when the value of one of the rates is zero – additional (transitional) types are introduced.

A given unit is classified into a particular type by identifying the relationship between both variables using a coordinate system (as well as additionally introduced diagonal lines), where the axis of ordinates corresponds to values of the rate of natural increase and the axis of abscissas – values of the rate of net migration for permanent residence in a given period.

16. The Delimitation of Rural Areas (DOW) for statistical purposes, presented in the publication for the first time was developed by the Statistics Poland.

The purpose of the DOW is to ensure a consistent presentation of the results of statistical surveys on rural areas. The use of the DOW will enable detailed presentation of data on rural areas, emphasising their diversity.

The DOW is developed using the typology of Functional Urban Areas (FUA¹). The FUA include cities and their commuting zones. The delimitation of rural gminas (rural gminas and rural areas in urban-rural gminas – symbol of the type unit TERYT, 2 and 5 respectively) have been taking into account the impact of large cities.

The delimitation includes: level 1. which refers to the location of the area in relation to the FUA of cities of at least 150,000 or the FUA of seats of voivodships; level 2. which refers to the value of the population density of rural areas.

Level 1	Level 2
Agglomeration areas	high density
	low density
Non-agglomeration areas	high density
	low density

The new delimitation distinguishes the following groups of areas:

- 1) **agglomeration** – rural areas located within the FUA of seats of voivodships or within the FUA of other cities with at least 150,000 persons:
 - **agglomeration high density** – meet both criteria: they are in agglomeration areas and has population density higher than the average population density for Poland,
 - **agglomeration low density** – they are in agglomeration areas and has population density equal to or lower than the average population density for Poland;
- 2) **non-agglomeration** – rural areas located outside the FUA of voivodship cities or outside the FUA of other cities with at least 150,000 persons:
 - **non-agglomeration high density** – they are located outside of the FUA, and have population density higher than 1/3 of the population density for Poland,
 - **non-agglomeration low density** – they are located outside of the FUA, and have population density equal to or lower than 1/3 of the population density for Poland.

In 2022, the group of cities with more than 150,000 persons includes 25 cities in Poland. Average population density in 2022 was 120,8 persons/km². The 1/3 threshold of the average population density was assumed at 40,3 persons/km².

17. Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population (as of 30 June).

18. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.

¹ Typology of Functional Urban Areas (FUA) introduced by Regulation (EU) 2017/2391 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2017 amending Regulation (EC) No 1059/2003 as regards territorial typologies (Tercet) (Official Journal of the EU L 350, 29.12.2017).

19. In order to create **rankings**, the method of statistical comparison of indicators was used. In every case data was organized descending; indicators with the highest value gained first place (1), indicators with the lowest value – last place (for powiats – maximum of 35, for gminas – maximum of 226). Units for which the indicators were the same were placed equally, next place was not used, and the following one was given to the unit with the next value of indicator.

20. Due to the electronic mode of data processing, in some cases component totals may differ from the amount given in the “total” field.

21. Detailed methodological information and statistical concepts have been published in the following elaborations:

- Methodological report – Vital statistic. Balances of population,
- Methodological report – Migration of population,
- Publication „Life expectancy tables of Poland 2022”,
- Publication „Population projection 2014–2050”,
- Demographic Yearbook of Poland 2022.